DAMIAN STĂNOIU

Alegere de stareță

236

BIBLIOTECA
PENTRU TOȚI

Damian Stănoiu

Cazul maicii Varvara

ROMAN

Editura „LIBRĂRIA ACADEMICA S.A.R.”
BUCUREŞTI – CALEA VICTORIEI 54
Tipografia „Al. Popescu” Str. Academiei, 16
BUCUREŞTI 1937

———————

Corectură [V1.0]: martie 2017

———————

I

„…Iar în ziua şi în ceasul acela blestemat – să nu fie! – când vreuna din maicile călugăriţe, au din surorile trăitoare întru această sfântă şi dumnezeiască mănăstire, s-ar dovedi cu dovadă nemincinoasă, precum că a mâncat mâncăruri de carne, au a ridicat mâna asupra vreunui dobitoc, au jivină de orice fel, broască de-ar fi şi vierme de-ar fi, să se mănânce de fiară, au ca sora lui Moise să se cuprindă de lepră. Să se spânzure ca Iuda Iscarioteanul şi să i se verse maţele ca ale lui Arie. Focul cel ce niciodată nu se stinge să-i fie partea, şi viermii cei neadormiţi să-i fie mângâiere în împărăţia cea stătătoare. Iar mila lui Dumnezeu să se ridice deasupra sfintei mănăstiri. Iar varvarii şi ereticii şi fiarele sălbatice şi focul şi grindina şi stăpânitorii întunericului, să-şi facă voile… Că osteneala mea câtă a fost şi jertfa mea câtă este, sunt scrise la Dumnezeu, în catastihuri, şi odihna sufletului meu rămâne în veac.

Iar dacă bunul şi milostivul şi neobijduitorul Dumnezeu, cel ce toate le-a făcut şi le-a pus sub a sa stăpânire, voieşte altfel, adică să pătimească numai călugăriţa au sora ce cu ştiinţă a călcat această legătură, iar nu întreg soborul, şi să nu piară pentru o păcătoasă sfântul lăcaş, eu altă îndrăzneală nu am, căci el este judecătorul viilor şi al morţilor. Amin”.

Aşa a scris vornicul Radu Ţânţăreanu în actul de întemeiere al mănăstirii Ţânţăreni. Şi voinţa lui a fost respectată cu sfinţenie de necrezut vreme de două sute de ani şi mai bine. Călugăriţele şi surorile nevoitoare în ctitoria lui, au uitat gustul cărnii – de cumva îl cunoscuseră mai înainte, iar vietăţile de tot felul au huzurit fără să fie ucise ori măcar stingherite în traiul lor.

Noroc că locul e de deal şi deci fără şerpi şi fără urşi sau lupi prin apropiere, căci de-ar fi fost altfel – Dumnezeu ştie dacă ar fi putut dăinui şi mănăstirea şi testamentul. Ori maicile s-ar fi apărat şi deci ar fi călcat vrerea ctitorului, iar şerpii şi fiarele sălbatice le-ar fi obijduit, şi prin urmare obşte călugărească n-ar mai exista.

Iată însă că după o trecere aşa de îndelungată, s-a adeverit şi aci cuvântul care zice că veşnicie pe pământ nu este. Ci numai lucruri vremelnice, aşa ca omul, ca viaţa şi ca pământul însuşi.

O întâmplare nenorocită, care în lumea de dincolo de zidurile mănăstirii, ar fi stârnit doar o mică supărare într-o casă şi poate mici socoteli între vecini, a venit după atâta vreme să strice o lege păzită cu străşnicie, să tulbure sufletele cele bune şi să mai învenineze încă pe cele rele. Căci, dacă adiata vornicului a fost păzită în toată slova ei, iar călugăriţe cu viaţă care să nu fie împotriva hainei s-au numărat cu

miile, n-au lipsit însă nici din acelea cărora înfrânarea unor trebuinţe fireşti le măreşte încă răutatea cu care s-au născut. Aşa ca să nu fie pace desăvârşită, şi să mai aibă şi satana un pic de bucurie şi un car de speranţe. Şi nu lipsesc nici în ziua de astăzi.

Acestea, puţine la număr dar în stare să mărească un rău venit de la diavolul, au găsit prilejul binevenit să-şi dea seama unde se va ajunge cu clevetirile lor şi câtă întindere va lua bucuria nevăzutului vrăjmaş.

Iar altele, pe care aceeaşi lipsire de libertate şi de plăceri pământeşti şi omeneşti, le lasă cu minte nevârstnică, pe unele chiar până la adânci bătrâneţe, şi care şi ele slujesc adesea pe placul satanei, dar fără ştiinţă şi fără răutate, s-au întrecut cu glumele şi au dat întâmplării un răsunet care va rămâne multă vreme în mintea soborului, a clirosului **[1]** de la sfânta mitropolie şi a credincioşilor de prin partea locului.

Iar întâmplarea şi necazul aşa au fost, că visând maica Varvara un vis înfricoşat, în răsăritul soarelui, s-a deşteptat cu spaimă şi cu bănuială mare şi ieşind în prispa chiliei a descoperit o mortăciune spânzurată şi a dat un ţipăt din cât a ajutat-o gâtlejul cuvioşiei sale.

A auzit-o, firește, mai întâi preacredinciosul servitor cu coadă, pe care îl ţine fără simbrie şi fără treabă, la uşa casei; apoi îndată a urlat Matei al maicii Leonida, stârnind cu gura-i mare şi proastă toate potăile şi pe toţi cocoşii de sub părinteasca oblăduire a călugăriţelor.

Auzind şi maica Leonida ţipătul Varvarei, care-i era vecină, fără să-i fie şi prietenă, s-a ridicat cum se afla şi a tras mai întâi cu coada ochiului, din dosul perdelei, nădăjduind să-şi vadă sora întru Hristos luptându-se măcar cu un lup dacă nu cu un bărbat. Dar nevăzând nimic, a scos capul pe fereastră, apoi a ieşit în uşă numai c-un picior în papuc, şi zărind jumătate din corpul maicii Varvara atârnând moale în capul scării, a scos şi sfinţia ei un ţipăt. Tocmai în clipa când sora Anica, uceniţa Varvarei, venise la faţa locului stârnită de hămăitul câinelui. Căci ea nu doarme laolaltă cu maica Varvara, ci în cerdacul din dos, şi deci n-auzise ţipătul acesteia.

— Îâău! ţipă şi sora Anica, văzând pe maica Varvara întinsă moartă. Săriţi c-a murit măicuţa!

— Ce s-a întâmplat, soro? ceru Leonida lămuriri de peste gard, sincer îngrijorată că vecinei i-a sosit de la Dumnezeu un astfel de sfârşit. Fiindcă duşmănia între călugăriţe iscându-se pentru lucruri mărunte şi neînsemnate, n-are trăinicie până dincolo de mormânt, aşa ca la celelalte urmaşe ale Evei; ci numai până la suflarea cea din urmă.

— Iâău! a murit şi Tănase! ţipă a doua oară sora Anica – şi căzu şi ea lată lângă maica Varvara.

Maica Leonida se înfricoşă ca de mânia lui Dumnezeu şi trimise pe

sora Chiriţa să tragă clopotul cel mare, iar pe sora Petra, cealaltă uceniţă a sfinţiei sale, să dea de ştire stareţei şi părintelui duhovnic. Iar sfinţia sa, adică maica Leonida, temându-se de vreo năpastă, intră în chilie şi deschise Psaltirea la psalmul cu această începătură: „Fereşte-mă, Doamne, de omul viclean şi de bărbatul nedrept mă izbăveşte”.

Sunetul clopotului mare, într-o zi de lucru şi la un ceas aşa de dimineaţă, stârni bineînţeles spaima şi groaza în mănăstire. Şi unele călugăriţe rele îşi lămureau evenimentul după cum le poruncea inima şi interesele.

Aşa de pildă, maica Epraxia, vânătoare neostenită a jeţului stăreţesc, era încredinţată că a murit stareţa; cuvioasa Apolinaria, mereu în colţ cu iconoama, credea că maica Xenia a răposat; maica Harisia, care ceruse în ajun trăsura mănăstirii pentru a face un drum până la târg şi fusese refuzată, îşi închipui o clipă că trebuie să fi luat grajdul foc; iar maica Glicheria, convinsă fiind că părintele Calist, preacinstitul duhovnic al mănăstirii, o încarcă peste dreptate cu mustrări şi cu canoane, numai ce bănui că năprasnicul sfârşit îl va fi lovit pe asprul arhimandrit – şi simţi în suflet uşurarea celui răzbunat.

— Dreapta ta, Doamne, a izbit pe Faraon şi pe călăreţii săi şi a izbândit lui Moise şi fiilor lui Izrael, – grăi ea închinându-se către sfintele icoane.

Ca îndată, înfricoşată oarecum de tăria cuvintelor, să socotească mai nimerit un verset din psalmii lui David:

— „N-am văzut pe cel drept părăsit, nici seminţia lui cerând pâine”.

Între timp, loviturile cu sunet de spaimă şi de moarte, ale clopotului, scoaseră toată obştea de prin chilii.

Călugăriţe şi surori îmbrăcate pe sponci, câini şi pisici căscând şi întinzându-se de somn stingherit, se adunară în faţa bisericii să ia cunoştinţă de un lucru care nu se întâmplă în fiecare zi.

Dar ce să fie oare?

Scrutară cerul, pe cât le ajută văzul, şi nu zăriră nici pic de fum.

Iscodiră cu nasul şi nu prinseră niciun miros de lucru ars.

Prin urmare foc nu e. Ci moarte. Moarte năprasnică. Şi încă una care a izbit în mai-mărimi. Pentru o biată călugăriţă de rând nu se trăgea clopotul aşa cu noaptea în cap.

— O fi murit Înaltpreasfinţia Sa! îşi dădu cu părerea maica Sevastia, care de când cu schimbarea calendarului, nu putea suferi pe capul eparhiei.

— Da ce, maică, numai arhiereii au moarte? se încurajează cuvioasa Epraxia. Parcă stareţele nu mor şi ele când le vine sfârşitul… sau osânda?

Şi pe dată se porni o mică şi ascuţită ceartă în privinţa morţii şi a

celor ce mor la isprăvitul zilelor sau din pedeapsă dumnezeiască. Noroc că sosi sora Petra la vreme ca să toarne apă în foc şi să potolească patimile şi îngrijorările.

— Maicilor, a murit Tănase Păcătosul, cotoiul maicii Varvara! grăi ea pe nerăsuflate şi cu mâna la inimă. L-au găsit spânzurat de stâlpul casei. Dar nu pentru el s-a tras clopotul, s-a tras pentru maica Varvara şi pentru sora Anica, fiindcă leşinaseră şi era cât pe-aci să se ducă şi ele.

Vestea cu totul neaşteptată stârni râsete, proteste şi descurajări. Prea mare distanţă de la capul mitropoliei şi până la… Tănase Păcătosul. Ar fi putut să moară stareţa că e bătrână, sau duhovnicul că abia îşi mai poartă nădragii, dar atâta hărmălaie şi atâtea bătăi de inimă nu merita un leşin fără urmări. Şi nici pieirea lui Tănase Păcătosul.

Îşi reveniră însă repede.

Tănase fusese găsit spânzurat şi deci o crimă se făptuise în mănăstire. Cea dintâi crimă de la întemeierea mănăstirii. Căci de altele nu se pomeneşte nici în hrisoave, nici maicile cele bătrâne nu-şi amintesc să fi auzit. Faptul, aşadar, era mai de seamă decât moartea unui mitropolit sau a unei stareţe. Mai ales că dădea loc la intrigi şi la bârfeli împotriva conducătoarelor.

Porniră grămadă către chilia maicii Varvara, ca să ia însele cunoştinţă de cum s-a petrecut nemaipomenitul omor şi să se inspire la faţa locului pentru cele ce vor urma.

Maica Epraxia e în frunte. Voinică şi nebătrână, cum e, calcă de sus şi hotărât, făurindu-şi în tăcere gânduri pentru cuvântarea pe care o va ţine în prezenţa răposatului. E sigură că întâmplarea i-a adus multă apă la moară şi că va avea prilejul să facă stareţei – dacă nu pricină de paretisis **[2]** măcar atâta sânge rău cât să-i ajungă pentru multă vreme.

Găsiră pe biata maica Varvara şi pe sora Anica într-o stare jalnică. Fuseseră înviate cu două căldări de apă rece – şi acum primeau condoleanţe şi felicitări din partea vecinelor şi a celor ce sosiseră mai înainte. Condoleanţe pentru năprasnica moarte a bietului Tănase, şi felicitări pentru norocul de a nu fi fost spânzurată una din ele, sau chiar amândouă.

Iar sărmanul Tănase, atât de răsfăţat până aci de toată obştea, pe cât era de invidiat de fraţii de acelaşi neam cu el, mai puţin dăruiţi de la părinţi şi de la ursitori, sta nepăsător, c-o sfoară strânsă în jurul gâtului cu guler alb, cu ochii fixaţi în depărtări şi cu vestita-i coadă stufoasă şi vărgată, pentru vecie înţepenită…

— Şi cum s-a întâmplat, surioară? întrebă maica Epraxia după ce contemplă câteva clipe poziţia şi mutra răposatului şi după ce îşi făcu o cruce pentru soarta cotoiului. Ia spune, maică Varvara, s-auzim şi

noi.

Şi biata maica Varvara, răsplătită oarecum prin jalea întregului sobor, reîncepe de la capăt. Căci mai povestise o dată pentru ştiinţa şi curiozitatea vecinelor.

— Uite, maică Epraxia, când m-am sculat, din pricina unui vis înfricoşat, l-am găsit precum îl vedeţi. Bănuiam eu de ieri c-o să dau peste un necaz. Mai întâi, am venit supărată de la liturghie din pricina părintelui duhovnic, că ne-a batjocorit în timpul heruvicului. I s-a părut sfinţiei sale că nu cântăm din toată inima – parcă era nevoie să urcăm până în fundul turlei! – şi ne-a făcut „împuţinate în credinţă". Şi am luat sfânta agheazmă şi sfânta anafură cu mâhnire în suflet şi cu poftă de ceartă. Când am venit acasă, a început să mi se bată ochiul stâng. Ei, Doamne, gândeam, o să mi se întâmple ceva. Şi n-au trecut cinci minute că m-am pomenit cu Anica înţepată la picior. Alergase după un pui de găină să-l prindă şi călcase într-un ciob de sticlă. Numai de-ar fi răul atâta, am gândit eu mulţămind lui Dumnezeu. Dar n-a fost atâta că mai târziu am alunecat pe scară şi m-am lovit la fluierele picioarelor de era să leşin nu altceva. M-am mângâiat repede cu gândul că alte rele n-o să-mi mai aducă diavolul până în seară. Dar numai ce am gândit astfel, că iar a început să mi se bată ochiul stâng. Şi mie când mi se bate ochiul stâng… Anico, zic, să ai grijă să încui toate p-afară, că satana şi-a pus în minte să ne facă supărări. Şi dacă auzi peste noapte vreun zgomot cât de mic, să pui mâna pe vătrai şi să strigi pe fereastră. Îmi închipuiam că o să aducă ucigă-l toaca niscai ţigani să-mi fure vreo pasăre ori vreun lucru de trebuinţă. Apoi ne-am temut şi de foc şi am turnat apă în vatră. Dacă o fi cutremur sau altă bătaie de la Dumnezeu, ziceam eu către Anica, noi nu suntem în stare să ne apărăm decât cu sfânta cruce. Şi am citit acatistul sfintei Fecioare, iar sora Anica a citit p-al Sfântului Marelui Mucenic Dimitrie. Cui să-i dea în gând că moarte năprasnică pândeşte pe bietul dobitoc? El, amărâtul, a avut presimţiri cu două zile înainte. Că alaltăieri pe la toacă, numai ce m-am pomenit cu el în poală miorlăind ca un copilaş. Ce ai, maică, Tănăsică? am zis eu mângâindu-l pe spate şi pe coadă. Dar el mereu miorlăia şi-şi freca botişorul şi căpşorul de mine. Iar seara n-a ieşit deloc. A mâncat şi s-a făcut covrig în poala Anichii. Asta nu e d-a bună, zic eu către fată. Unde s-a pomenit să se culce Tănase odată cu găinile, şi să nu dea el măcar o raită două prin mănăstire? Că de îmbătrânit n-a îmbătrânit. Abia acum e în puterea lui… Dar el n-a ieşit defel, şi-a adormit torcând în poala Anichii. Ieri pe la nămiezi, numai ce-l văz că se dă jos din cais, unde se suise după pisica maicii Glafira, şi vine drept la mine. Păi unde nu se făcea că mă zgârie pe mâini şi că vrea să-mi rupă anteriul! Da' de unde! Nu şi-ar fi înfipt el gheara în mâinile mele, ori în anteriul meu, pentru nimica-n lume. Apăi se urcă pe umeri şi mă linge pe obraz. Du-te la păcatele,

Tănase, zic eu, că n-am nici vreme şi nici chef de joc. Dar el mereu mă lingea pe obraji şi-mi miorlăia la ureche. Parcă ar fi vrut să-mi spuie ceva. Întocmai ca un om, surioarelor. Aseară – părea ceva mai vesel. A mâncat jumări cu brânză, s-a lins frumuşel pe bot, s-a scărpinat de purici – asta din obicei moştenit, că unde s-a pomenit purece pe Tănase? Îl lăia Anica şi-l pieptăna în toate zilele. S-a urcat apoi pe piciorul fetei – parcă-l văd şi s-a făcut c-o muşcă de mână. Du-te la păcatele, să răsteşte Anica, fără răutate, că n-am chef de joacă. Trebuie să isprăvesc bluza doamnei Deleanu, că vine mâine şi eu n-am încheiat-o. Numai ce-l văz atunci pe bietul Tănase că-şi vâră codiţa între picioare şi o zbugheşte pe uşă. M-oi căi toată viaţa că nu l-am chemat îndărăt. Că dacă-l chemam nu se întâmpla ce s-a întâmplat…

— Ba tot se întâmpla, o contrazise maica Harisia, că aşa-i era lui scris să moară.

— Aşa-i era scris! se proţăpi Leonida, Parcă ţine Dumnezeu catastife pentru toate pisicile şi pentru toate curcile? Ţine numai pentru oameni, soro!

— Ba ţine şi pentru alte jivine, se încontră maica Sevastia. Că tot făptura lui e şi raţa şi pisica şi musca şi vrabia…

— O fi, dar numai pentru om e Raiul şi Iadul. Numai pentru urmaşii lui Adam şi ai Evei se pun tiriziile **[3]** la Judecata Viitoare. Dobitoacele şi păsările, ca nişte fiinţe necuvântătoare, nu răspund pentru păcatele lor. Ai văzut Sfinţia ta vreo raţă ori vreo vacă mărturisindu-şi păcatele înaintea duhovnicului? se încontră şi maica Epraxia.

— Mai bine te spânzura pe tine, şi încă de limbă, că numai venin şi otravă îţi picură din buze, – se oţări maica Sevastia întorcând spatele.

Epraxia se cutremură o clipă căci dorinţa Sevastiei putea să fie o proorocire, dar n-avu răgaz să răspundă ori măcar să-şi facă cruce, că sosiră la locul nenorocirii maica iconoamă şi maica eclesiarhă.

— Urmează de unde ai lăsat, se adresă maica Xenia, iconoama, către maica Varvara, ştiindu-o lungă la vorbă şi sperioasă de toate nimicurile.

— Tot grăbită te-am pomenit! se burzului maica Apolinaria. D-aia nu isprăveşti niciun lucru din câte începi…

— Bine că le isprăveşti sfinţia ta… Că-ţi trebuie un ceas ca să citeşti o catismă şi o jumătate de an să împleteşti o pereche de ciorapi, îi întoarse maica Xenia cu gura plină de râs.

— Ia să lăsaţi acuma împunsăturile şi să ascultăm pe Varvara, zise maica Leonida autoritară. Apăi – să vedem cine a săvârşit nelegiuirea. Că tot din mănăstire trebuie să fie. Mirean d-afară n-a venit să spânzure cotoiul.

— L-ai spânzurat sfinţia-ta, că nu-ţi lăsa pisica în pace, aruncă maica Trifilia o glumă.

— În cazuri d-astea nu se glumeşte, sări şi maica Evlampia, eclesiarha. O glumă nevinovată ar putea să fie luată în serios şi să ducă la cine ştie ce încurcături. Ia spune, maică Varvara.

— Da' să n-o iei de la început, îi reaminti iconoama pe ton glumeţ. S-o iei de unde o lăsaseşi când am venit eu cu Evlampia.

— Ba s-o ia de la coadă, că aşa se conduce sfânta noastră mănăstire, ridică Epraxia nasul pe deasupra adunării. Toate se iau de la coadă; nu se ia nimic de la căpătăi. D-aia nu se face nimic de Doamne-ajută…

— Las' că o să faci sfinţia-ta… când ţi-o veni partidul la putere, o linişti şi o măguli iconoama duhlie ca de obicei.

— Când o face plopu' pere… – prooroci maica Sevastia care n-o avea deloc la inimă pe Epraxia.

Aceasta oftă şi înghiţi în sec. Nu vrea să se certe cu Sevastia pe faţă, dar o scrise din nou la răboj. Poate pentru a mia oară. Aşa că maica Varvara izbuti în sfârşit să-şi destăinuie şi visul ce a premers omorului săvârşit la casa şi în familia cuvioşiei sale.

— Şi aşa, maicilor, după cum spusei: şi-a vârât codiţa între picioare şi a ieşit supărat pe uşă. Unde s-o fi dus nu ştiu, că până să ne culcăm, nu i-am mai auzit nici paşii nici guriţa. Dar lucrul ăsta nu ne-a mirat şi nu ne-a dat de bănuială fiindcă, după cum bine îl ştiţi cu toatele, nu prea dormea el nopţile p-acasă. Ce făcea, ce dregea, pe unde umbla, pe unde nu umbla, că numai ce ne pomeneam cu el la ziuă abia venind.

— Era ostenit biedă, îndrăzni sora Petra, uceniţa maicii Leonida.

— Era! Ştii tu! o mustră maica Leonida – cu părere de rău că-i dă prilejul s-o facă în sobor de maici.

— Nu ştie… dar bănuieşte, îi luă Trifilia apărarea, stârnind mare haz.

Era rândul şi dreptul maicii Augustina, cu ascultarea la prescurărie, Cuvioşia-sa umblă întotdeauna cu duhul blândeţii, spre deosebire de maica Sevastia care ameninţă veşnic cu fulgerele Apocalipsului şi cu o nouă cădere a Ierusalimului şi a Babilonului.

— N-aveţi minte nici de două parale, zise maica Augustina. Vorbiţi vrute şi ne vrute în faţa unui biet dobitoc răposat de năprasnă, ca şi când prea mare osebire ar fi pus Dumnezeu între om şi între jivinele fără limbă grăitoare. Lăsaţi, soro, înţepăturile şi glumele că v-o fi mai săturat Dumnezeu, şi daţi cinste morţilor. Ca mâine o să vă văz fără duh şi fără suflare. Să mă ierte Măicuţa Domnului c-oi vorbi cu patimă, dar eu zic că măcar cincizeci din toată obştea, între care n-aş face rău să mă număr şi pe mine, nu meritărm mai multă cinste înaintea Judeţului nemitarnic. Că era frumos şi blând, şi toată mănăstirea îl iubea ca pe un copil fără minte. Că taman aşa era: copil fără minte. Că omul de e om şi face nebunii; darmite un biet motan

răsfăţat. Atâta. Încolo – pâine de dobitoc. Nu l-a prins nimeni în coteţul puilor, nici la oala cu lapte, nici la putina cu brânză. Îl chemai să-i dai o bucăţică – venea şi lua. Dacă-i plăcea, dacă nu – pleca p-acincolo fără să cârtească.

— Cotoii ăilalţi sunt de altă părere, maică Augustino, o întrerupse glumeaţa Trifilia.

— Tu să taci din gură! – o certă prescurăreasa. Că dacă n-ai avea glas frumos aş zice că numai de comedii eşti bună. Mai înţeleg să fie în viaţă, dar nu-l vezi sărmanul de el cum stă cu limba scoasă? Arde-l-ar focul şi l-ar mânca iadul p-ăl care şi-a făcut aşa păcat. Ia mai spune Varvaro, s-auzim ce mai ai pe suflet. Dar spune şi Sfinţia-ta mai în chingă, prea lungeşti vorba fără socoteală. Uite aşa: am plecat la 2 şi am ajuns la 9. Scurt. Ce mai interesează cum m-am îmbrăcat şi ce mi s-a întâmplat pe drum!

— Şi cum zisei, porni din nou maica Varvara, nu prea dormea el p-acasă. Ce făcea, ce dregea, pe unde umbla, pe unde nu umbla, că numai ce ne pomeneam cu el la ziuă. Aşa că ne-am culcat fără nicio grijă. Şi nici când am venit de la utrenie – că Anica n-a fost – nu mi-am bătut capul să văz dacă s-a întors din vecini. Ori de ce nu s-a întors, M-am culcat cu alte griji, că mirenii nu cred că maicile au şi ele destule griji pe capul lor…

— „Grija casei tale Doamne, m-a mâncat”, întrerupse Trifilia – de data aceasta fără să găsească vreo aprobare.

Călugăritele erau nerăbdătoare – nu s-audă cine ştie ce grozăvii din gura Varvarei, ci să vadă ce o să urmeze după spovedania păgubaşei. Erau sigure că satana, ajutat de Epraxia şi de alte unelte, va stârni tulburare. Iacă aşa numai din moartea unui simplu motan. Când vrei să dai foc satului îţi trebuie un car de chibrite?

— Şi dacă m-am culcat, continuă Varvara, oi fi dormit ce-oi fi dormit şi numai ce m-am pomenit c-un câine şi c-un arap... În vis negreşit. Aci se făcea că duce arapul pe câine, aci că duce câinele pe arap. La început, arapul era înalt şi cu barbă, iar câinele ca un boldei d-ăia care-i poartă cucoanele de zgardă. Apoi – îndată văz pe arap numai de-o palmă şi pe jigodie cât un ogar d-ăia de vânătoare. M-am înfricoşat cu frică mare şi am vrut să strig, dar ogarul a râs de frica mea. Parcă a zis şi ceva dar nu mai ţiu bine minte. Atunci am mai prins curaj şi am zis aşa: Aferim de stăpân! Îl duce câinele de zgardă. Şi îndată a răcnit arapul şi s-a făcut ca o ceaţă. Iar după ce a trecut ceaţa – iarăşi am văzut pe arap cât Marin Greceanu şi pe dulău cât un căţel care suge. Şi iar am râs. Şi atunci numai ce-a urlat câinele de s-a cutremurat valea, că eram într-o vale – şi iar s-a făcut ceaţă. Şi după ce a trecut ceaţa – Doamne, Doamne! – numai ce văz pe câine, aşa mititel cum rămăsese, că smulge o stejăriche din pământ şi o pune pe spinarea arapului. Şi dă-i! Şi dă-i! Şi unde răcnea arapul de-i plângeau

şi păsările de milă. Apoi, taman când să zică dracul de căţel ceva, numai ce văd că vine dintr-o parte un preot, parc-ar fi fost părintele duhovnic, şi din cealaltă – cine credeţi? Tănase! Chiar el era. Am vrut să strig la ei să se ferească de arap şi de câine dar n-am putut. Parcă mi-era limba legată… Şi ce să vedeţi, surioarelor! Abia s-apropie unui de altul, adică preotul şi cu Tănase, şi – o minune dumnezeiască! Îndată ia preotul chip de înger şi Tănase chip de diavol. Îi văz cum vă văd. Şi se iau la ceartă. Ce şi-or fi zis unul altuia – nu ştiu, că n-am auzit. Şi nici n-a durat cearta mai mult de câteva secunde. A pus îngerul mâna în beregata necuratului şi l-a strâns până şi-a dat sufletul. Eu, ce să zic, m-am bucurat văzând izbânda îngerului. Şi încă cu bucurie mare foarte. Dar mai mult de-o clipă n-a durat bucuria, că îndată îngerul a luat iar chip de preot, iar în locul satanei am văzut pe bietul Tănăsică zăcând fără suflare, la pământ. Iar arapul şi cu câinele, aplaudau şi râdeau în gura mare. Atunci m-am deşteptat tremurând toată şi am strigat pe Tănase. Dar Tănase nicăieri. Am ieşit pe sală, că avea obicei să aţipească pe pălimar, dar Tănase spânzurat de stâlpul casei… Când l-am văzut cu ochii umflaţi şi cu limba scoasă – mi-a venit rău şi am căzut jos. Maicilor şi surorilor, după visul pe care l-am visat, eu n-am curaj să cred că e mână de om la mijloc. Că o călugăriţă, oricât ar fi de împuţinată la minte şi în credinţă, n-ar fi în stare să sugrume un biet motan fără judecată. Iar cu mirenii din sat şi din oraş n-am avut niciodată gâlceavă şi neînţelegeri. Iar dacă aş fi avut, găseau ei să-mi facă alte răutăţi. Aşa că, eu sunt de părere să nu se mai caute vinovatul şi să se mai stârnească tulburare. Pe bietul Tănase l-a ucis îngerul Domnului. Că intrase satana în el. De ce şi cum o fi intrat necuratul tocmai într-un pisoi, şi tocmai în Tănase, rămâne să tâlcuiască părintele duhovnic şi cu maicile mai pricopsite în ştiinţa proorocilor şi a scripturilor. Amin.

Visul teribil, povestit de maica Varvara, cu ochii holbaţi şi cu mâinile la piept, puse călugăriţele pe gânduri. De când există mănăstiri şi călugări, cea mai mare grijă a satanei a fost să strice pacea sfintelor locaşuri şi să tulbure oastea fără platoşe a lui Hristos. Fel de fel de scornituri a ieşit din mintea lui lipsită de dreapta judecată, şi adesea a avut prilejul să se bucure de mari şi neaşteptate izbânzi.

Scrie „Hronicul” mănăstirii, spun şi maicile mai bătrâne, că nici pacea acestei obştii călugăreşti n-a fost scutită de uneltirile vrăjmaşului. A pus foc, a stârnit vijelii ca să dezvelească chiliile şi să răstoarne gardurile şi crucile din cimitir, a adus boli pentru care numai moliftele Sfântului Ierarh Vasile sunt izbăvitoare, a adus omizi de prin crânguri şi de prin sate ca să stârpească rodul puţinilor pomişori din cuprinsul mănăstirii, a mâncat frunzele duzilor pentru a lipsi pe maici de rodul ostenelilor făcute cu creşterea gândacilor, – şi

câte alte multe. Betejiri şi furturi de vite, răsturnări de trăsuri, precum şi tot felul de ispite care înmoaie pe om, oricât s-ar sumeţi în rugăciuni şi în credinţă, şi-l abat din calea mântuirii pe cea bătătorită a pierzaniei.

Totuşi, izbânzile lui, multe la număr, şi unele prea însemnate, n-au mers până la scopul cel din urmă. A căzut o maică – nu pentru fapte trupeşti ci pentru alte păcate osânditoare de suflet, – s-au ridicat două; au căzut două – s-au ridicat patru; şi mănăstirea dăinuieşte de două veacuri. Şi va mai dăinui multe, fiindcă tot mai mare şi tot mai tare s-a dovedit dragostea pentru mântuire decât înclinările trecătoare către cele rele.

Omoruri însă n-a pus la cale necuratul, deşi acesta era răul cel mai mare pe care avea să-l facă mănăstirii. Sau poate a pus, căci nu e de închipuit că a uitat vreuna din legile lui, sau că n-a cunoscut testamentul vornicului ctitor, dar n-a găsit unealta trebuitoare. Să fi izbutit oare acuma? Să fi murit Tănase, biet pisoi nevinovat, de o mână de călugăriţă, pentru ca satana să-şi bată joc de voinţa fericitului întemeietor al mănăstirii?

Această întrebare frământă acum minţile desăvârşite în teama diavolului şi în nădejdea Celui răstignit. Şi tot soborul aşteaptă parcă un cuvânt cu tărie pentru a-şi da drumul lăuntricelor simţiri.

Lipseşte însă şi stareţa şi duhovnicul. Şi nici vreunul din preoţii slujitori nu s-a ostenit să culeagă lămuriri la faţa locului.

— Maica Sevastia are cuvântul! glăsui Trifilia ca una ce-şi dădea seama de dorinţa negrăită a soborului.

— Ce maica Sevastia! Aşteptaţi să vie maica stareţa, se împotrivi eclesiarha temându-se de niscai proorociri care ar stârni cine ştie ce tulburări.

— Stareţa are treabă să-şi citească psaltirea, – o îndreptăţi în batjocoră maica Harisia.

— S-o mai scurteze, ori s-o mai lase când aude clopotul cel mare, cârti Maximila cu strâmbături duşmănoase.

— Poate că vine părintele duhovnic mai înainte nădăjdui maica Augustina, de altfel necăjită pe întârzierea stareţei şi a părintelui Calist.

— Până n-o mânca varză acră nu vine, că s-a cherchelit aseară, binevoi maica Glicheria să justifice zăbava arhimandritului.

În acest timp, maica Epraxia îşi pregăti idei pentru o cuvântare, şi când înţepăturile încetară se urcă în tinda Varvarei.

— Maica Epraxia are cuvântul! zise Trifilia tare şi poruncitor.

— Maica Sevastia să vorbească! strigă un glas din mulţime.

— Ba maica Epraxia.

— Ba maica Sevastia.

În cele din urmă, se lămuri că majoritatea doreşte să asculte pe

bătăioasa de Epraxia. Fie pentru a se face tulburare, căci se ştie doar împotriva cui are să cuvânteze aceasta, fie ca să nu se mai înfricoşeze de niscai ameninţări cu potoape şi cu scufundări de pământ, ieşite din proorocească gură a Sevastiei.

Cuvioasa maica Epraxia, pe mirenie Ecaterina, are vârsta tuturor călugăriţelor care au trecut de treizeci de ani şi n-au ajuns încă la cincizeci. Poţi să-i dai şi patruzeci şi nouă, sigur că eşti aproape de adevăr, dar tot aşa de sigur că eşti foarte departe. Cu aceiaşi siguranţă şi nesiguranţă îi dăruieşte şi extractul de naştere patruzeci şi şase. E înaltă, aproape groasă, brunetă, ochioasă şi sprâncenată, şi are de la Dumnezeu o voce cu totul nepotrivită înfăţişării ei voiniceşti: subţire şi piţigăiată. Parcă vorbeşte un muscal de pe capră sau un băieţaş cu glasul neschimbat. Se exprimă însă uşor şi totdeauna în ton de ceartă. Chiar când se roagă sau stă de vorbă cu sora Maria, prea simpatica uceniţă a cuvioşiei sale. Îi lipseşte totuşi ţinerea de minte, din care pricină nu poate folosi citate şi fapte din scriptură şi din vieţile sfinţilor. De aci ura ei grozavă împotriva maicii Sevastia care are capul calendar. Ură uşurată însă prin greutatea cu care Sevastia găseşte cuvintele şi le leagă între ele. Din cauza acestor calităţi şi cusururi, una cuvântează fără ajutorul scripturilor, iar cealaltă înşiră numai verseturi din evanghelie, din psalmi şi din prooroci.

— Maicilor şi surorilor, începu Epraxia după ce-şi făcu sfânta cruce, nu ştiu dacă nu merg prea departe, dar uciderea asta care s-a făcut în cuprinsul sfintei noastre mănăstiri, eu o socotesc drept o teribilă nelegiuire şi mă tem că o să s-abată mânia lui Dumnezeu asupra noastră…

— „Mânia lui Iehova s-a abătut asupra norodului său Izrail”, – întări maica Trifilia, maimuţărind glasul găunos al Sevastiei.

Epraxia înghiţi ruşinea şi continuă grijuielnic şi aţâţător:

— De la leatul 1723, de când fericitul vornic a ridicat sfânta mănăstire ca să fie maicilor de adăpost şi de mântuire, nu s-a pomenit moarte de mână de om. S-a pus de la început lege să nu se ridice viaţa vreunei vietăţi, lup sau vierme de-ar fi, căci şi lupii şi viermii făptura lui Dumnezeu sunt, şi această lege s-a respectat cu sfinţenie vreme de peste două sute de ani. Nicio călugăriţă şi nicio soră n-a ridicat mâna să strivească vietăţi zidite de Dumnezeu. Nimeni n-a spintecat peşte viu şi nimeni n-a tăiat gât de pasăre în sfântul şi dumnezeiescul locaş. Au aşteptat maicile până să moară peştele de la sine, iar carne de pasăre sau de dobitoc n-a pus nimeni pe limbă – de la zidirea mănăstirii şi până în ziua de astăzi. Şi acuma – ce ne văd ochii? Omor săvârşit în cuprinsul mănăstirii! Şi încă ce omor! S-a luat suflet de dobitoc care nici bârfea, nici talentul sau cinstea vreunei călugăriţe pizmuia. Mă uit la bietul cotoi şi nu-mi vine să-mi cred ochilor: în vis este? Sau aievea este? Nici capul nu i l-a tăiat, nici cu lovire de

ciomege n-a fost ucis, ci sugrumat ca un tâlhar de pe vremea când domnii şi judecătorii osândeau la spânzurătoare. Şi nici măcar n-a aşteptat să-şi dea sufletul – ticălosul şi nemernicul! – ca să-l arunce în lac ori în vreo groapă, ci l-a lăsat să-l vedem noi cu limba scoasă şi cu ochii cât cepele… Săracul de el, ale cui păcate o fi fost ursit să le ispăşească? Ce semn o fi vrut Dumnezeu să ne arate cu moartea lui năprasnică şi înfricoşătoare?

— Căderea… guvernului! socoti maica Trifilia, că citeşte în inima cuvântătoarei.

— Tu ai crezut că spui o glumă răutăcioasă, Trifilio, dar să ştii că gura prostului grăieşte adesea adevărul, o înfundă cu lăcomie maica Epraxia. Prin gura copiilor şi a celor săraci cu duhul îşi vădeşte Dumnezeu gândurile şi scopurile. Fiindcă nicio îndoială nu mai încape că moartea lui Tănase al Varvarei e un semn ceresc. Şi totdeauna după astfel de semne vin răzmeriţe şi cutremure şi prefaceri în lume. Nu v-aduceţi aminte cum a luat foc pulberăria de la Dudeşti, numai cu câteva zile înainte de războiul Rumâniei? Şi cum a ieşit cometa cu puţin înainte de războiul Bulgarilor şi al Sârbilor şi al Grecilor, cu Turcii?

— Ba eu îmi mai aduc aminte şi de alt semn, îşi întrerupse maica Xenia râsul şi şoaptele la urechea Evlampiei. Cu douăzeci de ani înainte de cutremurul cel mare, carele a fost pe la leatul una mie opt sute treizeci şi şapte, mi-am înţepat limba cu un os de peşte…

— Da' bătrână eşti, soro? se miră Trifilia în râsul soborului. Şi eu mai mult de optzeci şi cinci de ani nu-ţi dădeam…

— Şi eu am avut odată un semn, aduse Evlampia vorba iarăşi pe făgaş. Cu trei zile înaintea alegerii de stareţă, am visat pe satana plângând… Da plângea nu glumă! Să ştii, Evlampio, că o să cadă maica Epraxia, mi-am zis eu după ce m-am deşteptat. Şi chiar aşa s-a întâmplat…

— Sfinţiile voastre n-aveţi să deschideţi gura! Şi mai ales ca să râdeţi. Că voturile n-au fost bine numărate… Şi tot pe strâmbătate s-a ales Xenia în locul care se cuvenea Apolinariei, se opinti Epraxia.

— Aşa judeci sfinţia-ta, se enervă maica Augustina. Dar ăi mari au judecat altfel.

— Apăi – d-aia s-a abătut năpasta asupra mănăstirii. Că dacă ăi mari ar fi îndreptat prostia ălor mici n-am mai primi semne de la Dumnezeu din cer. A văzut Dumnezeu cum merg lucrurile în nefericita ctitorie a vornicului şi a lăsat pe satana să strice legi care s-au ţinut cu străşnicie vreme de două sute de ani. Fiindcă nu mână de om a gătuit pe bietul dobitoc, ci însuşi diavolul a săvârşit grozăvia. A vrut să-şi bată joc de obiceiuri sfinte şi să dovedească mirenilor precum că o călugăriţă e în stare să înfigă ghearele în beregata unei vietăţi şi s-o ucidă cu setea şi cu plăcerea cu care ar fi făcut o faptă bună. Şi

Dumnezeu, care şi-a întors faţa de la o mănăstire ce nu se cârmuieşte pe placul lui, a lăsat pe Scaraoschi să-şi facă mendrele… De ce nu s-au mai găsit pisici spânzurate în timpul altor stareţe şi altor comitete? Ori măcar un pui de găină? Un şoarece – poftim!

— Nici purice! adăogă Trifilia ca să nu scape prilejul.

— Ba să lăsăm gluma, zise aceasta după ce se potoli râsul. Ar fi cineva în stare să puie jurământ, că timp de două sute de ani, n-au ucis maicile măcar câteva miliarde de purici? Juri, maică Epraxia?

— Ba mai bine să ne spună cum se împacă visul Varvarei cu aiurelile sfinţiei-sale, aruncă şi Marta o săgeată spre tribună. N-auzişi, maică Epraxia, că pe Tănase l-a ucis îngerul Domnului? Ce tot îi dai cu satana?

— Fiecare cu simpatiile lui, râse iconoama un râs molipsitor.

— La urma urmei, ce pofteşti, maică Epraxia? o luă maica Evlampia, eclesiarha, la zor. Unde vrei s-ajungi cu vorbăria fără cap şi fără coadă? A murit un pisoi – şi ce-i cu asta? A căzut vreun trăsnet de sus? A luat mănăstirea foc? Ni s-a închis drumul mântuirii numai dintr-atâta? E drept că de când e mănăstirea şi până acuma nu s-a ucis aci trup de om sau de altă vietate. Cinste maicilor! Ei, şi dacă s-a întâmplat – ce s-a întâmplat – după atâta trecere de vreme, înseamnă că ne-am pierdut cinstea în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor?

— O să pătimeşti ca sfântul Ioan Gură de aur, sări şi maica Trifilia. Că dacă ar fi fost mai moale la limbă, aşa ca maica Sevastia, murea în scaunul Ţarigradului. Dar fiindcă a vorbit prea mult, l-a surghiunit împărăteasa Eudoxia. Ca mâine o să te trimită maica stareţă în surghiun…

— „Dreptul de auzul rău nu se teme”, se încurajă maica Epraxia, încurajând totodată pe prietenele şi susţinătoarele cuvioşiei sale. Vorbesc fiindcă am despre ce să vorbesc. Nu împuşc în vânt şi nici nu stric alicele de potârniche pe lupi şi pe urşi. S-a făcut crimă în mănăstire şi conducerea este răspunzătoare. Iar dacă susţineţi că nici dracul nici îngerul n-au ucis pe Tănase, să faceţi bine şi să scoateţi pe criminal din pământ şi din iarbă verde. Dar să ştiţi că n-o să-l găsiţi. Afară numai dacă v-aţi duce vreuna în Tartar şi aţi cerceta şi p-acolo… Şi cred eu că Scaraoschi n-o să vă refuze atâta lucru… Aveţi destulă trecere înaintea lui…

— Ohoho! Pân-aici! se opinti maica Augustina Nu mergeţi mai departe că se rupe căruţa. Credeţi-mă şi pe mine, că am îmbătrânit frământând prescuri pentru sfânta leturghie. N-a ucis nici îngerul, nici satana. Îngerii nu ucid decât în război cu dracii, iar dracii lui Scaraoschi au altceva mai bun de făcut decât să strângă pisici de beregată. Pun la cale războaie şi rivoluţii, stârnesc eresuri în biserica Mântuitorului şi furtuni pe mări şi pe oceane, scot şinele de pe drumurile de fier, surpă diguri ca să vie înecuri, dau foc sondelor cu

păcură şi ariilor cu grâu de treierat, şi câte altele. O fi trecut vreun păcătos de mirean beat p-aci şi a crezut că face o glumă. Asta este. Nu e mai puţin adevărat însă că s-a stricat o lege atât de veche şi pentru asta lucrurile nu trebuiesc lăsate baltă. Să se caute ucigaşul în gaură de şarpe. Dacă se va descoperi că mirean este, după cum nici nu mă îndoiesc, maicile vor răsufla uşurate şi vor urma mai departe după cum am pomenit. Iar dacă nu va fi căutat, adică ucigaşul, vom rămâne cu bănuiala în sufletele noastre precum că o maică a săvârşit nelegiuirea, şi atunci păstrarea mai departe a vechilor obiceiuri nu va mai avea niciun rost. Aşadar, lăsaţi răutăţile şi vorba multă şi haidem cu toatele la maica stareţă s-o rugăm să nu rămână lucrurile încurcate. Că dacă nu s-a milostivit să vie până acuma la faţa locului, de bună seamă că nu dă prea mare însemnătate celor făptuite. A îmbătrânit şi ea şi nu le mai pune pe toate la inimă. Bunăoară ca maica Epraxia…

— La stăreţie! La stăreţie! strigară maicile şi surorile în cor.

Dar nu plecară toate către locuinţa oficială a stareţei. Unele o luară către biserică, potolite oarecum de toaca pentru acatist şi proscomidie, iar altele, mai ales surorile, se cărăbăniră către chilii, ca să ude florile şi să îmbuneze stomacul orătăniilor.

Tănase Păcătosul, numit aşa pentru apucături necălugăreşti, rămase însă tot în starea în care îl găsise maica Varvara. Adică cu ştreangul de gât şi cu limba scoasă. Fusese uitat aşa în zăpăceala dintâi, apoi lăsat până la sosirea stareţei şi a duhovnicului.

Şi iarăşi trebuie însemnat că maica Trifilia, după o scurtă sfătuire cu sineşi, n-a purces îndată către stăreţie, ci cu preţ de cinci minute zăbavă. Atâta cât i-a fost de ajuns ca să scrie o telegramă către mitropolie şi s-o trimită printr-un ţigan la oficiul poştal. Care ţigan a fost mai întâi pus sub blestem şi sub jurământ să nu spună decât cu limbă de moarte că sfinţia-ei, adică maica Trifilia, a bătut telegrama.

II

Preacuvioşia Sa maica Epiharia, stareţa sfintei mănăstiri Ţânţăreni, are obiceiuri şi legi din care nu-i chip s-o scoată decât focul, cutremurul şi limba mieroasă dar neînduplecată a sorii Lămâiţa, a doua uceniţă a Preacuvioşiei Sale. Foarte rar izbuteşte şi părintele duhovnic, dar numai cu mari stăruinţe şi cu aprige temeiuri din scriptură.

Aşa de pildă, nu vrea să mănânce lapte de vacă. Şi nici de bivoliţă. Cu toate că în mănăstire are numai vaci şi bivoliţe. Ci numai de oaie amestecat cu de capră. Astfel s-a obişnuit de la călugăriţa care a crescut-o şi la care a ucenicit şi aşa a rămas până în ziua de astăzi.

Cu asta n-ar trebui să supere pe nimeni, fiindcă laptele şi-l cumpără din sat şi fiindcă orice om, cleric sau mirean, îşi are gusturile şi obiceiurile lui. Dar capul răutăţilor, adică maica Epraxia, îşi face cal de bătaie din acest gust, ce-i drept cam fistichiu, al maicii Epihariei. Zice că… nu mai ştie omul când e oaie şi când e capră. Fiindcă şi maica stareţă, cum s-a nimerit, că aci o vezi blândă ca o făptură din turmă, aci îşi ia vreun aer care supără pe maicile din comitet şi sperie pe cele mai simple şi mai fără îndrăzneală. Dacă n-ar mânca lapte de oaie şi de capră, s-ar zice, aşa ca de toată lumea, că are toane; dar fiindcă mănâncă se crede că a luat cele două firi osebite de la cele două dobitoace atât de nepotrivite.

O altă lege a maicii stareţe i-a pricinuit multe supărări dar şi tot atâtea biruinţe asupra duşmanilor. Nu vrea adică să citească pe cărţile cu slovă chirilică. Toate cărţile pe care îşi face rugăciunile sunt tipărite cu literă latinească, şi cu leaturi mai noi decât începutul domniei Regelui Carol I. Din cauza aceasta şi-a atras duşmănia multor călugăriţe. Este acuzată de… eres. Nici mai mult, nici mai puţin. Nu de alta, dar fiindcă în cărţile cele noi se scrie popor în loc de norod, miezonoptică în loc de pololoşniţă şi capitol în loc de glavă. S-au făcut plângeri la mitropolie, s-au strecurat notiţe prin ziarele din capitala judeţului şi s-au pus la cale revolte în mănăstire. Dar maica Epiharia a scăpat din toate şi şi-a urmat „erezia” mai departe. E drept că în biserică, atunci când zice „Acum slobozeşte”, pronunţă norod iar nu popor. Dar cu asta mai rău întărâtă pe maica Epraxia, care o acuză de făţărie.

A treia lege, aceasta inspirată de sora Lămâiţa, este să se facă bolnavă ori de câte ori i-ar fi spre linişte şi întru folosul mănăstirii. Şi, cum e firesc, se îmbolnăveşte foarte des. Când vine exarhul mănăstirilor, care e mai bucuros să facă diferite vizite decât să fie mereu condus de stareţă pe unde ar avea de cercetat, o picneşte sciatica sau lumbago, întru bucuria nemărturisită a arhimandritului

Terapont. Căci omul de încredere al Înaltpreasfinţiei Sale, are o adevărată groază de peşte sărat, de vin fiert şi de femei bătrâne. Iar când soseşte protopopul, care a fost dăruit de Dumnezeu cu prea multă sămânţă de vorbă, o doare capul şi-i vâjâie urechile. Aşa că Preacucernicia Sa ar fi nevoit să-şi caute despăgubiri în tovărăşia maicii Epraxia, dacă n-ar avea şi cuvioasa Singlitichia, arhondăreasa, nesecată poftă de-a înşira vrute şi nevrute.

Se mai îmbolnăveşte şi când se arată unii mireni cu pretenţii peste reguli şi peste puterile mănăstirii, şi când se ivesc neînţelegeri între preoţii slujitori ai altarului, şi când vin călugăriţe cunoscute că umblă cu intrigi şi cu pâri. Şi mai ales când ar fi silită să dezlege chestiuni privitoare la gospodăria din afară. Lasă pe maica Xenia şi pe sora Lămâiţa să-şi bată capul cu autorităţi sătеşti, cu ţăranii învoitori şi cu vinderi de fâneţe şi de pometuri. Căci amândouă sunt pricopsite la minte, credincioase slugi şi cu tragere de inimă pentru nevoile mănăstirii.

Dar niciodată nu s-ar îmbolnăvi Preacuvioşia Sa, atunci când are prilejul să se ia la harţă cu Epraxia. Adică să înfrunte pornirea acestea, căci maica stareţă n-are fire de femeie clănţănoasă. Cea mai mare plăcere a Sfinţiei Sale e să-şi vadă rivala tunând şi fulgerând. Şi nu drăcească e plăcerea, ci omenească. Fiindcă nici maica Epraxia nu se luptă pentru înalte scopuri, nici maica Epiharia nu râde de neizbânda Binelui.

A vrut odată maica Epraxia să-i facă vină din faptul că vacile mănăstirii fată mai mult boi; altădată să-i atragă luarea aminte asupra felului cum râde arhondăreasa; ba să ia măsuri împotriva primarului că face glume cu maicile care se duc să anunţe o mutare din viaţă; ba să intervină la Sfântul Sinod pentru schimbarea începutului catismei a opta, care sună aşa: „Toată ziua m-au călcat omul”. Aici – cu oarecare dreptate, căci se face haz în biserică. Abia pronunţă o maică sau o soră aceste cuvinte, că tot soborul închide ochii şi râde în dosul palmelor.

Dar maica Epiharia, deşi recunoaşte că Epraxia are dreptate, îşi face plăcere s-o ia şi pe această chestie în băşcălie. Şi tot pe bună dreptate. Fiindcă Sfântul Sinod n-are cădere să schimbe psalmii împăratului şi proorocului David. Iar citirea unui astfel de raport, înaintat de către o stareţă, ar tulbura sfinţenia unei şedinţe arhiereşti.

De la sine înţeles, că zarva stârnită de spânzurarea lui Tănase Păcătosul, a ajuns la urechile maicii stareţe de îndată ce au sunat primele bătăi ale clopotului. Groaznica veste, nu pentru moartea unui motan, oricât de crudă ar fi fost, cât pentru stricarea unei tradiţii păstrate cu sfinţenie de peste două veacuri, a întristat sufletul curat al Epihariei, şi primul gând al Preacuvioşiei Sale a fost să meargă la faţa locului. Sora Lămâiţa însă, care conduce de fapt şi viaţa maicii stareţe şi treburile mănăstirii, a oprit-o să se amestece mai înainte de a se

potoli cât de cât huetul obştii, şi a se mai domoli gura Epraxiei şi a Sevastiei. Mai ales a acesteia din urmă. Şi-o închipuia slobozind fulgere din Isaia şi din Ieremia şi trăsnete din Apocalipsul Sfântului Ioan. Iar Preacuvioşia Sa a ascultat de sfatul autoritar al uceniţei, temându-se mai ales de ameninţările Sevastiei şi nădăjduind în intervenţia cu izbândă a părintelui Calist. Dar când a aflat că lucrurile iau întinderi şi că părintele duhovnic nici gând n-are să se scoale, întrucât netreaz şi târziu s-a lăsat somnului, a căpătat îndată o gripă izbăvitoare cu tuse seacă şi cu amarnice junghiuri în spate.

Când a sosit mulţimea maicilor, având în frunte pe înverşunata Epraxia, pe încruntata Sevastia, pe vicleana Leonida, pe invidioasa Apolinaria şi pe împăciuitoarea Augustina, maica Epiharia zăcea cu prosopul la cap, cu pântecele pe aşternut şi cu douăzeci şi patru de pahare pe spinare. Sub privigherea tânguitoare a cuvioasei Ierofteia, care necunoscând prefăcătoria, se ruga Maicii Domnului pentru alungarea bolii sosite de năprasnă, şi se bucura în gândul ei curat de neivirea sângelui negru în îmbucăturile paharelor.

— E bolnavă rău, măicuţelor, a încercat Lămâiţa cu glasul ei mieros şi pocăit, să stăvilească puhoiul la uşă. Duceţi-vă deocamdată la părintele duhovnic. Mai târziu o să se ridice şi sfinţia ei.

— Ce bolnavă? protestă Epraxia rânjind ameninţător. Cine mănâncă seara somn prăjit şi bea vin negru, nu se scoală dimineaţa bolnav. Parcă nu ştiu eu ce se petrece la voi aici? Cel mult dacă o fi durând-o vreo măsea, ori i s-o fi aplecat de… trai pusnicesc. Să facă bine şi să lase prefăcătoriile, că e vorba de ucidere şi de onoarea mănăstirii

— Are gripă, şi boala asta este molipsitoare, măicuţă Epraxia, mai încercă Lămâiţa o pricină de oprelişte.

Dar Epraxia, care a umblat în 913 prin lazaretele de holerici, fiind în slujba Crucii Roşii, nu se teme de o secătură de microb, cum e cel al gripei pe lângă cel al holerei.

— Nu mi-e frică mie de molipsire! O fiinţă avară ca maica stareţă – nici microbi nu dă din mână, se încumetă Epraxia. S-a făcut ucidere în cuprinsul sfintei mănăstiri şi ca mai mare e pe bună dreptate răspunzătoare. Să lase boala şi să scoată pe ucigaş din pământ, din iarbă verde.

— Lămâiţo, las-o maică să vie, că de gripă oi scăpa eu cum oi scăpa, dar de Epraxia nu e chip, strigă maica Epiharia din patul de suferinţă.

Epraxia aruncă o privire triumfătoare Lămâiţei. Şi porni val-vârtej urmată de alte vreo douăzeci de călugăriţe. Stareţa le primi aşa cum se găsea: legată la cap şi cu spatele plin de pahare. Abia avu Ierofteia timp să întindă un prosop pe deasupra.

— Blagosloveşte şi iartă, grăi Epraxia urmând şi cuvenita mătanie,

dar să ştii că e foc mare pe capul nostru. În cazuri d-astea, mai lasă omul junghiurile şi guturaiul. Mai ales dacă are răspunderea sfinţeniei unei mănăstiri şi grija mântuirii a peste două sute de suflete. Ori vorba aia: satul arde şi baba se piaptănă! Sună clopotul a cutremur şi a răzmeriţă şi sfinţia-ta îţi găsişi tocmai acuma să-ţi pui ventuzele! Aferim stareţă!

— Trăsni-te-ar Dumnezeu să te trăsnească! oftă maica Epiharia din fundul pernei. Ce cutremur şi ce răzmeriţă te găsi, soro? Ai pus mănăstirea în picioare pentru o moarte de pisică! Dacă murea patriarhul de la Ierusalim, ori dacă ardea un sat de oameni săraci, nici nasul nu te-ar fi durut, dar fiindcă nu vrei să pierzi prilejul ca să-mi faci o vadră de venin, te găsi mila de cotoiul Varvarei şi grija de cinstea mănăstirii! Uf, că n-am acuma o putere să-ţi leg limba aia, să nu se mai mişte până în ceasul morţii. Că prea e fără frâu şi fără un pic de ruşine. Ce dacă sunt stareţă? N-am şi eu trup omenesc, neferit de boale şi de slăbiciunile bătrâneţii?

— N-ai! se proţăpi Epraxia. Iar dacă ai – să laşi locul alteia mai în putere. Ce tot îi dai cu patriarhul Ierusalimului? Patriarhul Ierusalimului, ca şi toţi patriarhii şi arhiereii de pe faţa pământului, poate să moară de-o mie de ori că mănăstirea noastră nu păgubeşte în niciun fel. Dar moartea grozavă a cotoiului Varvarei e un semn şi o cădere. Două sute de ani a plâns diavolul de necaz că există o mănăstire în care nu se ridică viaţă de lighioană, iar acuma trebuie să joace tot tartarul de bucurie. Îţi place Preacuvioşiei Tale?

— Îmi place! se răsti Epiharia oţerită. După două sute de ani de bocit şi de jale, chiar şi satana are drept la un pic de mulţămire. Du-te păcatelor, că prea eşti plină de iubire de sine. Scoate paharele, Ierofteio.

După un schimb de păreri şi cu celelalte fruntaşe, maica stareţa căzu la învoială să renunţe la gripă şi să adune consiliul duhovnicesc. Să hotărască bătrânele mănăstirii, împreună cu părintele Calist, duhovnicul, dacă merită să se facă atâta tărăboi pentru mutarea forţată în cele veşnice, a nefericitului motan al mult întristatei cuvioase Varvara. Să se înfrunte tradiţia cu scripturile, părintele Calist cu maica Sevastia, Fevronia cu Neonila, bunul simţ cu prostia, şi să iasă din această războire un semn la care să se închine toată suflarea mănăstirii.

III

Arhimandritul Calist, fost smerit îngrijitor al schitului Pocana, şi de vreo douăzeci de ani duhovnic al mănăstirii Vornicului, bombăni ceva la adresa sorei Anghelina, ascultătoarea de la casa duhovnicească, şi rămase mai departe în poziţia plăcută preacuvioşiei sale: rezemat de o pernă mare şi cu picioarele atârnate pe marginea patului. În această stare rămâne ceasuri întregi nemişcat şi cugetă la lucruri pământeşti şi la cele cereşti. După cum îi vin în minte şi mai ales după împrejurări.

Când e afumat, cugetă cu evlavie şi cu satisfacţie la urcuşurile oamenilor norocoşi sau meritoşi şi la bunătăţile care izvorăsc din aceste urcuşuri… David a fost un simplu păstor şi apoi a ajuns rege şi împărat, cu bogăţii şi cu femei multe, cu stăpânire asupra oamenilor şi cu ascultare la Dumnezeu. Avea bucate şi vin după pofta inimii… Nu era nevoit să urce dealul la Flencheş, după un păhărel de braghină şi după măsline mucegăite…

La fel cu alţi împăraţi şi regi, domni şi miniştri, episcopi şi mitropoliţi, al căror nume nu şi-l aminteşte, dar despre care este sigur că au existat şi în trecut şi există şi astăzi, care s-au ridicat din mulţime şi din sărăcie, în cinste şi în slavă, cu cămări îndestulate şi cu pivniţele pline de toate varietăţile de vinuri… Vrea braghină? Braghină i se serveşte. Vrea Cotnari? Cotnari. Vrea Drăgăşani? Drăgăşani. Vrea şampanie? Cu şampanie i se umple bărdaca…

Cugetă şi scuipă din vârful limbii. Pe piept, pe pereţi, pe masă şi pe unde nimereşte.

Iar a doua zi, când se trezeşte mahmur, cugetă la căderi şi la ispăşiri. La căderea Ierusalimului, la căderea Babilonului şi Ninivei. La suferinţele lui Iov, ale diferiţilor regi şi împăraţi din vechiul Testament, căzuţi în robie, la episcopi şi la patriarhi surghiuniţi, precum şi la mari dregători căzuţi în dizgraţie şi sărăcie. Vrei Cotnari? Îţi dă bragă… Vrei Odobeşti? Îţi dă apă. Vrei cozonac? Îţi aruncă pâine uscată şi mucegăită. Ai poftă să porunceşti? Te ia cu harapnicul la bătaie…

Şi oftează. Nu de mila cetăţilor căzute pentru mulţimea păcatelor, nici de jalea împăraţilor şi a ighemonilor pe drept sau pe nedrept osândiţi, ci pentru nestatornicia celor pământeşti. Numai de n-ar fi şi în cer tot aşa… Credinţa lui mare şi neclintită, îi spune că acolo totul e stabil şi veşnic, dar câteodată în stări sufleteşti ca acea de acum, păcătuieşte îndoindu-se. Puţin, e drept, dar totuşi îndeajuns ca să-şi facă pe urmă aspre mustrări şi să cadă în pocăinţă.

— Hapciu!

— Hapciiuu

— Te blestem să strănuţi toate zilele vieţii tale… Hapciiuu!

— Oho! Dacă s-ar fi prins toate blestemele câte mi le-ai pus în şase ani de zile, mi-ar fi ieşit maţele ca lui Arie…

— Phi! făcu arhimandritul necăjit că sora Anghelina spune curatul adevăr.

Apoi îşi mângâie barba de părere de bine că Dumnezeu alege glumele de cele serioase. Biata soră Anghelina! După atâta ascultare fără plată şi după atâtea amărăciuni pe care – cu ştiinţă şi fără ştiinţă – i le pricinuieşte Preacuvioşia Sa, atâta i-ar mai lipsi: să cadă asupră-i şi mulţimea blestemelor pe care duhovnicul i le aruncă – în trezie din glumă şi la beţie din neştire.

— O cafea neagră, mare, amară, fiartă bine şi cu caimac! porunceşte Calist ca dintr-un jeţ ighemonicesc.

— Şi fiartă bine şi cu caimac! îl îngână sora Anghelina. Astfel de porunci să-i dai lui Flencheş, nu mie. Mai bine ia un pahar cu zeamă de varză şi îmbracă-te, că năpastă mare a căzut pe capul mănăstirii. Maicile bocesc pe toate cărările, satana dănţuieşte de bucurie, şi sfinţia ta stai ca paşa şi comanzi ca la Rusciug!… Aşa duhovnic…

— Ce năpastă? se răsti părintele Calist, enervat că Anghelina îi făcuse gust de zeamă de varză. Dacă a murit Epraxia… nu e năpastă. E har de la Dumnezeu. Dar dacă a dat vreo boală în găini, ar fi o leacă de necaz. Dar nu năpastă. Năpastă e atunci când vine ciuma, holera, potopul, focul, năvălirea altor neamuri şi războiul cel dintre noi. Gata cafeaua?

— A crăpat Tănase Păcătosul! îl înştiinţă sora pe ton de ceartă. L-a găsit spânzurat de stâlpul casei.

Duhovnicul se întristă şi se scarpină după ceafă. O nouă cădere a cetăţilor biblice l-ar fi tulburat mai puţin decât o crimă săvârşită, indiferent asupra cui, în cuprinsul mănăstirii. Bătrânul are, ce-i drept, cususurile lui, dar ţine la obiceiuri şi la slova scrisă. Nu-l doare de javra de cotoi, dar de stricarea unei tradiţii cu care într-adevăr se mândrea mănăstirea.

— L-a spânzurat satana, îl mai lămuri sora ascultătoare punând ibricul la foc.

— Nevoiaş drac! scuipă arhimandritul printre dinţi. Bine că nu l-a spânzurat cotoiul pe el… L-a spânzurat vreo ticăloasă dintre voi, nu l-a spânzurat dracu. A avut interes să se facă tulburare în obşte şi şi-a pus mintea cu bietul Tănase. Trăsni-o-ar Maica Domnului s-o trăsnească! Gata?

— Până-ţi pui nădragii şi dai c-un pumn de apă pe obraz, e gata. Nu-ţi place fiartă bine?

Dar părintele duhovnic are şi el legile lui, s-a obişnuit cu ele şi nu le calcă aşa de uşor. N-a fost neam de neamul lui boier, şi nici el nu s-a încumetat măcar să se gândească la vreo cinste care i-ar aduce slugi şi linguşitori. Dar e învăţat să bea cafeaua numai în cămaşa de noapte.

Numai aşa se simte şi el un fel de stăpân, chit că şi-ar frige însuşi buricele degetelor în gura sobei.

— De aproape cinzeci de ani o beau fără nădragi şi fără anteriu; crezi c-o să-mi schimb legea taman aproape de moarte, fiindcă s-a săvârşit o nebunie? Haida-de!

Sora Anghelina, cu grijă de cele obşteşti, răsturnă ibricul nedat în clocote şi-i duse ceaşca având caimacul d-un deget de gros. Mai bine o mustrare de la unchiaş decât două minute zăbavă în potolirea răzmeriţei. Duhovnicul înţelese şi nu-i mai făcu dojană. Se grăbi să-şi bea băutura turcească, regretând că zeama de varză ar fi mai binevenită, după beţie, dacă n-ar pricinui lucruri neplăcute, şi apoi să iasă în mijlocul soborului pentru a lua cunoştinţă de cele petrecute şi a hotărî, împreună cu stareţa, cele de urmat.

Îşi aduse însă aminte de un năstruşnic vis pe care îl visase peste noapte şi care se potrivea de minune cu vestea cea nouă şi de pomină, încât zăbovi câteva clipe ca să-şi înnoade cele visate.

Se făcea că îndeplinea slujba de pândar pe moşia unui proprietar cu nume mare, dar pe care nu-l văzuse niciodată. Şi umbla cu puşca la spinare, păzind holdele de sfeclă împotriva iepurilor. Când deodată s-a pomenit îmbulzit de o mulţime din aceste rozătoare urechiate şi gustoase la mâncare. Dar Preacuvioşia Sa a prins iepure cu iepure, care de urechi, care de picioare, până i-a sugrumat de n-a rămas unul…

Părintele Calist îşi mângâie mustăţile şi barba a mândrie şi tălmăci visul astfel: moşia este mănăstirea, sfeclele sunt maicile şi surorile, proprietarul este Dumnezeu, iar el, duhovnicul, are de la Cel de Sus însărcinarea să-i păzească holdele, adică obştea călugăriţelor, de bântuirea dracilor. Şi a vrut să-i vădească nemitarnicul Judecător precum că într-adevăr toţi diavolii trimişi de Scaraoschi să robească sufletele maicilor, sunt răpuşi de Sfinţia Sa, unul câte unul, încă înainte de a pătrunde pe poarta mănăstirii…

— Păcat că-ţi vine câteodată duhul beţiei că altfel, cu credinţa şi cu rugăciunile Sfinţiei Tale i-ai trece Dunărea – oftă sora Anghelina.

Dar părintele arhimandrit nu-i dădea dreptate. A te îmbăta e una şi a fi beţiv e alta. Căci Sfinţia sa nu e pătimaş în ale băuturii. Trec câteodată săptămâni întregi fără să pună vin pe limbă. Uneori însă ia luleaua neamţului şi de trei sau patru ori în şapte zile. Fiindcă aşa scrie la tipic. Şi Sfinţia sa e călugărul şi duhovnicul nedespărţit al tipicului. Nu pune unsoare în bucate decât în ziua când dă tipicul dezlegare. Adică undelemn căci altă grăsime n-a mai mâncat de când minte nu se ţine.

Găteşte biata soră Anghelina fasole şi cartofi, apoi cartofi şi fasole, mai bolbotine vara, mai bulgur şi prune uscate iarna, aşteptând cu obişnuită răbdare să scrie la tipic: „Dezlegare la untdelemn”. Iar

părintele duhovnic, duce dorul sfinţilor mai de seamă a căror pomenire o cinsteşte tipicul cu „dezlegare la untdelemn şi la vin”. Atunci şi numai atunci – urcă dealul la Flencheş, cârciumarul din satul al cărui nume l-au împrumutat cei ce au botezat mănăstirea, şi se îndulceşte cu două jumătăţi de vin. Apoi mai ia şi una acasă, căci şi sora Anghelina e om. Şi fiindcă nu bea niciodată la cârciumă pe săturate. Se teme să nu cadă pe drum – şi mai ales se teme de coborâşul dealului. Numai în seara trecută şi-a ieşit din obicei. A băut adică jumătăţica pe care o ducea acasă de îndată ce a coborât dealul, fiindcă abia atunci şi-a adus aminte că e vineri şi că sora Anghelina nu bea şi nici măcar nu mănâncă în această zi de post.

— Apăi – ce să-i faci, soră Anghelino? grăi Preacuvioşia Sa ca un filosof, fiecare cu duhul lui: unul îl are p-al beţiei, altul p-al prostiei, altul p-al răutăţii şi p-al vicleşugului. Eu – m-am învăţat cu al beţiei şi-l ţin mai departe fiindcă, după cât bag seamă, nu vatămă pe nimeni. Nici chiar pe mine, sluga lui credincioasă. Nu caut ceartă, nu mănânc cârnaţi din fabrica lui Flencheş, nu-mi vin pofte păcătoase şi nici măcar un gust de cântece lumeşti. Dacă mai sunt oameni în cârciumă, le vorbesc toată vremea din evanghelie şi din scripturi, ronţăi covrigi uscaţi, ochii pe alături nu mai rătăcesc de vreun sfert de veac, iar după ce ies din cârciumă am pururea poftă să cânt stilurile de la slujba înmormântării…

Şi în vreme ce sta la tocmeală dacă să-şi pună mai întâi pantofii sau pantalonii, părintele Calist se porni să cânte din molitfelnic – închipuindu-şi că scoboară dealul Ţânţărenilor:

— Adusu-mi-am aminte de proorocul ce strigă: «Eu sunt pământ şi cenuşă…» Şi iarăşi m-am uitat în mormânturi şi am văzut oase goale şi am zis: «Oare cine este împăratul sau ostaşul, sau dreptul sau păcătosul?»

— Vine sora Lămâiţa! îi întrerupse Anghelina cântarea. Puneţi nădragii să nu te găsească aşa.

Părintele Calist tuşi a supărare şi bombăni singur:

— Uf, ce ţi-e şi cu muierile astea! Dacă te-ar vedea schingiuind dobitoc sau nemilostivindu-te spre cel sărac, s-ar ofili mai puţin decât în clipa când ar vedea bărbat numai în cămaşă şi în izmene. Să ştiu că n-aş păcătui cu vorba, mi-aş pune gâtul că nu sunt sincere…

— Miluieşte-ne pe noi!

— Amin.

— Mă prânz c-aţi băut trei jumătăţi, cinstite părinte, ghici Lămâiţa, cu smerenie, după ce-i făcu mătanie şi-i sărută mâna.

— Da’ cine păcatele îţi spune toate câte se întâmplă? se burzului duhovnicul, cu necaz şi cu plăcere. Ai o iscoadă nevăzută care vede tot şi-ţi dă raportul în fiecare ceas din zi şi din noapte?

Sora Lămâiţa râse şăgalnic, aşa cum numai faţă de arhimandrit şi

de maica Trifilia îşi îngăduie, şi-i mărturisi adevărul.

— Când luaţi o jumătăţică, nu vă cunoaşteţi deloc, preacinstite părinte; când pofta, vă ispiteşte să goliţi două – vi se zbârlesc mustăţile şi sprâncenele; iar când vreţi să dovediţi necuratului că sunteţi în stare să daţi pe gât trei jumătăţi fără să vă pierdeţi minţile, vă sculaţi târziu şi îmbrăcaţi pantalonii pe dos…

Părintele Calist se încredinţă de adevăr şi-şi mărturisi lăcomia. Dar nu se îndreptăţi în faţa Lămâiţei. Ţine la această fată tânără şi neobişnuit de inteligentă şi de deşteaptă, aşa cum ar ţine fiecare la tot ce-i e mai scump pe lume, dar nu obişnuieşte să dea socoteală greşelilor sale decât maicii stareţe. Şi numai atunci când nu este întrebat şi când simte nevoia sufletească a unei uşurări.

— Putem să discutăm şi aşa cum sunt îmbrăcat? glumi bătrânul totdeauna bucuros să pună Lămâiţei întrebări la care să-i răspundă ca un om în vârstă şi înţelept.

— Putem, cinstite părinte, râse Lămâiţa roşindu-se puţin. Dacă astfel de lucru ar fi singurul pe care omul l-ar face pe dos, de când se scoală şi până se culcă, ar fi mult mai puţine necazuri pe lume… Şi apoi, să fie cu iertăciune, câte lucruri n-a întocmit şi Dumnezeu pe dos!

Duhovnicul se burzului o clipă, apoi zâmbi ca un filosof. Parcă nu şi-a dat şi el seama de mii şi mii de ori, că şi făptura lui Dumnezeu are adesea cusururi? Maica Epraxia de pildă, putea să fie o capră, maica Maximila un bărbat, maica stareţa o oaie şi chiar o văcuţă, iar Flencheş cârciumarul un porc de rasă… Dar sora Lămâiţa e minunată aşa cum se găseşte, încât face pe cel ce o cunoaşte să ierte firii multe zidiri mai puţin desăvârşite. A împodobit-o Dumnezeu întru cinstirea acestei obştii călugăreşti şi întru mângâierea duhovniceştilor bătrâneţe. Când o aude părintele Calist cântând un axion de-al lui Anton Pannă sau de-al lui Macarie Ieromonahul, şi când sloboade cuvânt înţelepţesc din buzele tinereţilor, se bucură şi dă mulţumită Cerului că a crescut în această sfântă mănăstire ca un trandafir printre multe flori care – unele n-au miros, altele nu-ţi mângâie vederea.

— Domnul Dumnezeu şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos, o binecuvântă el ca de obicei, să-ţi facă parte de mântuirea sufletului şi de vrednicia sfinţilor. Căci din darurile sale cele bogate ţi-a dat îndestul ca să foloseşti pe alţii şi pe sineţi.

— Amin! grăi Lămâiţa scurt şi cu înţeles.

Era învăţată cu laudele şi cu blagosloveniile duhovnicului. Şi nu pentru astfel de bucurii venise aci cu sufletul la gură.

— Iar acum, îi luă bătrânul cuvântul de pe buze, să-mi spui care-i pricina ce te-a adus la mine, în ceas de dimineaţă şi în această vădită nerăbdare. S-a îmbolnăvit careva din dregătoresele mănăstirii? Au năvălit făcătorii de rele şi au pricinuit oarecare stricăciuni? Ori satana

s-a mai deşteptat din amorţire şi a pus la cale lucruri neplăcute lui Dumnezeu şi îngerilor?

Sora Lămâiţa, care urăşte şi vorba lungă, şi fapta cu clopot, povesti scurt şi cuprinzător necazul maicii Varvara, care necaz a stârnit nedumerirea unor călugăriţe şi răzmeriţa altora.

— Şi care e părerea ta? o ispiti duhovnicul ca pe una ce într-adevăr e în stare să aibă păreri şi să silească şi pe alţii a i le primi.

— Părerea mea, cinstite părinte, grăi Lămâiţa, adunându-şi zâmbetul şiret şi şoltic în colţul gurii, este că s-a adeverit încă odată proverbul care zice că femeia proastă şi cu nevinovata oaie se potrivesc la minte şi la fapte, precum o femeie vicleană şi un drac care şi-a făcut veacul printre sihaştrii Tebaidei şi ai Mesopotamiei. A zis maica Epraxia că s-a făcut mare ucidere şi că sufletele călugăriţelor se vor cărăbăni la iad din pricina năprasnicei morţi a lui Tănase Păcătosul – şi mulţimea soborului a crezut şi cere să se descopere vinovatul şi să se pedepsească. Iar maicile care n-au crezut, dar care simt răcoreală în suflet ori de câte ori se iveşte prilejul pentru înveninarea soborului şi deci pentru supărarea dregătoreselor şi în primul rând a maicii stareţe, au ridicat şi ele glasul şi cer descoperirea vinovatului, precum şi schimbarea cârmuirii… Părerea mea, preacinstite părinte, este că dracul râde şi îngerul zâmbeşte. Pentru că nici satana nu crede că maica Epraxia ar avea puterea să-i întindă împărăţia pe pământ, nici îngerii Domnului nu varsă şiroaie de lacrimi ori de câte ori joacă o călugăriţă după fluierul necuratului. Judecata soborului însă este aceea a unei turme de oi, cel puţin în cazul de faţă, şi sfinţia-voastră dimpreună cu maica stareţă şi cu celelalte mai-mărimi aveţi datoria să puneţi pace, dar să descoperiţi şi adevărul. Altfel, maicile de mintea Epraxiei şi Leonidei, vor avea pricină de cârteală şi de bârfeală până la a doua venire, iar maicile mai bătrâne şi cele mai evlavioase vor vieţui pururea apăsate pe suflet de un omor care într-adevăr nu s-a mai făcut în cuprinsul mănăstirii. Şi vor socoti semn de la Dumnezeu orice fulger şi orice tunet; şi vor tâlcui toate visele în legătură cu drăceasca faptă a ticălosului sau a ticăloasei care a ucis o biată vietate ce n-avea vreo ambiţie sau vreun talent şi nici puterea de a susţine pe maica stareţă ori de-a împiedica mântuirea soborului…

Părintele Calist, îngrijorat o clipă, ca unul ce purta răspunderea atâtor suflete, nezărind această grijă pe faţa zâmbitoare a Lămâiţei, îşi mângâie barba cu nădejdea bunului sfârşit, şi încercă să-şi facă un plan după care să purceadă la liniştirea soborului şi la descoperirea ucigaşului. Dar mintea Preacuvioşiei Sale, om în drum către vârsta psalmistului, nu mai zburdă ca altădată. Mai cu seamă atunci când ochii privesc cu evlavie şi cu obidă sticla cu aghiasmă şi urciorul cu apă fără culoare şi fără vreun dar deosebit. Iar timpul e scurt pentru

îndelungă cugetare şi pentru sfaturi cu sora Anghelina. Încât fără zăbavă şi fără a se socoti împuţinat în cinste, îşi întoarse privirea tot către iscusita uceniţă a stareţei şi-i ceru, fără cuvinte, să-şi spună gândul întreg. Fiindcă ştia Preacuvioşia Sa, că sora Lămâiţa nu vorbeşte niciodată de guturai dacă n-are şi aspirină în buzunar.

— Planul meu, grăi Lămâiţa fără prostească mândrie, dar şi fără făţarnică smerenie, ar fi acesta. Sfinţia voastră, ca preot şi ca duhovnic, să mergeţi acum la biserică şi să le vorbiţi maicilor după cum le este sufletul în acest ceas. Să lăudaţi adică rânduiala care s-a ţinut de la zidirea mănăstirii şi să osândiţi pe ucigaş. Iar în şedinţa comitetului duhovnicesc pe care maica stareţă a făgăduit-o maicii Epraxiei şi celorlalte care au venit cu sfinţia ei, să faceţi bârfitoarelor şi tulburătoarelor pe pofta inimii. Să criticaţi adică lipsa de priveghere a cârmuirii şi să socotiţi pieirea cotoiului ca un semn ceresc. În chipul acesta, maica Leonida şi cu maica Epraxia, dimpreună cu partizanele lor, se vor declara mulţumite şi vor aştepta împlinirea semnului de la Dumnezeu. Mai socot că ar fi nimerit să se adune duhovnicescul consiliu cu oarecare întârziere. Aşa ca maicile iubitoare de ceartă să creadă că nu se ţine seamă de dorinţa lor şi astfel să-şi tot bată limba până şi-or toci-o, încât la consiliu să fie mai puţin vorbăreţe, iar cuvintele sfinţiei voastre să le pară cu totul neaşteptate şi deci cu atât mai în dorinţa inimilor lor. Cât pentru maica stareţă, părerea mea este să meargă la şedinţă împreună cu prefăcute junghiuri şi cu făţarnic guturai, ca prin vaiete şi strănuturi să strice vicleşugurile maicii Epraxia şi să întrerupă ameninţările prooroceşti ale maicii Sevastia. Se aprobă, preacinstite părinte?

Arhimandritul Calist râse de plăcerea ce i-o dădeau cuvintele iscusite ale acestei fetişcane de douăzeci de ani şi n-avu nimic de scos sau de adăugat. Îşi dădu totuşi cu părerea ca la şedinţa consiliului duhovnicesc să ia parte şi maicile din consiliul economic, pentru ca îndrăzneala şi glumele maicii Xenia, iconoama, să ajute acolo, unde nu vor izbuti junghiurile şi strănutările stareţei. Părere pe care sora Lămâiţa o socoti foarte nimerită, cu condiţia însă ca maica Singlitichia arhondăreasa, să se îmbolnăvească înainte de deschiderea şedinţei. Se temea să nu facă vreo boroboaţă, cu firea ei credulă şi cu mintea-i cam necoaptă, încât mai mult să folosească Epraxiei decât administraţiei.

— Şi tu, ce rol ţi-ai oprit? întrebă duhovnicul pe Lămâiţa, sigur că aşa minune de fată, care dă poveţe bătrânilor şi face planuri adânc chibzuite, n-are să stea cu mâinile în sân, mai ales că e la mijloc pacea mănăstirii şi liniştea maicii stareţe care o iubeşte ca pe ochii din cap.

Sora Lămâiţa zâmbi şiret şi-i răspunse aproape pe şoptite.

— Pentru mine mi-am oprit ceea ce, în cazul unei ucideri de om, s-ar fi cuvenit comisarului şi procurorului…

Bătrânul râse cu lacrimi, sigur fiind că Lămâiţa nu şi-ar fi ales un

lucru pe care n-ar putea să-l scoată cu bine la capăt. Şi simţi părere de rău în suflet, că n-o poate săruta nici ca bărbat, nici ca un părinte trupesc.

— Şi crezi tu Lămâiţo, că o să ieşim cu bine şi cu faţă curată din această dandana? o mai ispiti el, aşa ca să-şi mai alunge din grijile care, oricum, îl nelinişteau.

Are Preacuvioşia Sa destulă vechime printre călugăriţe şi a trecut prin multe năduşeli, ca om şi ca duhovnic, ca să nu se teamă de încurcături care nu s-ar putea desface fără să se rupă vreun fir sau vreo vătală.

Sora ridică din umeri şi-i răspunse cu glas de proorociţă.

— Dacă nu se amestecă vântul, norii îşi scutură în linişte prisosul de apă, apoi pornesc mai departe lăsând soarele să lumineze din nou şi să încălzească ierburile tulburate un ceas de teama unui potop. Iar dacă în toată zarva asta iscată de o moarte pe care mirenii n-ar fi luat-o în seamă, nu s-o amesteca drăcoasa poftă de râs a maicii Trifilia, soborul mănăstirii se va culca diseară împăcat şi liniştit că satana a dat încă o dată greş. Sfinţia voastră veţi ţine încă o predică frumoasă, maicile din cele două consilii vor avea prilejul să mai râdă şi să se mai batjocorească, eu voi descoperi pe vinovat – şi totul va fi uitat până mâine dimineaţă. Mai ales dacă vinovatul e acela pe care îl bănuiesc de pe acuma… Se va încredinţa toată obştea că n-a fost nici semn ceresc, nici răzbunare păcătoasă, ci o simplă întâmplare pe care diavolul a încercat s-o folosească în scopurile lui necurate. Iar dacă maica Trifilia, în neputinţă de a-şi stăpâni firea, va ţine hangul satanei, numai Dumnezeu, cinstite părinte, ar fi în măsură să ghicească sfârşitul. Şi, dacă nu mă amăgeşte teama sau prostia, am presimţirea că maica Trifilia şi-a şi vârât nasul, aşa cum diavolul şi-a vârât coada…

Fruntea părintelui Calist se înnoră iarăşi de griji. Ştie sfinţia sa că maica Trifilia e în stare de orice, numai aşa ca să facă altora şi şieşi prilej de râs. Chit că la urmă se va căi şi va plânge, şi va primi pedeapsă pentru fapte necugetate.

Apoi, râseră totodată şi duhovnicul şi Lămâiţa. La urma urmelor, a murit o biată pisică şi, orice ar încerca satana şi oricât i-ar ajuta întunecatului maica Trifilia, n-or să ajungă lucrurile la Curtea cu juri, nici la Sfântul Sinod, ori măcar în faţa consistoriului eparhial. A suferit sfânta mănăstire focuri şi cutremure şi năvăliri de alte neamuri, şi întru nimic nu s-a clintit; aşa o să îndure şi acum o mică zguduire, poate chiar spre folos, şi apoi o să-şi depene mai departe calea rânduită de ctitori şi de scripturi.

— Tare aş vrea să ştiu cine şi-a făcut păcat cu bietul motan – zise la urmă părintele Calist, mai liniştit cu duhul. Călugăriţă nu cred să fie. Îmi pun capul că satana, toată puterea de şi-ar mijloci-o, n-ar

izbuti să hotărască nici pe cea mai rea călugăriţă sau soră, întru săvârşirea unei astfel de varvarii.

Sora Lămâiţa culese un fir de păr de pe anteriul duhovnicului, fir ce-i atrăsese privirea de când intrase pe uşă, şi râse ştrengăreşte. Apoi făcu mătanie şi-şi luă blagoslovenie de plecare. Iar din uşă cuteză a râde cu tâlc şi a vârî din nou bănuieli şi temeri în sufletul arhimandritului:

— Dracul e bătrân, cinstite părinte… Şi treaz, şi sârguitor… Iar omul e neputincios la fire şi pradă ispitelor şi nălucirilor…

IV

Când părintele Calist păşi în sfântul altar, cuvioasa Trifilia cânta axionul Maicii Domnului. O voce îngerească, ieşită din gâtlejul unei călugăriţe tinere, deosebit de frumoasă şi cu înfăţişarea cea mai nevinovată din lume. Căci aşa e cuvioasa Trifilia: cu vârsta încă crudă – douăzeci şi şase de ani, cu muzicuţă neasemuită în gât, frumoasă ca un păcat, copilăroasă, şi curată ca un heruvim. Duhovnicul sărută evanghelia şi colţul sfântului preastol, apoi îşi strecură privirea pe lângă tivul dverei de la uşile împărăteşti. Sunt de faţă călugăriţe şi surori mai multe ca niciodată. Semn că moartea lui Tănase şi mai ales limba cu tăiş de cuţit a maicii Epraxia, nu le-a lăsat nepăsătoare.

Îşi mângâie barba a grijă mare şi nădăjdui în ajutorul Mântuitorului. Au mai trecut furtuni de acestea prin sufletul maicilor, dar nici soarele păcii n-a întârziat să se arate. Îi rămăsese însă ca un cui în inimă frica Lămâiţei pentru vreo boroboaţă clocită sau chiar săvârşită de mintea veşnic neastâmpărată a Trifiliei. De aceea îşi opri ochii mai abitir asupra ei, doar-doar va prinde pe faţă-i un semn cât de mic de vinovăţie. Dar cântăreaţa cu voce de aur şi de argint rămâne mereu senină şi îndrăgostită de darul şi de meşteşugul ei. De altfel, însuşi părintele duhovnic ştie că maica Trifilia face pozne ca să râdă iar nu pentru a-şi apăsa cugetul. Numai în cazul când glumele ei se isprăvesc în paguba cuiva, lucru ce nu-i chiar aşa de rar, se căieşte şi-şi cere iertare. Ca îndată, dacă are prilejul, să pună la cale altă comedie mai prăpăstioasă decât cea dinainte.

După ce isprăvi cântarea, părintele Calist o chemă în altar ca să-i citească în ochi şi la nevoie, s-o ameninţe cu blestemele Cerului şi cu mânia mitropolitului.

— Te apasă ceva pe suflet? o ispiti Preacuvioşia Sa după ce o privi aspru în cele două smaragde verzui care-i joacă lângă nas.

— M-apasă, cinstite părinte, îl încredinţă Trifilia cu ochii în jos şi cu mâinile la piept. Cum să nu mă apese! Că a venit aseară bietul Tănase la Miţulica mea şi l-am luat la goană. M-oi căi toată viaţa de această faptă răutăcioasă… A murit sărmanul cu dorul Miţii în suflet – şi cu mânie împotriva păcătoasei de mine…

Bătrânul o privi lung şi şuieră a sărăcie. Această îndrăzneală ar trebui pedepsită cu cea mai mare străşnicie. Dar parcă n-a mai îndrăznit Trifilia în fel şi chipuri? Şi n-a fost pedepsită în fel şi chipuri? De la simpla mustrare între patru ochi şi până la surghiun, tot ce scrie în canoane şi în legi, pentru călugării neascultători, a suferit cuvioşia sa. Dar în zadar. Nimeni şi nimic nu o poate dezbăra de plăcerea drăcească şi totodată copilărească, de a-şi bate joc de toată lumea şi de toate pravilele. Face isprăvi de stai şi te cruceşti cum de-a

îndrăznit şi cum de i-a trecut prin minte, cu cel mai nevinovat aer din lume. Când e cercetată şi muştruluită, deschide ochii mari, ori îi lasă în jos, mirată sau amărâtă că nu i se îngăduie să se joace. Aşa ca unui copil mai zburdalnic decât alţii.

— Să nu te puie diavolul la cale să mai faci vreo comedie, că până aci ţi-a fost, o ameninţă totuşi arhimandritul. De data aceasta e la mijloc o crimă, adică o nelegiuire de care nu s-a scris în hronicul mănăstirii, şi nu se cade să glumeşti cu astfel de lucruri. Te arde focul Gheenei… Iar până atunci – o să-ţi ia părul foc pe lumea asta… Bagă de seamă…

Trifilia deschise doi ochi mari ca de viţel neştiutor şi ridică mirată din umeri:

— M-aţi întrebat dacă am ceva pe suflet – şi eu v-am mărturisit ca unui părinte duhovnicesc. Altceva, cinstite părinte, care să mă ducă în Gheena, încă n-am făptuit.

Apoi îi sărută mâna, cu evlavie şi cu smerenie, şi se întoarse în strana ei din stânga fără să trădeze prin vreo schimbare a feţei sau a mersului că s-a întâmplat ceva pe lume. Dar când intră în grupul maicilor şi surorilor, se dădu în spatele Glafirei şi râse pe înfundate, cu mâinile la gură.

— Drace! Iar ţi-ai vârât codiţa! oftă duhovnicul care o urmărise printre deschizătura uşii.

Apoi se închină adânc în faţa crucii răstignirii şi se lăsă îngândurat pe un scaun. Nu mai ştia ce să creadă despre această Trifilie. Atât de mult şi-a bătut capul pentru a privi în sufletul ei ca într-o oglindă, dar n-a fost cu putinţă. E de doisprezece ani în mănăstire, a făcut o poznă chiar din prima zi când a fost primită, a fost certată şi ispitită de arhierei şi de miniştri, şi nimeni încă n-ar putea să spună cu mâna pe inimă dacă e stăpânită de vreun diavol sau e ursită să rămână toată viaţa un copil fără minte. Dacă, deci, îşi urzeşte năzbâtiile cu scopuri necurate, pentru plăcerea şi folosul satanei, sau numai aşa ca să-şi facă pricină de râs şi să vadă cum vor ieşi lucrurile până la urmă.

Şi-a bătut joc de stareţe, de arhimandriţi, de episcopi, de mitropoliţi şi de miniştri, de domni şi de cucoane, de maici şi de surori, rămânând pururea surdă şi mută în faţa mărturiilor, a mustrărilor şi a ameninţărilor. Abia isprăveşte un canon de-o sută de mătănii sau de-o mie de închinăciuni, în mijlocul bisericii, că altă pricină de canonisire îşi pune singură la cale, încât, şi maica stareţă şi preacuvioşia sa, adică duhovnicul, se închină ca de ucigă-l toaca, mai fac şi haz de necaz, şi multe îi iartă şi multe îi trec cu vederea. Mai ales că alte fapte netrebnice nu săvârşeşte. Cântă îngereşte, e cuminte ca o fetiţă mică, nu bârfeşte, nu lipseşte de la biserică şi nu ţi-ar pune picătură de lapte pe limbă într-o sfântă zi de post.

E drept însă că i se iartă multe şi pentru altă pricină. Primeşte ea,

maica Trifilia, mustrările şi osândele fără cârtire, ba chiar cu foarte călugărească supunere, dar nu o dată a pus soborul în mare încurcătură – pe când îşi făcea închinăciunile de pedeapsă în mijlocul bisericii. Ori începe să fluiere, ori oftează de se cutremură mirenii care sunt de faţă, ori scoate de-ale mâncării din buzunar şi începe să mănânce. Sau o cutie cu tabac din care trage pe nas şi strănută de răsună biserica.

Odată, de faţă fiind un arhiereu trecător prin aceste locuri, văzând că unsul Domnului se tot uită la ea, fie de milă că e pedepsită, fie pentru o frumuseţe ce se ofileşte în zabranic, numai ce a scos din buzunarul anteriului o bucată de brânză şi a început să muşte din ea, neţinând seamă că e zi de post. Şi încă o zi din postul cel mare. Arhiereul a făcut ochii cât cepele, iar maicile care erau la slujbă au lăsat capetele în jos şi au râs pe înfundate.

— Afară! a strigat Preasfinţia Sa neştiind dacă e beată, nebună sau obraznică.

Maica Trifilia i-a mulţumit printr-un voinicesc strănut şi a ieşit senină şi smerită ca şi când nimic nu s-ar fi întâmplat.

Altădată, venind Înaltpreasfinţia Sa Mitropolitul împreună cu mare ceată de călugări şi de preoţi, poftită a fost şi cuvioasa Trifilia, cu alte maici şi surori, să slujească simandicoaselor feţe. Căci altfel e foarte îndemânatică şi cum nu se poate mai potrivită pentru a face pe bărbaţi să înghită ţipari şi să creadă că mănâncă păstrăvi sau mreană de Olt. Nici prin minte nu i-ar fi trecut stareţei că buclucaşa maică o să-şi facă şi aci năravul. Dar nici Trifilia nu s-a gândit măcar o clipă să-şi îngăduie vreo poznă cu capul eparhiei sau măcar cu vreunul din însoţitorii lui.

S-a întâmplat însă că Înaltpreasfinţia Sa a luat-o în seamă şi a grăit-o de rău în faţa vicarului. Şi maica Trifilia auzind, s-a supărat şi n-a mai ţinut socoteală că mitropolitul nu e un simplu duhovnic de mănăstire. A luat ardei pisat din cămara stăreţiei şi a parfumat buzunarul în care Înaltpreasfinţia Sa îşi purta batista. Tocmai când arhiereul se pregătea să blagoslovească un purceluş rumenit în frigare. Se înţelege că praful s-a ales de toată osteneala maicii stareţe şi de toată pofta stomacurilor de sub giubele. Se brodise şi un ardei de mama focului. „Parcă scuipase dracu-n el”, vorba părintelui Inochentie, vicarul.

Negreşit, făptaşa a fost uşor descoperită. Afară de satana şi de maica Trifilia, alt nimeni n-ar fi cutezat o asemenea neruşinare. Şi cum satana nu putea să intre într-o casă cu atâţia sfinţiţi slujitori ai lui Hristos, bănuiala a căzut din capul locului pe cel vinovat.

Judecata a fost scurtă, şi sentinţa dintr-un singur cuvânt: surghiun. Ar fi putut Înaltpreasfinţitul să-s dea osânda cea mai grea, adică îndepărtarea din tagmă, dar nu-i stă în fire să ucidă pe un păcătos. Ci

să-i dea putinţă să se pocăiască şi să se îndrepte. Încât, maica Trifilia a plecat chiar în dimineaţa următoare, spre marea jale a întregului sobor, căci şi maica stareţă a lăcrămat, şi chiar părintele duhovnic. Şi s-a dus într-o mănăstire de munte, unde trebuia să facă ascultări grele vreme de şase luni, apoi să se întoarcă în Ţânţăreni, dar numai cu atestat de bună purtare din partea acelei stareţe.

Ţi-ai găsit cine să îndure surghiunul fără să ofteze măcar! Cum a ajuns Trifilia în mănăstirea aceea, văzând-o stareţa aşa de tânără, de smerită şi de frumoasă, i s-a făcut milă s-o pună la ascultări grele şi a luat-o printre uceniţele Preacuvioşiei Sale. Dar chiar în ziua aceea s-a căit de inimă bună. Căci noua venită a pus atâta sare în bucate, încât n-a putut să guste nimeni nimic. Şi cum se întâmplase, că tocmai avea stareţa la masă două doamne bogate care veniseră să facă danii mănăstirii.

Drept pedeapsă, a izgonit-o îndată din stăreţie şi i-a dat ascultare de clisăriţă. Dar maica Trifilia, hotărâtă să facă răutăţi ca să fie trimisă înapoi, de unde a venit, s-a apucat – satana o fi învăţat-o – şi a mutat zaloagele de la toate cărţile din biserică. Ba a schimbat şi mineele, punând luna Decembrie în loc de Cireşar… încât tulburare mare s-a făcut la vecernia acelei zile. Căci în loc să se cânte pe glasul al 6-lea, s-a cântat pe-al 2-lea, şi în loc să se înceapă slujba Naşterii Sfântului Ioan, s-a început slujba Sfântului Spiridon al Trimitundei.

Mutată a fost atunci, buclucaşa surghiunită, la ograda mănăstirii. Dar şi aci, fără multă chibzuială, a dat drumul viţeilor să sugă. Încât nici picătură de lapte n-a văzut iconoama în ziua aceea.

Nemai ştiind ce să facă cu astfel de mătrăgună, a pus-o maica stareţă la strană, auzind că are glas şi cunoaşte psaltichia. Dar surghiunita de la Ţânţăreni cânta anapoda şi citea aiurea, aducând tulburare şi sminteală în biserică.

A făcut atunci stareţa raport la mitropolie. Iar Înaltpreasfinţia Sa a râs cu mare haz de isprăvile celei ce-i parfumase atât de amarnic batista şi a iertat-o de restul osândei.

— Ar fi prea monotonă viaţa în mănăstiri, dacă n-ar mai exista câte-o Trifilie sau câte un Canon, a grăit Înaltpreasfinţia Sa cu inimă largă, aducându-şi aminte şi de un monah de la Prisăceni, care şi mai multe şi mai mari isprăvi săvârşise.

De atunci, maica Trifilia n-o mai ţine lanţ cu poznele. Dar şi când face câte una – îşi scoate din pârleală pentru multă vreme. Şi cum de-un timp nu-şi mai dăduse în petic, părintele Calist, tot cugetând la râsul ei trădător, şi tot bătându-şi capul să descopere cam ce i-ar fi dat satana prin minte să pună la cale, intră la mare şi înfricoşată bănuială că ea şi nu altcineva a spânzurat cotoiul maicii Varvara…

Se închină ca de-un lucru pe care nu l-ar dori, nici pentru Trifilia nici pentru altă călugăriţă de sub duhovnicească privighere a

Preacuvioşiei Sale, dar n-avu răgaz să-şi adâncească şi să-şi cumpănească temerile. Era tocmai vremea să iasă în faţa uşilor împărăteşti pentru a vorbi soborului precum făgăduise sorei Lămâiţa.

Părintele nostru Calist, nu predică după rânduri ticluite cu şervetul la cap şi învăţate pe de rost. Căci Preacuvioşia Sa n-a trecut prin seminarii şi prin facultăţi de teologie. A crescut şi trăit în slova cărţilor pătate de undelemn şi de ceară şi crede în cuvântul Domnului care zice: „Iar când propovăduiţi, nu vă gândiţi mai dinainte ce o să vorbiţi, căci Duhul Sfânt vă va învăţa pre voi”. Îşi face sfânta cruce şi vorbeşte fără pregătire, încredinţat fiind că Duhul Domnului îl călăuzeşte în acel ceas.

Iar cuvântul Preacuvioşiei Sale, slobozit cu greutate printre dinţii rămaşi fără vecini, precum şi fără smunciturі văzute la teatru sau rânduite în oglindă, dar rostit cu buze cinstite, merge de-a dreptul la inima ascultătorilor, fie ei învăţaţi mari ori muncitori cu mâinile. Nu mai face ocol prin văzduh şi nu mai zăboveşte pe la porţile urechilor. Îi spune păcatului păcat, netrebnicului netrebnic şi satanei satană.

Şi nu se burzuluieşte nimeni. Nici păcătoşii, nici netrebnicii, nici chiar satana. Te supără un învăţător făţarnic, care una gândeşte, alta vorbeşte şi alta făptuieşte. Precum şi unul care predică fiindcă aşa îi scrie legea sau porunca mai-marelui. Dar Sfinţia Sa, părintele Calist, păstrează bună înţelegere între vorbă şi faptă. Şi nici gândul nu-i umblă pe alte cărări. Dovadă că nicicând n-a grăit împotriva beţiei. Nu e chiar un rău pătimaş, dar fiindcă trece adesea măsura omului cuviincios, socoteşte Preacuvioşia Sa că nu-i e îngăduit să dea poveţe altora.

De altfel, nici n-ar fi locul să se ia la harţă cu dracul beţiei. Călugăriţele nu sunt bântuite de acest diavol schimonosit la faţă şi mai rău decât ceilalţi. Iar pentru îndreptarea Preacuvioşiei Sale însuşi, predică sora Anghelina năstruşnica ascultătoare de la casa duhovnicească, de-l vără în năduşeli şi chiar în temeri pentru judecata ce va să vie.

Iată-l aşadar, sub candela Răstignirii, voinic la trup şi fără frumuseţe vremelnică şi deşartă, gata să grăiască maicilor şi surorilor care aşteaptă cuvânt lămuritor şi întăritor de suflete. Îşi ridică sprâncenele stufoase, ca un sihastru de prin veacuri sau ca un prooroc insuflat de la Dumnezeu, şi cată mai întâi în ochii fiicelor de spovedanie. Ar vrea să descopere dintr-o privire pe ucigaşă, dar şi mai mult ar vrea ca ticăloasa mână care a spânzurat o jivină fără grai şi fără apărare, să atârne de umărul satanei ori măcar de-al unui mirean. Când dădu însă cu ochii de făptura de mironosiţă a Trifiliei, o privi mult şi tâlcuitor, dar fără să descopere un semn care să-i întărească bănuiala, şi iar nădăjdui în bucuria cea de la urmă.

Îşi mângâie barba-i albă şi cu răsucituri ca la sfântul Onutrie, îşi mai drese glasul, mai înghiţi în sec, şi începu cu greutate şi cu vădită temere. Şi pe bună dreptate. Căci niciodată nu cuvântase despre ucigaşi, şi deci străine îi erau locurile din scriptură care vorbesc despre astfel de ticăloşii şi de ticăloşi.

Maicilor şi surorilor,

S-a dus ava Ghemnasie la ava Pafnutie şi l-a întrebat zicând: „De ce se prosteşte omul la bătrâneţe? Şi pentru care pricină unii oameni sunt bântuiţi de necazuri tocmai atunci când numărul anilor şi mulţimea ostenelilor le-ar da dreptul să închidă ochii în pace?" Şi a răspuns marele pusnic zicând: „O ava Ghemnasie! Nimeni nu se prosteşte după ce i-a cărunţit părul şi i s-au slăbit încheieturile, dacă n-a fost împuţinat la minte din naştere au din alte pricini de mai târziu. Ci omul bătrân e mai îngăduitor cu greşelile semenilor şi mai puţin încrezător în soarta unor lucruri pe care tânărul le socoate fără cusur şi fără moarte. Iar necazurile care cad asupra unor bătrâni ce ar avea dreptul să-şi aştepte sfârşitul fără bântuieli, sunt ca junghiurile ce-l mai scutură pe bolnav înainte de a se însănătoşi desăvârşit. Mai au unele păcate de ispăşit şi Dumnezeu găseşte cu cale să-i cureţe mai înainte de a-şi da obştescul sfârşit".

Smerenia mea, după cum bine ştiţi, mi-am tocit virtuţile tinereţilor în grele ascultări la mănăstirea unde am fost primit de obşte şi călugărit şi preoţit, iar aici am venit cu părul alb şi cu mintea întreagă. Încât, nici fapte de ruşine n-am săvârşit, nici altele care să fie socotite a fi din minte uşoară. Ci am umblat pe calea evangheliei, dar nu ca un apostol din cei doisprezece sau din cei şaptezeci, ci ca un călugăr cu trup pământesc carele tot mai face câteodată şi pe placul urâtorului de oameni diavol. Un pahar de vin peste îngăduinţa canoanelor, o glumă care schimonoseşte faţa unui bătrân duhovnic, poate chiar o uitătură peste hotarele adevăratei sfinţenii, mi-am îngăduit adesea, fie din slăbiciunea trupului, fie din încercare dumnezeiască sau din ispitire satanicească. Dar un călugăr nu e înger, şi dracu nu şi-ar mai avea rost între oameni dacă n-ar izbuti măcar atâta.

Alte păcate care să însemne prosteală la bătrâneţe şi să aducă sminteală obştei – încă n-am săvârşit. Iar cuvioasele şi iubitele mele fiice de spovedanie nicicând nu mi-au grăit în faţă cuvinte de vină şi de ceartă, nici pe la mitropolie n-au pus jalbe şi nemulţumiri. Îşi vor fi grăit în taină, una alteia, şi în adâncul gândului, căci fiecare om crede câteodată şi chiar adesea că a fost asuprit pe nedrept, sau că pe bună dreptate dar fără blândeţe, şi atunci tot mai lasă limba slobodă şi gândul fără zăbale.

Ştie însă Dumnezeu, carele toate le vede şi toate le pune în tirizie,

şi le cântăreşte, că cu mânie nimic n-am săvârşit şi cu urgie împotriva vreunei călugăriţe nu m-am pornit. Am cântărit păcatul şi am drămuit canonul astfel ca nici păcătosul să rămână îngâmfat, nici canonul scris numai aşa ca să umple feţele Pidalionului. Căci am socotit cu mintea mea câtă este, că nici alcătuitorul legilor nu este însuşi Dumnezeu, nici călcătorul nu se cheamă drac şi batjocoritor de cele sfinte ori de câte ori râde cu gura mai largă sau primeşte în nas miros de bucate oprite. Încât, după proasta mea chibzuinţă, gândesc că nici pe Dumnezeu nu l-am supărat, nici pe sfinţiile voastre nu v-am împilat. Dumnezeu nu scrie câte pahare de vin înghite un duhovnic carele altele nelegiuiri n-a săvârşit, iar sfinţiile voastre nu purtaţi duşmănie pentru o mătanie mai mult şi pentru un cuvânt rostit mai cu asprime.

Şi fericit am fost cu duhul şi întru inima mea am săltat, că am nimerit într-o mănăstire cu bune tocmeli şi cu osebite îngrădiri, iar vreme de douăzeci de ani cât am tulburat pacea dracilor slujind lui Dumnezeu şi sfinţiilor voastre, nici pe alţii am smintit nici însumi prada smintelilor n-am căzut. Şi nici vicleşugurile diavoleşti n-au fost în stare să strice dragostea mea pentru sfinţiile voastre, precum nici dragostea sfinţiilor voastre pentru smerenia mea.

Dar iată că Scharaoschi însuşi a purces din iad ca să-mi tulbure şi el bătrâneţile şi pacea sfârşitului. Căci nu-l răbda inima, întunecatul şi blestematul să se lase în veac biruit de nişte sărmane femei şi de nişte bieţi duhovnici plămădiţi din lut. Precum nici de adiata unui ctitor care porunceşte neosebită dragoste şi milă pentru vierme ca şi pentru făptura omenească.

Vreme de două sute şi douăzeci şi patru de ani, cât s-a scurs de la zidirea mănăstirii, adică din căimăcănia Lupului şi până astăzi, mână de maică sau de soră nu s-a ridicat să ia viaţă dăruită de Dumnezeu. Şi era aceasta cinste mare, încât stârnea uimirea mirenilor şi aducea blagoslovenia arhiereilor şi a preoţilor. Şi întuneca alte păcate ce nici adiată pusă de om, nici lege dată de sinoade, nu le scoate din calea omeneştilor neputinţe.

Dar iată că satana a biruit şi jale mare a cuprins sufletele noastre. Căci nu obştescul sfârşit al unei sărmane pisici ne tulbură atâta, ci stingerea unei legi care cinstea deopotrivă mănăstirea şi ceata călugărească. S-a făcut ucidere şi deci s-a dus mângâierea pe care o aveam la ceas de căinţă, şi biletul cu care îndrăzneam să ne înfăţişăm Judeţului zicând: Doamne, om în trup am fost şi neputinţe am avut şi fărădelegi am săvârşit, dar nicicând n-am obijduit zidirea ta, nici ucidere n-am făcut în mulţimea făpturilor tale. M-a lăsat calul în mijloc de drum, dar eu cu mâna nu l-am atins; şoarecele mi-a ros anteriul şi pâinea, uliul mi-a furat puii de la cloşcă, viermele a ros rădăcina legumelor şi a florilor, greierele mi-a stânjenit rugăciunea şi mi-a îngânat cântarea, dar eu n-am strivit nici şoarece, nici vierme,

nici greier şi nici altă jivină, fiindcă toate de tine sunt făcute şi toate de la tine aşteaptă milă şi răzbunare.

Dar sufletul meu e şi mai întristat ca al cuvioşiilor voastre. Căci iată împlinesc şaptezeci şi trei de ani şi nicicând n-am primit o palmă de la Dumnezeu, cu toate că viaţa mea mai dinainte n-a trecut fără abateri de la canoane şi de la poruncile stareţului şi ale duhovniceştilor mei purtători de grijă. Şi deci mă tem cu temere mare că Făcătorul cerului şi al pământului, pentru păcate neispăşite, mă pedepseşte în pragul morţii să văz jalea cuprinzând soborul maicilor ce mi-au încredinţat sufletele şi m-au luat chezaş în faţa nemitarnicului judecător. Şi să mor pocăit, încât dracii să nu se mai bucure şi duhul meu să meargă de-a dreptul în ceata celor ce au crezut şi s-au ispăşit.

Pilde avem din scripturi şi din vieţile sfinţilor părinţi. Bătrâneţea sfântului Vasile, n-a fost oare tulburată de cancer şi de uneltirile arienilor şi ale slugilor Apostatului? Iar Ioan cel cu gura de aur, n-a fost surghiunit după ce-i albise părul şi-i slăbise trupul? La bătrâneţe a avut împăratul şi proorocul David amărăciunile cele mari, şi Iov a zăcut pe gunoaie, şi Saul şi-a văzut feciorii ucişi de Filisteni, iar Solomon a fost mustrat pentru întoarcerea la idoli. Căci judecata lui Dumnezeu nu zăboveşte pentru toţi până după ieşirea sufletului. Şi mânia lui cade la ceas neaşteptat, au Solomon sau David de te cheamă, au preot sau aprinzător de candele fiind.

Iar împotriva judecăţii Domnului cârtire nu se face. Căci dreaptă e judecata lui şi fără ură sau părtinire osânda Sfinţiei Sale.

Aş vrea însă, întru uşurarea sufletului meu, şi întru cinstea acestui sfânt locaş, ca necazul ispăşirii pe care l-a voit Domnul, să nu-mi vină de la mână de călugăriţă şi nici de soră. Mirean sau drac să fi săvârşit uciderea. Şi inima mea îmi grăieşte că nu călugăriţă, nici soră, nici mirean a ucis, ci satana însuşi…

Aci, părintele Calist înmuie glasul ca şi când vina aruncată pe satana i s-ar fi părut nedreaptă. Prea se dă totul în seama lui, şi apoi Preacuvioşia Sa însuşi avusese îndoieli, în faţa Lămâiţei, despre amestecul nemijlocit al necuratului.

Dar cine să fie ucigaşul? Nu mirean din sat? Dar ce să caute mirenii noaptea în mănăstire? Atunci – unul din argaţi? Dar ce rău îi făcuse un biet motan ca să-şi răzbune atât de crud?

Îşi agăţă ochelarii pe nas, aşa ca vorbitorul care dă peste hârtoape şi caută idei ca să-şi lege cuvântarea, şi în această clipă îşi aduse aminte că sora Lămâiţa nu dă prea mare însemnătate faptului şi că însuşi Preacuvioşia Sa a zâmbit cu milă şi cu tâlc de tulburarea Epraxiei şi a prietenelor acestei călugăriţe zavistnice. Iar rostul acestei cuvântări, după cum statornicise cu Lămâiţa, [era] aşa numai pentru a da puţină apă la moară Epraxiei. Adică pentru mulţumirea prostului şi

deci în scopul potolirii lui până la urmă.

Încât, îşi mângâie barba şi mustăţile, mai privi soborul prin ochelari, cu dragostea-i de părinte şi cu mila înţeleptului, şi hotărî să ridice glasul. Mai ales că maica Epraxia dădea semne de prea puţină mulţumire. Sfinţia ei învinuia administraţia mănăstirii şi deci nu înţelegea să se arunce faptul în spinarea necuratului. Ci să fie socotită mânia lui Dumnezeu, carele prin mână de mirean sau de călugăriţă a dat semn celor ce nu vor să priceapă că nu sunt în stare să cârmuiască obştea pe calea spăseniei.

Zâmbi, părintele Calist, de slăbiciunea omenească, ce sălăşluieşte şi sub rasă ca şi sub mindir, şi o lăsă mai moale cu satana.

Maicilor şi surorilor,

Citind vieţile sfinţilor şi povestiri din Pateric şi din Limonar, vedem că s-au găsit unii din sfinţii pusnici care, după ce o viaţă întreagă s-au luptat cu satana, s-au îndoit apoi că toate răutăţile ar fi scornite de slugile lui Scaraoschi şi că omul n-ar face de la sine fapte care să semene cu cele drăceşti sau cu cele uneltite de încornoratul. Ba chiar au descoperit cu duhul precum că însuşi Dumnezeu, prin mâna sa cea puternică sau prin mijlocire de înger, săvârşeşte grozăvii în scopul înţelegerii oamenilor că faptele lor l-au mâniat şi că trebuie să se îndrepte pe calea cea adevărată. Cine a rătăcit pe Evrei în pustie? Satana? Nu, ci Dumnezeu Savaot ca să le arate că L-au mâniat?

Cine a trimis pe Nabucodonosor să robească Babilonul? Cine a slobozit foc asupra Sodomienilor şi asupra Gomorinenilor? Cine a deschis cataractele cerului şi a prăpădit lumea prin potop? Cine a poruncit dărâmarea cetăţilor rătăcite din calea cea dreaptă? Vai ţie Capernaume! Vai ţie Neftalime! Vai ţie Ninive!

Aşa că, ar fi cu putinţă să ne fi dat şi nouă Dumnezeu un semn, pentru păcate pe care noi nu le vom fi băgat în seamă, sau pentru altele mai mari dar ştiute numai de cei ce le-au săvârşit şi însemnate de îngerul Domnului.

Iar dacă aceasta şi nu alta este pricina morţii sărmanului dobitoc, vă strig şi eu ca Ioan în pustie: Pocăiţi-vă şi nu mai greşiţi! Că aproape este împărăţia cerurilor şi mânia Domnului nu va ocoli pe cei păcătoşi. Focul cel veşnic şi pântecele Iadului aşteaptă sufletele celor ce ochi au şi nu vor să vadă, ale celor ce urechi au şi nu vor să audă, ale celor ce minte au şi nu vor să înţeleagă.

Căutând apoi în ochii maicilor, înţelese Preacuvioşia Sa că pe cele bune le-a îngrozit ameninţarea, iar pe cele rele le-a uns la inimă şi le-a mulţumit. Şi iar zâmbi ca un înţelept şi iarăşi încă odată cunoscu iscusinţa de necrezut a sorii Lămâiţa. Şi-şi pregăti glasul ca să încheie cu duhovniceşti îndemnuri pentru maicile care „minte au şi nu vor să înţeleagă” şi pentru cele ce ar vrea să înţeleagă toate tainele şi toate

învăţăturile, dar neavând minte câtă le trebuie săvârşesc greşelile neştiinţei şi ale prostiei. Dar chiar în clipa când să-şi deschidă din nou gura, îi alunecară ochii către strana stângă şi zăriră limba scoasă în batjocură, a maicii Trifilia. Şi îndată se tulbură cu duhul şi-şi văzu toată osteneala-i de douăzeci de ani având soarta cetăţilor din Vechiul Testament. Căci strâmbătura necuvioasei călugăriţe nu putea fi altfel tâlcuită decât în chipul că ea cunoaşte mai bine cum stau lucrurile. Şi că nu de la Domnul, nici de la diavolul se trage năprasnicul sfârşit al lui Tănase Păcătosul, ci mână de călugăriţă a ucis. Adică chiar mâna ei, a blestematei de Trifilia.

Şi pe loc, aşa cum s-ar putea întâmpla chiar îngerului blândeţii – şi lui Dumnezeu însuşi, faţa i se făcu roşie şi apoi pământie, ochii scapără fulgerele mâniei şi capul se cutremură de grozăvia descoperirii. Se stăpâni totuşi în cuvintele ce urmară ca mai apoi să tune ca Ieremia înainte de căderea Ierusalimului.

Maicilor şi surorilor,

Am zis mai înainte că omul e în stare să facă şi de la sine fapte care să semene cu cele făcute sau numai uneltite de către ucigă-l toaca. Încât n-ar fi de mirare ca însăşi mâna unei călugăriţe a strâns curmeiul de grumazii jivinei. Şi adevărul se pare că e acesta. Căci, dacă sunt cu totul treaz şi amăgirea nu mă cuprinde, simt suflarea Sfântului Duh care mă tulbură şi mă îngrozeşte.

Nu Dumnezeu, nici Satana, ci o călugăriţă a ucis. O ticăloasă şi o netrebnică a călcat rânduielile Sfinţilor Părinţi şi porunca ctitorească şi învăţăturile duhovnicului, fără altă pricină decât aceea de a stârni scandelă în mănăstire, ca la urmă să râdă ca un diavol împeliţat şi ca o nebună fără minte şi fără judecată.

Mă mir că nu se scufundă locul pe care-i stau acum picioarele şi s-o înghită pământul de vie. Că zadarnică i-a fost viaţa şi amară îi va fi veşnicia. Ci mai bine şi-ar striga nemernicia şi şi-ar cere iertare soborului. Ca bănuiala să nu cadă pe cea nevinovată, şi nici smerenia mea să nu fiu nevoit a o scoate la arătare. (Maica Trifilia şi-a luat o mină aşa de nepăsătoare, că părintele Calist se îndoieşte pe loc şi de puterea ameninţărilor sale dar şi de vinovăţia celei bănuite. Încât pentru a nu se rătăci pe sine şi pe alţii, îşi slăbi iarăşi glasul şi dădu păcătoasei răgaz de cumpănire).

Maicilor şi surorilor, fiecare mănăstire îşi are lucrurile ei de cinste şi de laudă. Una se făleşte cu moaştele vreunui sfânt, alta cu vreo icoană făcătoare de minuni, iar alta cu un izvor tămăduitor de suferinţe. Una are cântăreţi vestiţi, alta are zugrăveli fără seamăn, iar alta odihneşte trupuri de domni şi de mitropoliţi însemnaţi. Mănăstirea Neadormiţilor era vestită prin trudnicia de negrăit a obştejiţilor, care nădăjduiau mântuirea sufletului de la neînchipuita

obijduire a trupului, că hrană abia îi dădeau de miri ce, iar de somn nici pomeneală să-l lase să doarmă. Iar achindinenii ce-şi zic catolnici, au un fel de călugări care nu deschid gura să scoată un cuvânt decât numai la cazuri de grea cumpănă şi numai cu blagoslovenia celui mai mare.

Sfânta şi dumnezeiasca noastră mănăstire, n-are obiceiul nedormirii, nici pe al tăcerii, nici sfinte moaşte nu găzduieşte, nici trupuri de voievozi sau de arhierei, dar şi ea are un lucru tot aşa de bun, că mâncare de carne nu s-a mâncat, iar viaţă de jivină nu s-a ridicat nicicând de la zidirea ei, nici de călugăriţă sau de soră, nici de argat mirean, încât îi ţine cuprinsul de la un hotar şi până la alt hotar. Iar acum s-a făcut moarte de dobitoc nevinovat. Care de-ar fi de la duh viclean, sau din pronie cerească, am avea doar pricină de temere şi de pocăinţă, dar dacă e de mână de maică, sau de soră, sminteala ar fi mare în lume şi fala noastră ar cădea şi nădejdea mântuirii noastre s-ar împuţina. Iar eu păcătosul şi netrebnicul, aş răspunde în faţa Înaltpreasfinţiei Sale şi apoi înaintea lui Dumnezeu pentru o asemenea cădere.

Aşa că, întru aflarea adevărului şi întru liniştea soborului, rog pe maica sau pe sora care s-a ispitit astfel de la diavolul, să mărturisească însăşi păcatul. Ca izbăvirea ei să fie apoi mai uşoară şi sufletu-i să nu zăbovească îngreunat. Aşa a făcut tâlharul de pe cruce, aşa a făcut vameşul şi tot aşa păcătoasa din evanghelie.

Iar dacă nu e de faţă sau n-are îndrăzneala adevărului, îi dau îngăduinţă spre a se mai sfătui cu sine şi cu alţii, până la slujba vecerniei. Iar după pavecerniţă să-şi strige păcatul în faţa soborului, ca să nu cadă în osânda sfintelor soborului. „Răcnit-am din suspinarea inimii mele”, zice psalmistul. „Şi din voia mea mă voi mărturisi Lui”, zice iarăşi. Spune şi nu te ruşina: „A mea e umflătura, părinte, a mea este rana, dintru a mea ticăloşie s-a făcut iar nu dintru a altuia. Nimeni nu este pricinuitor al acesteia: nici om, nici duh, ci eu însămi am săvârşit-o”. Amin.

*

* *

Cuvântarea părintelui Calist n-a mulţumit până la urmă, pe nimeni. Nici măcar pe sfinţia sa însuşi.

A vrut să arunce vina pe diavolul, izbutind să liniştească partea cea mai mare a călugăriţilor de faţă. Dar totodată a zbârlit şi mai vârtos răutatea Epraxiei şi a celor din preajma acesteia.

Atunci a făcut pe placul învrăjbitoarelor şi a socotit a fi mânia lui Dumnezeu. Era încredinţat că nu făptuieşte un păcat, ci un lucru înţelept. Căci pentru a potoli focul până a nu se întinde, strici un covor de ţesătură scumpă. Iar pentru a domoli limba bârfitorului, îţi

calci pe inimă şi scorneşti o minciună, sau îi zâmbeşti cu buze viclene.

Dar a venit strâmbătura buclucaşei Trifilia şi l-a scos îndată din ape liniştite. S-a simţit împuţinat ca duhovnic şi s-a pornit să facă lumină. Ci nici lumină n-a făcut, nici lui Dumnezeu n-a slujit, nici pe diavolul nu l-a ruşinat. Iar toate maicile dimpreună cu Epraxia şi cu ascultătoarele ei, au ieşit din biserică tulburate cu duhul.

— Eu mă ştiu că nu l-am spânzurat, se lepădă o maică făcându-şi sfânta cruce.

— M-a ferit Dumnezeu! se lepădă şi alta îngrozită de ce ar putea să se mai întâmple.

— Mai bine o spânzura pe maica Epraxia, cuteză duhlia Trifilia.

— Ba mai bine te spânzura pe tine, şi încă de limbă, că prea îţi iei nasul la purtare, – se oţărî maica Epraxia. Pentru ce să mă spânzure pe mine? Fiindcă vreau dreptate în ţara românească? Să le spânzure p-alea care fac nedreptate.

— „Nedreptate am văzut şi m-am scârbit", oftă Trifilia odată cu autorul celor o sută cincizeci de psalmi. Ce zici, maică Sevastia? Nu prooroceşti nimic?

Maica Sevastia, lungă şi fără pic de carne pe ea, îşi ridică pleoapele cu obidă şi-şi purtă ochii ameninţători şi fără culoare, de la Epraxia la Leonida şi de la aceasta la Trifilia. Apoi se mai încruntă încă şi grăi cuvinte rostite de buzele Ieremiei proorocul:

— „Ierusalime, spală răul din inima ta ca să te mântuieşti. Până când se vor încuiba în tine gân-necredincioase?"

„Căile tale şi faptele tale, Israile, ţi-au pricinuit acestea. Din pricina necredinţei tale ţi-a venit această amărăciune care a străbătut până la inima mea".

„Tulburatu-s-a inima mea întru mine şi nu pot tăcea, căci tu, suflete al meu, auzi glasul trâmbiţei şi surletele de război".

„Mă uit peste ţară şi iată e dărâmată şi pustie. Caut la ceruri şi iată nu-i lumină pe ele. Privesc la munţi şi iată-i tremură, şi dealurile toate se clătesc".

„Oare mult mi-i dat să văd steagul şi să aud sunetul trâmbiţei?"

„Fugiţi, fiii lui Veniamin, fugiţi din Ierusalim, trâmbiţaţi cu trâmbiţa şi daţi semne prin focuri, căci iată se iveşte de la miazănoapte necaz şi prăpăd mare".

Numai câteva dintre călugăriţe, unele prea bătrâne, altele prea tinere, se temeau de blestemul ctitoricesc, căci celelalte nădăjduiau în milostivirea şi în înţelepciunea lui Dumnezeu, care n-o să-şi lase sfântul locaş să piară din pricina morţii unui cotoi. De altfel nici părintele duhovnic nu catadicsise să pomenească măcar de înfricoşatele cuvinte ale vornicului. Toate însă, de la cea mai puţin credincioasă şi până la cea mai habotnică, erau încredinţate că aceea

care a săvârşit fărădelegea îşi va primi fără zăbavă osânda. Nu-i cu putinţă ca Dumnezeu să nu ţie seamă măcar de dorinţa cea mai mică a aceluia care şi-a jertfit averea pentru a-i zidi locaş de laudă şi de proslăvire.

Încât, fiecare îşi cerceta pe cea mai de aproape şi pe sine însăşi, ca nu cumva să fi ucis în neştire, căci adesea li se întâmpla sfinţilor pusnici să păcătuiască cu mintea netrează. Multe şi minunate sunt vicleşugurile diavolului; iar omul cel mai pricopsit în sfinţenie şi în înţelegere, cade adesea în cursă meşteşugită.

Însăşi maica Trifilia, cu toată limba ei slobodă şi cu toată mintea-i ce pare – dar nu e – uşuratică, şi cu felul ei de-a micşora puterea blestemelor de pe hrisoave îngălbenite, simţi ca o înfiorare în tot trupul şi-şi strânse gura să nu mai râdă. Mai cu seamă că se gândi şi la încurcătura pe care o va face năstruşnica-i idee de a bate telegramă mitropolitului. Dar până acasă tot râse. Foarte încredinţată că până la urmă toată lumea va râde. Chiar şi îngerii şi dracii.

— Eh, îşi zise, parcă Dumnezeu o să ţie seama de scrânteala unui boier bătrân, care după ce şi-a cheltuit tinereţea în orgii şi în asuprirea celor săraci, l-a găsit la urmă mila de pisici şi de şopârle! Şi parcă Înaltpreasfinţia Sa mă cunoaşte de ieri, de alaltăieri! O să mai fac vreo câteva sute de mătănii, aşa cum am mai făcut atâtea mii, şi atâta tot. Când să intre însă în chilia-i albă şi înconjurată de petunii şi de ochiul boului, de busuioc şi de moţul curcanului, de rozelă şi de rochiţa rândunicii, auzi din urmă glasul aspru şi duşman al duhovnicului, şi iar i se strânse inima şi-i fugi râsul de la gură.

— Ghiavoliţă blestemată, o luă bătrânul cu iuţeală, tu ai spânzurat pe dracul de cotoi. Să nu tăgăduieşti că te afurisesc cu toate canoanele celor şapte soboare. Mai bine să-mi spui drept, că n-ai să pătimeşti lucru mare. Maicile sunt obişnuite cu ticăloşiile tale şi o să facă mai puţină zarvă decât în cazul când fapta a fost săvârşită de alta. Ba la urmă de tot n-ar fi de mirare să râdă şi ele. Iar tu o să scapi cu vreo cinci sute de mătănii cu oprire de la împărtăşanie şi cu şase săptămâni de postire ca în Tebaida şi ca pe malul Eufratului. Iar dacă nu mărturiseşti singură, vei fi descoperită prin semn de la Dumnezeu – şi poate chiar de la cel care te-a pus la cale – ptiu, blestematul! – şi vei lua drumul surghiunului. Sau poate vei fi chiar dezlegată de jurământ şi lăsată să faci glume cu bărbatul şi cu soacra… Grăieşte diavoliţă împeliţată!

Maica Trifilia luă o înfăţişare cu totul smerită şi căielnică. Zise:

— Vai, cinstite părinte, ce păcat vă faceţi! Aşa de drag mi-era bietul Tănase că nici nu vă închipuiţi cât mă doare moartea lui… Nu atât pentru sufletul lui mă tem, că dobitoacele fără grai nu vor fi având judecată, ci mă gândesc la atâtea pisici care au rămas plângăreţe… Numai pe ulicioara noastră avea vreo şase ibovnice…

— Ridică ochii în sus! îi porunci cu asprime prefăcută părintele arhimandrit.

Maica Trifilia ascultă porunca şi deschise doi ochi atât de miraţi şi de nevinovaţi că nici la câinele cel mai bun şi mai credincios nu întâlneşti. Preacuvioşia Sa o privi îndelung, întâi cu asprime, apoi cu mirare şi la urmă cu bunătate şi cu deplină înţelegere. Căci nu descoperi niciun semn în adâncul ochilor sau pe catifeaua obrajilor, care să-i îndreptăţească măcar cât de cât nesăbuitele bănuieli al Sfinţiei Sale. Rămase însă uimit, cum i s-a mai întâmplat adesea, de seninătatea cu totul copilărească a acestei călugăriţe pline de îndrăzneală, care numai c-o jumătate de ceas înainte îi scosese limba în timpul predicii. Şi care, după credinţa rar înşelătoare a Lămâiţei, n-are cugetul cu totul curat nici în clipa de faţă.

— Ptiu, bată-te mântuirea! grăi Preacuvioşia Sa cu totul biruit, şi, plecă mai liniştit întru cele dinlăuntru.

Nădăjduia că în şedinţa comitetului au să-şi tocească pornirile şi maicile care caută ceartă cu lumânarea. Iar cu descoperirea ucigaşului îşi bate capul sora Lămâiţa. Şi ea n-are să dea în vileag dacă prin aceasta va fi ameninţată pacea mănăstirii. Încât, până diseară se vor linişti lucrurile, şi mâine dimineaţă vor face maicile pravila fără să-şi mai aducă măcar aminte de tulburarea din ajun.

Iar maica Epraxia, fire arţăgoasă şi greu lăsătoare, îşi pofti acasă pe cele trei duşmane ale consiliului economic, adică pe Maximila, pe Apolinaria şi pe Aglaida, precum şi pe maica Leonida care era împotriva întregii cârmuiri, şi pe cuvioasa Glicheria care avea ce avea cu părintele duhovnic. Şi aci, între patru pereţi şi la o gustărică de ţuică bătrână, se găsiră toate unite în credinţa că mănăstirea se află în ziua, dacă nu chiar în ceasul cel din urmă. Şi aceasta numai din pricina conducerii, care nici pe călugăriţe nu le încântă, nici pe Dumnezeu nu-l mulţumeşte. Nici mitropolitul nu saltă de bucurie, nici mirenii dreptcredincioşi nu se îndeasă la biserică mai abitir ca mai înainte.

Nu se găsiră însă la un gând atunci când trebuiră să caute pe ucigaş. Maica Epraxia cu Apolinaria, cu Maximila şi cu Aglaida, socotesc a fi semn de la Dumnezeu şi deci nu trebuie căutată mână de om. Maica Leonida încă nu-şi poate statornici o părere, iar Glicheria care se crede năpăstuită de către duhovnic, are o bănuială pe care n-o poate mărturisi decât după mai multă şi mai chibzuită judecată.

Şi mai vârtos se împerecheară când vrură să descopere pricina mâniei lui Dumnezeu. Căci maica Epraxia dă vina pe stareţă, Apolinaria pe iconoamă, Aglaida pe secretară, Maximila pe eclesiarhă, iar maica Leonida tot nehotărâtă şi maica Glicheria tot în tainică bănuială.

Se unire însă iarăşi atunci când cumpăniră rostul şi urmările unei răzmeriţe. Epraxia şi cu Leonida vor da atacul în şedinţa consiliilor, iar celelalte vor aţâţa mânia celor mai uşoare la minte. Apoi, ca urmare şi culme, vor face plângere sfintei Mitropoliei. Motive sunt berechet. Şi adiata ctitorului şi bătrâneţea şubredă a stareţei, şi râsul netulburat al maicii Xenia, iconoama, şi limba cicălitoare a eclesiarhei, precum şi altele pe care n-avură timp să şi le mărturisească.

Şi sigure erau că nimeni n-are să le osândească pentru mărunţimea faptului care le-a stârnit supărarea. Căci Dumnezeu are alte tirizii pentru cântărirea păcatelor, decât legile după care osândesc judecătorii pământeni. Isac a pierdut împărăţia cerurilor pentru un blid de linte, iar Ionathan pentru o ceaşcă de miere. Lui Arie i-au ieşit maţele pentru o nepotrivire de păreri, iar toată osteneala şi jertfele lui Solomon pentru zidirea şi împodobirea Ierusalimului, erau cât pe-aci să fie întrecute de slăbiciunea pe care o arătase la bătrâneţe către femei de altă lege.

Numai maica Sevastia, singuratică în gândurile şi în ostenelile cuvioşiei sale, rămăsese în faţa bisericii să-şi strige frica şi durerea, din slova Bibliei şi cu dogoarea proorocilor:

— „Pogoară-te şi şezi în ţărână, fiica Vavilonului. Stai pe pământ fără Tron, fiică a Caldeilor, căci nimeni nu te va mai numi gingaşă şi cu nuri”.

„Întru fărădelegile tale nădăjduiai şi ziceai: «Nimeni nu mă vede!» Drept aceea va veni peste tine o nenorocire pe care nu vei şti s-o înlături cu vrăjitoria ta. Şi te va copleşi prăpădul pe carele nu vei putea să-i ispăşeşti”.

„Nu este pace pentru cei fărădelege, zice Domnul”.

„Voi aprinde foc în zidurile Damascului şi va mistui palatele lui Benhadad”…

„Vai ţie Horazine! Vai ţie Vitsaida!”.

V

Înaltpreasfinţia Sa Mitropolitul Varsanufie suferă de o boală pe care doctorii o numesc lumbago, iar lumea care nu se caută cu doctori îi zice „răceală în şale”.

Îndată ce înaltul prelat simte în spate cuţitul nevăzut, care-i dă fiorul morţii, pe loc se răspândeşte trista veste în tot palatul, prin chiliile sfinţilor slujitori şi în tot oraşul de reşedinţă. Audienţele se întrerup şi bine credincioşii creştini aşteaptă „deznodământul fatal”. Nu din vreo duşmănie ce ar purta arhipăstorului, ci din dorinţa de a-şi vedea urbea scoasă măcar pentru câteva zile din mormântul provincial şi dezmorţită de surle şi de tobe, de clopote şi de vizite simandicoase. Căci, afară de parada zecemaiului şi de alegeri cu rupanghele, acestea abia la doi, trei ani odată şi din ce în ce mai înstreinate de tradiţie, alte prilejuri de înălţare patriotică şi de mândrie cetăţenească nu prea li se mai ivesc. Foarte rar, la douăzeci-treizeci de ani odată, îşi înmormântează câte un verhovnic politic, fost ministru sau numai pe jumătate, ori câte un general comandant de corp; şi nu toate generaţiile au durerea şi satisfacţia să privească cortegiul cu rânduieli de veacuri, al unui mitropolit în drumul cel din urmă.

Această boală a Înaltpreasfinţiei Sale, mai are şi altă poreclă pe care i-a dat-o ieromonahul Serghie, iconomul mitropoliei, şi pe care şi-au însuşit-o fără zăbavă şi fără mustrări de cuget, toţi slujitorii mari şi mici ai catedralei, ai cancelariei şi ai palatului. I-a zis, adică părintele Serghie: *Mila păcii*… Fiindcă Înaltpreasfinţia Sa, care de altfel n-are plăcerea prigoanelor, nici să-şi deschidă urechea la minciuni şi la zavistii, iar nedreptăţi nu săvârşeşte decât în neştiinţă şi prin amăgirea slujitorilor cu vicleşuguri şi cu netrebnică ţinere de minte, a căpătat de mai înainte un obicei supărător pentru sine şi mai ales pentru alţii. Şi anume: gesticulează prea mult şi-şi mută picioarele fără încetare prin salon şi prin toate colţurile cuprinsului arhieresc.

De aceea, când boala, pe care abia o mai dovedesc băile şi ventuzele, îşi soate iarăşi capul, toată ceata de sub aripile Înaltpreasfinţiei Sale, răsuflă dimpreună cu ieromonahul Serghie zicând: „A sosit *Mila păcii*”. În cele câteva zile, câteodată chiar săptămâni, cât junghiurile îl ţintuiesc în pat, pe înaltul ierarh, se mai odihnesc mâinile şi picioarele arhiereşti, iar feluriţii slujitori, de la bucătar şi şofer până la vlădica vicarul, mai scapă de vizite neaşteptate şi nedorite.

Cum însă tot binele are şi o parte rea, după cum tot răul are şi o parte bună, aşa ca să nu cadă omul nici în jalea deznădejdii, nici în zăltarea bucuriei, şi ca să-şi dea seama şi mai abitir că viaţa e făcută din cotituri şi din strâmbături, şi deci s-o primească şi s-o privească ca

atare; binele de care se bucură picioarele şi braţele mitropolitului Varsanufie îi aduce oarecare iuţeală în judecată şi mânie în hotărâri. Ca şi când junghiurile ar fi stârnite de vreun popă necăjit sau de vreun călugăr luptător cu puterile iadului, iar nu din vina celui ce-şi lasă răceala să se învechească şi să prindă rădăcini.

Încât, unii dintre protopopi şi din consilierii eparhiali, abia găsesc prilejul să-şi facă mendrele; iar alţii cei mai mulţi – slavă lui Dumnezeu! – nu ştiu cum să mai sucească lucrurile ca din starea Înaltpreasfinţiei Sale să nu iasă nedreptăţi, şi nici dreptăţi stricătoare de pravilă şi de datini.

Între aceştia din urmă se numără din fericire şi părintele Serghie care, ca unul ce se află aproape necurmat în preajma arhiereului, şi iscusit la minte cum s-a brodit, poate găsi şi destule prilejuri să înrâurească chibzuinţa unui bolnav. Spre deosebire de arhimandritul Terapont, exarhul sfintelor mănăstiri, care, cu toate că nu e rău la inimă, dar fiind născut cu duh sărac, şi învăţând la urmă teologia şi ştiinţa dreptului – ce-i trebuia? – a izbutit să facă dintr-o prostie plăcută şi nestricătoare, una colţuroasă şi periculoasă. Altfel n-ar pricepe nimeni cum de duşmăneşte tocmai tagma călugărească, el care e crescut în mănăstire şi a primit învăţătură în seminar călugăresc, şi apoi trimis la ştiinţă mai înaltă – ce-i trebuia? – tot cu cheltuiala mănăstirii a fost.

Cu toate acestea, greşeli prea mari nu săvârşise încă mitropolitul. Ceea ce îl îndemnau răii să facă, dregea apoi repede după sfatul cuviosului Serghie şi al celorlalţi ca el. Între care şi preacucernicul preot Istrătescu, om cu frica lui Dumnezeu şi referent în cele fără materie, precum şi cuviosul monah Pafnutie adus din schit de munte pentru grijirea stomacului arhieresc.

Dar astăzi, cum s-a întâmplat, că şi junghiurile Înaltpreasfinţiei Sale au fost mai neîndurătoare, şi părintele Serghie a lipsit, fiind ţinut de treburi la via sfintei mitropolii, iar cuviosul Pafnutie n-avea baftă fără fratele Serghie. Şi chiar de-ar fi avut, – tocmai îşi feştelise meseria şi primise cele cuvenite. Încât, gluma prea de oaie a maicii Trifilia, a fost cântărită şi judecată de un bătrân bolnav şi supărat pe bucătar, şi de mintea prost născută, strâmb crescută şi rău strunită, a arhimandritului Terapont. Astfel că, a ieşit o încurcătură şi o tulburare, pe care nici maica Trifilia n-a căutat-o şi nici nu şi-ar fi închipuit-o, nici diavolul n-a aşteptat-o. Căci, oricât ar fi necuratul de iscusit în răutăţi, se găsesc totuşi oameni – mireni şi clerici – care îl uimesc, unii prin minte deşteaptă întru netrebnicii, alţii prin prostie umflată şi îngâmfată de învăţătura cărţii.

Şi lucrurile s-au petrecut după cum urmează – şi după cum nu trebuia.

Tocmai se potolise oarecum Înaltpreasfinţitul Varsanufie din supărarea ce-i pricinuise bucătarul, căci din lista îngăduită de boală şi mai ales de doctor, nu mâncase decât supă şi compot, şi cugeta asupra unei minuni care să-i izbăvească muşchii din şale, şi asupra unui somn care să-i dea câteva ceasuri de uitare şi de odihnă, – când iată că intră val-vârtej arhimandritul Terapont cu telegrama buclucaşă. Căci mănăstirea Ţânţăreni, pentru viaţa mai deosebită a maicilor şi pentru reguli ţinute de două veacuri, se bucura de mai mare cinste în ochii mitropolitului, şi exarhul avea poruncă să-i supună de îndată orice ar privi mai ales partea duhovnicească a stărilor de acolo. Altfel ar fi mai zăbovit Terapont până după un pui de somn, cu toate că vestea era ca un trăsnet căzut din cer albastru, şi deopotrivă de păgubitoare Bisericii.

„Tănase Păcătosul găsit spânzurat maica Varvara.”

Astfel sună telegrama. Şi era semnată *Epraxia Monahia Păcătoasa*…

La început, Înaltpreasfinţia Sa nu vru să-şi creadă urechilor. Ştirea era din cale afară de uluitoare. O crimă se săvârşise într-o sfântă mănăstire! Şi încă într-una de călugăriţe! Negreşit, grozăvia s-ar mai uşura dacă acel Tănase ar fi spânzurat pe Varvara, însă era fără margini cuprinse de judecată şi de înţelegerea omenească, dacă s-ar fi întâmplat cu totul dimpotrivă. Adică maica Varvara să fi spânzurat pe Tănase…

— Ticăloasa! gemu Înaltpreasfinţia Sa când rămase la gândul cel din urmă. Cine ştie ce taină se ascunde aci… Şi barem de-ar rămâne taină, se întremă o clipă întrezărind o pricină pe care iscusinţa autorităţilor n-o va putea pătrunde.

— Ticălosul! scrâşni apoi întorcându-se la părerea cea dintâi. A râvnit la sărăcia unei călugăriţe şi s-a dus s-o prade… A gândit că o biată femeie slabă şi fără arme de foc, n-o să fie în stare să zică nici cârc… Hm, dar voinică trebuie să fie Varvara aceea, dacă…

Aci, gândurile Înaltpreasfinţiei Sale se împotmoliră iarăşi. Oricât de puternică ar fi o femeie şi tot nu poate copleşi astfel forţa unui bărbat încât să-i pună laţul de gât. Şi chiar de-ar fi cu putinţă, nu merge o călugăriţă în apărarea ei până la ucidere. Şi încă una din Ţânţăreni. Atunci – ce să fie?

Arhimandritul Terapont, nerăbdător să-şi spună părerea, aşteptă totuşi ca mitropolitul să-i dea a înţelege că el n-are una. Mai ales că nici Preacuvioşia Sa nu putea ghici înţelesul adevărat al telegramei.

— Părerea mea, Înaltpreasfinţite Stăpâne, grăi el fără îndestul curaj, este că – ori Tănase a spânzurat pe Varvara, pentru pricini ce urmează a se dovedi, ori s-a spânzurat singur, şi în cazul acesta nu-i prea greu de ghicit ce anume l-a îndemnat să-şi vândă sufletul satanei… Maica Varvara e femeie… Şi călugăriţă. Adică şi lipsită de curaj şi temătoare de legi şi de pedeapsa lui Dumnezeu. Cum însă din

telegramă s-ar mai înţelege că Tănase a găsit pe Varvara spânzurată, şi dacă lucrurile stau astfel, nu încape îndoială că faptul se datoreşte unei înnebuniri subite sau unei teribile mustrări de conştiinţă… Iar dacă, după o mai largă interpretare a cuvintelor sosite prin telegraf, au fost găsiţi amândoi spânzuraţi, motivul se înţelege fără prea mare greutate…

— Ticăloşii! răcni Înaltpreasfinţitul, mai mult de înţepătura simţită în şale decât de prepunerea exarhului.

Apoi, citi însuşi telegrama şi trase aceleaşi încheieri ca şi Terapont. Dar cu mai puţină tărie ca exarhul.. Nu putea însă tăgădui existenţa cuvintelor *găsit spânzurat*, şi nici rostul lor între două nume proprii. Deci, ucidere s-a făcut. Urmează numai să se afle cine şi-a întinat braţul şi sufletul şi care-i pricina atât de înfricoşată.

— Motivul se înţelege! răcni îndată Înaltpreasfinţia Sa, mai abitir ca de tăişul bolii. Odată ce ea e femeie, iar lui îi mai zice şi Păcătosul, şi Pafnutie bucătarul pricepe fără să-şi bată prea mult capul. Ticăloasa!… Cine şi-ar fi închipuit că la Ţânţăreni…

Aci, junghiurile se înteţiră deodată, ca şi când ar fi avut poruncă să oprească limba mitropolitului a grăi cuvânt mare, şi înaltul ierarh îşi opri gândul şi dădu limbii altă întrebuinţare. Lăsând şi arhimandritului răgaz să-şi îndreptăţească deosebita şi îndoita cinste ce i se arată: de supraveghetor al mănăstirilor şi de sfetnic pentru care nu există taine.

Preacuviosul Terapont, bărbat încă tânăr şi deosebit de chipeş, ca o despăgubire pesemne pentru sărăcia-i din cap, îşi drese glasul şi mustăţile, şi cuteză cu ifos de teolog, şi cu temeiuri din cărţi care tot mai alcătuiesc hrana sufletească a monahilor:

— Înaltpreasfinţite Stăpâne mai mult sau mai puţin, (acesta e un tic al P.C. Sale), eu am prevăzut demult că mănăstirea Ţânţăreni o să cadă odată, mai mult sau mai puţin, într-un păcat de moarte. Viaţa care dăinuieşte acolo, mai mult sau mai puţin, de două sute şi ceva de ani, în necurmat contrast cu viaţa din alte mănăstiri şi din lumea încunjurătoare, mai mult sau mai puţin, va avea sfârşitul logic al celor ce cultivă extremele; sfârşit prevăzut de altfel şi de cei mai înţelepţi din primii organizatori ai monahismului. Mai mult sau mai puţin. „Este mai bine pentru călugăr să ţină calea de mijloc, zice cuviosul Pimen cel Mare, căci aceasta este *calea împărătească*, mai uşoară şi mai lesnicioasă. Ca nici mintea să se trufească şi nici diavolul să-l bântuie prea tare cu răutatea lui". Iată un sfat, mai mult sau mai puţin, dat monahilor de unul din cei mai vestiţi pusnici care s-au nevoit în pustiul Tebaidei. Viaţa pe care a dus-o marele Pimen a fost deosebit de aspră şi în necurmată şi crâncenă războire cu ispitele şi cu neputinţele, mai mult sau mai puţin, inerente firii omeneşti. El a cunoscut deci, din proprie experienţă, că nu oricine se poate război la infinit cu omul din

el şi că, pentru evitarea unor căderi, mai mult sau mai puţin, care să dărâme tot edificiul zidit cu ani de suferinţe şi de încordare a voinţei, e mai înţelept pentru călugăr – şi chiar pentru mirean – să ducă o viaţă de mijloc. Sforţările vor fi mai mici, răsplata cerească şi chiar pământească mai puţin însemnată, dar şi riscurile unei prăbuşiri mai neameninţătoare. În mănăstirile noastre, ca de altfel în mai toate aşezămintele călugăreşti din lumea ortodoxă, pe cele de alte rituri nu le cunosc, mai mult sau mai puţin, s-a urmat în genere calea indicată de înţelepciunea cuviosului Pimen. Rezultatul este cel care se vede: călugăria dăinuieşte de un mileniu şi jumătate, cu acelaşi rost de conservare a tradiţiilor şi de frână pentru amatorii de salturi primejdioase, fără să mai producă însă sfinţi şi să mai facă minuni, fără să se mai lupte prea vârtos cu Satana şi să slujească exclusiv lui Dumnezeu, dar şi fără pericolul unei îmbrăţişări definitive cu îngerul negru şi a unei lepădări de Dumnezeu. Mai mult sau mai puţin. Mănăstirea Ţânţăreni, constituie desigur o excepţie şi aş putea să zic şi fericită. Totuşi de admirat pentru îndelunga dăinuire. Mai mult sau mai puţin. Dar şi o permanentă sursă de griji pentru cei ce cunosc soarta călugărilor care, în loc să asculte sfatul lui Pimen, trec dintr-o extremă în alta, ca mingea dintr-o mână într-alta. De altfel, satana n-a fost cu desăvârşire exclus din vieţuirea ţânţărencilor. Dacă în alte mănăstiri avem, mai mult sau mai puţin, cazuri cu totul excluse din mintea celor ca au fundat monahismul; la Ţânţăreni, în schimb, e cel mai cumplit cuib de vrajbă şi de răutate, care nu mai puţin bucură pe vrăjmaşul neamului omenesc. Fiindcă omul, mai mult sau mai puţin, e ca şi câinele: cu cât e mai privat de libertate, cu atât devine mai rău. Maicile din Ţânţăreni se cârmuiesc întocmai după legile sfântului Vasile şi după tipicul sfântului Sava, necunoscând ce e călcarea de post, nici legături vinovate cu parte bărbătească, nici ucidere de muscă măcar, dar zavistia şi ura nu îşi au sălaşul în celelalte mănăstiri mai în neînţelegere cu tipicul, ci chiar acolo în Ţânţăreni, Mai mult sau mai puţin. N-am auzit încă de un caz ca acel pe care ni-l vesteşte telegrama, să se fi petrecut în vreo mănăstire din România. Vor fi fost certuri între fraţi, schingiuiri, asta mai demult, din partea administraţiei, judecăţi cu mirenii, mai mult sau mai puţin, dar de omoruri nu s-a pomenit încă. Numai la Ţânţăreni putea să se întâmple această grozăvie. Mirarea trebuie să fie, mai mult sau mai puţin, că abia după două sute de ani a izbutit dracul să-şi facă pofta cea mare…

Mitropolitul Varsanufie, pe care ticul exarhului îl supără tot aşa de rău ca şi lumbago-ul Înaltpreasfinţiei Sale, avu răbdarea să-l asculte până la sfârşit, fiindcă în acest răstimp tocmai îl freca Manole cameristul pe porţiunea bolnavă a spatelui şi deci tot nu putea să scoată vreun cuvânt. Şi apoi, părintele Terapont trebuie lăsat să-şi spună gândul până la sfârşit, căci o întrerupere cât de mică îl scoate

de făgaşul pe care a pornit şi-l rătăceşte pe văi şi pe dealuri.

— Gata? întrebă Înaltpreasfinţia Sa când îi veni bine.

— Gata! răspunseră totodată exarhul şi cameristul.

— Şi care-i părerea Preacuvioşiei Tale?

— Părerea mea, mai mult sau mai puţin, sunt convins că nu se deosebeşte de aceea a Înaltpreasfinţiei Voastre… Şi anume că omorul de la Ţânţăreni dăunează bisericii mai mult decât toate abaterile pe care le săvârşesc restul călugărilor şi călugăriţelor, mai mult sau mai puţin, abateri cu care lumea s-a obişnuit de altfel şi nu le mai bagă în seamă.

— Sancţiunea?

— Desfiinţarea mănăstirii, grăi părintele Terapont cu oarecare întârziere. Altfel, tot respectul pe care dreptcredincioşii creştini îl purtau mănăstirii Ţânţăreni şi călugăriţelor de acolo, se va transforma în ură aprigă, cu repercusiuni grave asupra monahismului ca instituţie şi implicit asupra Bisericii… Mai mult sau mai puţin…

— Dobitocule! răcni mitropolitul în chiar clipa când o mişcare nervoasă îi înteţi iarăşi junghiurile. Din care pricină Preacuviosul arhimandrit înţelese că dobitocul e cameristul Manole, fiindcă n-a domolit boala cum se cade, iar Manole bănui că vorba de ocară se cuvine afurisitului de lumbago. Încât, şi unul şi altul socotindu-se în afara mâniei mitropolitului, se grăbiră să-i frece spatele şi iarăşi să-i mai înmoaie suferinţele.

În acest răstimp, intră pe uşă persoana deosebit de simpatică a ieromonahului Avaeum, vestmântarul catedralei. Cuvioşia sa se bucură de înţelegerea mitropolitului şi deci îşi poate îngădui să-şi spună adesea cuvântul, în lucruri care privesc mănăstirile, fie că i se cere părerea, fie că, întâmplându-se de faţă, şi-o mărturiseşte de la sine. Fusese vestit de părintele Pafnutie bucătarul, precum că mare şi înfricoşată sabie atârnă deasupra mănăstirii Ţânţăreni, şi se grăbise să vină, chipurile că vrea să ceară blagoslovenie pentru a drege un stihar mai nou cu petece din alt stihar mai vechi

E bătrân părintele Avacum şi fără carte cu peceţi, de la vreo şcoală, dar cunoaşte scripturile şi le tâlcuieşte cu inima şi cu sufletul, spre osebire de Terapont care le cântăreşte cu măsuri luate adesea de la profesori fără nicio credinţă. Poartă veşnic aceeaşi rasă de şiac, roasă şi întoarsă, apoi iarăşi întoarsă şi roasă, şi nu şi-a vârât încă foarfecă în vreun fir de păr, cu toate că oprelişte nu mai este.

La vederea lui, Înaltpreasfinţia Sa uită o clipă de junghiuri, şi porunci, bucuros, să i se dea telegrama buclucaşă. Aşa cum învăţaţii Eghipetului nu se ruşinau să asculte adesea graiul lui Antonie, care nicio slovă nu cunoştea, şi să se adape din înţelepciunea lui fără seamăn.

Cuviosul Avacum, îşi agăţă două rânduri de ochelari şi citi cu frică

şi cu cutremur: „Tănase Păcătosul găsit spânzurat maica Varvara”.

— Hm! îşi zise cuvioşia sa închinându-se cu evlavie către sfintele icoane.

Apoi mai citi încă odată depeşa, îşi mai drese ochelarii, îşi mai limpezi glasul, fără a socoti că a dat oarecum de firul grozăviei.

— Înaltpreasfinţite Stăpâne, miroase a drăcească încurcătură. Smerenia mea aş înclina cu inima că, dacă într-adevăr a fost cineva spânzurat, apoi acel cineva să fie maica Epraxia… Dar după cum e bătută telegrama, înseamnă că ticăloasa aceea a bătut-o şi că altcineva s-a spânzurat. Sau a fost spânzurat. Lucru ce nu mi se pare cu putinţă. Ci mai degrabă cred că maica Epraxia a făcut o pârâ sau a cerut vreun concediu, iar spânzurarea Varvarei sau a lui Tănase acela a săvârşit-o… telegraful. Întru această închipuire, îngăduit să-mi fie a aduce drept mărturie o întâmplare a smereniei mele. Că vrând fraţii mei şi surorile să mă cheme acasă pentru oarecare împărţiri după lege, mi-au tot scris cum se scrie, dar fiind eu bolnav, când cu întâmplarea cu piciorul, i-am rugat să facă ei cum vor şti şi apoi să treacă pe la mine să iscălesc seturile şi să-i văd ca pe nişte fraţi şi ca pe nişte surori. Şi trecând vreme de-o săptămână, primesc apoi o telegramă de la fratele mai mic, care telegramă mi-a pricinuit multă amărăciune şi nenumărate lacrimi. Căci aşa glăsuia: „Venim lumea viitoare. Ghiţă.” Adică – poţi s-aştepţi tu prostule, mult şi bine, că noi n-avem poftă să te mai vedem decât pe cealaltă lume, unde n-ai să mai ceri partea ta din averea părintească. Ca şi când aş fi dorit partea mea pentru a o risipi în petreceri şi în desfrânări, iar nu pentru a o afierosi după cum la urmă am făcut. Şi astfel tulburându-mi-se sufletul şi toate măruntaiele trupului meu, m-am hotărât să nu-i mai supăr cu judecată, ci să dau mulţămită lui Dumnezeu că tot am pătimit mai puţin decât Iosif de la fraţii lui. Dar nu mică mi-a fost mirarea când peste trei zile îi văd pe toţi câţi erau, adică trei fraţi şi două surori, dimpreună şi cumnaţii, coborând veseli din căruţă, cu azimă coaptă în ţesturi, cu găini fripte şi c-un fedeleş de cinci ocale de vin. „Slavă ţie Dumnezeule, slavă ţie!” mă închin eu cu ochii către cer şi cu inimă zburdând de bucurie. Iar nu pentru daruri mă bucuram şi pentru partea mea de avere, ci pentru întoarcerea către dreptate şi către fratele lor mai mare, a celor pe care i-am adormit în leagăn şi i-am învăţat să meargă pe picioare. Dar mai la urmă, lucrurile s-au lămurit, întru hazul lor şi întru bucuria mea încă şi mai mare. Că făcuseră deştepţii de la telegraf *lumea* din *lunea*, ca atât să mă amărăsc şi să lăcrămez. Încât, n-ar fi de mirare ca telegrama Epraxiei să spună cu totul altceva. Poate să fie o pârâ. N-a avut răbdare să scrie carte şi apoi să aştepte zile şi săptămâni, şi a bătut telegramă. Care telegramă, dacă n-am cunoaşte curăţenia trupească a maicilor de acolo, am putea bănui că zice aşa: „Tănase Păcătosul găsit încuiat maica Varvara.” L-a

încuiat adică în chilia ei pentru păcătoase scopuri. Sau poate l-a încuiat ca să-l dea pe mâna jandarmilor, pentru ale lui păcătoase scopuri. Sau poate Tănase a găsit-o încuiată pe Varvara pentru ale altora păcătoase scopuri. Căci dacă era spânzurată, nu Epraxia se cădea să bată telegramă, ci datoria stareţei era să înştiinţeze pe cel mai mare. Încât, smerita mea părere este să se ceară lămuriri şi să se aştepte până vor veni.

— Are dreptate, grăi mitropolitul care bănuise în tăcerea stareţei o încercare de a înăbuşi cele petrecute.

Faptă pentru care n-ar fi primit osândă nici din partea Înaltpreasfinţiei Sale – şi poate nici de la Dumnezeu. Fiindcă ar fi făcut-o de teama cuvintelor din Evanghelie: „Iar tulburarea din urmă va fi mai mare decât cea dintâi".

Dar pentru că Epraxia dăduse zvonul, iar Avacum bănuia o greşeală a telegrafistului, dădu poruncă părintelui Terapont să cheme la telefon primăria din Ţânţăreni şi să afle adevărul.

— Allo! Primăria Ţânţăreni? Aici mitropolia Oltului şi Ceremuşului… Arhimandritul Terapont, exarhul mănăstirilor şi cavaler al „Sfântului Mormânt". Domnule notar, Înaltpreasfinţia Sa a primit ştire precum că în mănăstire s-ar fi petrecut lucruri neplăcute… Dar cum telegrama nu e tocmai clară, te rog să-mi spui dumneata cine e spânzuratul, Tănase Păcătosul sau maica Varvara? Cine? Tănase? Da?... Şi pentru asta crezi dumneata că trebuie să râzi? Alt sentiment nu-ţi inspiră o asemenea grozăvie? Asta se cheamă obrăznicie. Să ştii că mă voi plânge prefectului… Allo! Allo primăria Ţânţăreni! Alloo!

Dar notarul închisese aparatul, lucru pe care părintele exarh îl consideră mai grav decât spânzurarea acelui Tănase Păcătosul.

— Înaltpreasfinţite Stăpâne, grăi el roşu de adeverirea notarului ca şi de necuviinţa cu care acesta închisese telefonul, faptul este acum de necontestat. Crima s-a săvârşit, urmează numai să vedem cine-i ucigaşul. Dacă va fi o călugăriţă, aşa cum reiese din telegrama Epraxiei, praful s-a ales de toată faima pe care şi-o câştigase mănăstirea Ţânţăreni în decursul a două secole. Aşa cum se întâmplă cu individul care o viaţă întreagă a respectat cu habotnicie toate legile morale, iar la bătrâneţe săvârşeşte o faptă care îl scoate din rândul oamenilor şi îl aşază în al fiarelor din pădure. Şi cum nu e posibil ca o crimă, indiferent de ce fel, comisă de un individ, să nu dăuneze cinstei şi prestigiului întregii lui familii, tot aşa nu e cu putinţă ca fapta călugăriţelor din Ţânţăreni să nu aibă grave repercusiuni asupra prestigiului monahilor şi al monahismului – în special, şi asupra bisericii şi ortodoxiei în general. Încât, dacă Înaltpreasfinţia Voastră îmi permite, repet gândul meu de la început, şi anume ca sancţiunea să aibă caracterul amputării. Un braţ sau un picior despărţite de trup în scopul de a salva viaţa, vor aminti suferinţe grele şi primejdia

morţii, dar nu vor mai constitui piedici pentru dăinuirea mai departe a restului curăţit de cangrenă. Aşadar, desfiinţarea mănăstirii, şi împărţirea maicilor de acolo pe la diferitele obştii de călugăriţe, iar averea trecută în patrimoniul Sfintei Mitropolii…

— Ticăloasele! răcni Înaltpreasfinţia Sa sub povara durerii din şale. Mai bine duceau o viaţă mai liberă decât să arunce această pată în soarele bisericii. Dar în privinţa măsurilor ce urmează să luăm, bineînţeles după ce vom cunoaşte adevărul, aş vrea s-aud şi părerea părintelui Avacum…

Cuviosul vestmântar care privea cu ochi de milă pe părintele Terapont, după ce îl ascultase cu urechi îngrozite, îşi drese glasul şi răspunse cu vorba-i blândă şi cu îndrăzneala-i neînfricată, pe care nu o dată a cunoscut-a exarhul şi alţi dregători ai eparhiei. Ba şi mitropolitul însuşi. Căci cuvioşia sa, nefiind ameninţat în niscai vremelnice înălţări şi nici de pedepse care să-l scoată din pâine neagră şi din rasa-i de om sărman, îşi îngăduie să-şi spună gândul pe şleau, mai cu seamă atunci când i se face deosebita cinste să fie întrebat. De altfel e şi om bătrân, cu viaţă duhovnicească, şi îndeajuns de pricopsit în scripturi ca să ia parte chiar la un sinod ecumenic.

— Apoi, Înaltpreasfinţite Stăpâne, grăi el cu smerită îndrăzneală, mi-ar fi osebit de greu să lupt totodată cu junghiurile Înaltpreasfinţiei Voastre şi cu deşteptăciunea părintelui Terapont. Mai ales că vorba va fi în vânt – şi pentru pricina că n-avem încă lămurit cuprinsul şi înţelesul telegramei. Fiindcă râsul notarului de la primăria satului, n-a fost al unui îndrăcit care se bucură în faţa păcatului, mai ales că vorbea cu faţă înaltă din dregătoria mitropolie, ci al unui om care într-adevăr a avut pricină să râdă. Să mă ierte Dumnezeu şi înaltul meu stăpân, dacă voi păcătui gândind iarăşi la o greşeală a telegrafului, şi anume că, în loc de *însurat* a bătut *spânzurat*. Să se fi căsătorit adică Tănase acela cu maica Varvara… Se poate înţelege aceasta şi din amestecul Epraxiei, căci numai îndrăcita aceea, afară de satana, era în stare să se bucure şi s-o ia înaintea stareţei cu raportul. Dar eu am văzut astăzi pe maica Magdalena, secretara mănăstirii, cu treburi pe la cănţălarie, şi cred c-ar fi mai nimerit să fie găsită şi adusă înaintea Înaltpreasfinţiei Voastre. Căci dacă maica Magdalena ştie măcar cine e acel Tănase Păcătosul, se va putea dezlega şi înţelesul telegramei şi scoposul Epraxiei.

Mitropolitul, socotind minunată ideea vestmântarului, dădu poruncă bucătarului să caute pe maica Magdalena şi s-o aducă în faţa Înaltpreasfinţiei Sale. Lucru ce nu dură mai mult de douăzeci de minute, metocul mănăstirii Ţânţăreni fiind aproape de mitropolie, iar secretara fiind la metoc.

Pusă în cunoştinţă de către părintele Pafnutie cu oarecare crâmpeie pe care acesta le auzise de dincolo de uşă, maica Magdalena urcă

îngrozită dealul mitropoliei şi se înfăţişă mai-marelui, tremurând de cele ce ar putea să audă şi să se întâmple cu soborul din care face parte. Dar când citi cuvintele sosite pe sârmă, aşa izbucni într-un râs că molipsi şi pe cei trei bărbaţi care-i aşteptau cuvântul. Se bucurase cuvioasa cu întreită bucurie: pentru că nu era vorba de ucidere de om şi deci de vreo primejdie pentru soarta mănăstirii, pentru neştiinţa celor de faţă şi pentru noua ispravă a Trifiliei. Isteaţă la minte fiind, bănuise din capul locului că nu Epraxia putea să facă o astfel de glumă îndrăzneaţă, ci numai Trifilia. Încât uitase o clipă că se află înaintea mitropolitului şi-şi dăduse drumul lăuntricei simţiri. Îşi veni însă repede în fire şi căpătând dintr-odată roşu şi galben pe faţă, lăsă capul în jos şi aşteptă cuvânt greu de osândă, cugetând însă şi la chipul cum să se dezvinovăţească.

— De ce râzi? o întrebă Înaltpreasfinţia Sa cu asprime, nu atât pentru îndrăzneală, căci nu cu voie râsese maica, ci fără de voie, cât pentru durerea nespusă pe care i-o pricinuiseră junghiurile înteţite de însuşi râsul Înaltpreasfinţiei Sale.

Maica Magdalena făcu mătanie şi spuse o minciună. Nu pentru că e femeie, ba poate şi pentru asta, ci mai ales pentru că aşa chibzuise că-i mai nimerit.

— Înaltpreasfinţite Stăpâne, blagosloviţi şi iertaţi, n-am citit bine… pesemne că diavolul mi-a schimbat literele… Aşa ca să mă iacă să râd… şi să fiu osândită de Înaltpreasfinţia Voastră…

— Ce-ai citit? se răsti Varsanufie îndârjit încă de schimonoselile cu aer de smerenie, ale Magdalenei.

Aceasta se roşi toată şi lăsă capul în jos. Apoi, silită de tăcerea poruncitoare a chiriarhului, deschise gura şi-şi desăvârşi minciuna.

— Am citit… *sub pat*… să iertaţi Înaltpreasfinţite Stăpâne… Dar acuma văd că zice *spânzurat*… Vai de păcatele noastre!…

Mitropolitul luă telegrama şi o reciti după cum se păcălise maica Magdalena: „Tănase Păcătosul găsit sub pat maica Varvara.” Şi tare se necăji că nu poate să râdă din cauza şalelor. Şi nici exarhul cu vestmântarul nu-şi îngăduiră. Apoi întrebă Înaltpreasfinţia Sa cine e acel Tănase şi care să fie pricina acestei spânzurări. Iar bănuiala maicii Magdalena cum se lămureşte: a spânzurat Tănase pe Varvara, sau Varvara pe Tănase?

Maica Magdalena făcu sforţări grozave să nu mai râdă şi zăbovi cu răspunsul. Ar fi putut să descurce îndată lucrurile şi să lase pe arhiereu numai cu durerea din şale, dar nu se hotărî s-o facă pentru pricini pe care le socoti cu temei, întâi: dacă spunea că Tănase este – sau a fost – un simplu motan, ar fi întrebat-o mitropolitul pentru ce i se mai zice şi Păcătosul. Şi mai bine ar fi intrat în pământ de ruşine decât să răspundă la o astfel de întrebare. Al doilea: nu vrea ca prin răspunsuri proaste, la întrebări meşteşugite, să dea de gol pe Trifilia şi

să scape de vreo urgie pe scorpia de Epraxia. Al treilea: curioasă din fire şi tot aşa de copilăroasă, de altfel ca mai-mulţimea călugăriţelor din Ţânţăreni, vrea să vadă cum are să se isprăvească această comedie pusă la cale de Scaraoschi însuşi. De altfel, cunoştea firea mitropolitului şi era sigură că la urmă o să râdă şi Înaltpreasfinţia Sa. Că maica Trifilia, dacă va fi descoperită, se va alege cu încă un canon, iar maica Epraxia, de va rămâne sub bănuială, va primi osândă care să-i domolească limba pentru multă vreme.

— De, Înaltpreasfinţite Stăpâne, grăi ea şi cu teamă că sminteala va fi mai mare şi bucuria dracului la fel, eu nu cunosc niciun mirean şi nici cleric, pe care să-l cheme Tănase… Este un pisoi… tot Tănase îl cheamă… Dar numai atât… şi poate că n-o fi vorba de el…

— Eşti o proastă! îi trânti arhimandritul Terapont. Vezi bine că e în cumpănă soarta mănăstirii şi prestigiul Bisericii, şi îţi arde să vorbeşti de pisoi… Mai multă seriozitate cred că nu ţi-ar strica, măcar atunci când vorbeşti cu Înaltpreasfinţia Sa…

— Iartă-mă, preacinstite părinte, făcu maica mătanie, ca să-şi înăbuşe râsul ce-i năvălise în gâtlej: Aşa mă pricep, aşa vorbesc. Ca o proastă şi ca o fără minte…

— Părintele Avacum, bănuieşte altceva mai puţin grav, sau poate mai mult, după chipul de a judeca al fiecăruia şi anume că Varvara s-a măritat cu Tănase… Ce crezi cuvioşia ta? Şi ce păreri ai despre călugăriţa aceea? întrebă mitropolitul ca să curme vorba deşartă şi să apropie lucrurile de adevăr.

Magdalena îşi strânse pumnii şi fălcile crezând că o să înnebunească sau o să scape de nemaipomenită înfrânare a râsului. Şi răspunse numai după se întâlni privirea aspră şi poruncitoare a pământescului stăpân.

— Înaltpreasfinţite Stăpâne, maica Varvara n-ar fi de măritat – chiar în mirenie dacă ar trăi… şi oricât ar ispiti-o necuratul… Fiindcă sfinţia ei are peste şaizeci de ani şi nici frumoasă nu e… Ba chiar îi lipseşte un ochi, iar c-un picior cam şchioapătă din şold… şi niciodată, de aproape cincizeci de ani de când vieţuieşte în Ţânţăreni, n-a dat prilej de aprindere şi de sminteală…

Mitropolitul, exarhul şi vestmântarul se priviră cu gânduri apropiate. Aşadar tot crimă este. Care să fie însă pricina acestei nemaipomenite grozăvii? Şi cine să fie ucigaşul?

— Avea ceva în chilie care să atragă pofta vreunui făcător de rele? întrebă Varsanufie foarte puţin încredinţat despre aceasta.

— Da’ de unde să aibă, Înaltpreasfinţite Stăpâne? se tângui Magdalena ca şi când ar fi întrebat-o despre cuvioşia sa. La noi, după cum bine ştiţi, călugăriţele sunt sărace, abia de-şi pot ţine zilele de azi pe mâine. Iar biata maica Varvara, bătrână şi nevolnică fiind, dacă n-ar avea pe sora Anica ar trebui să trăiască din mila altora.

— Atunci – ce crezi cuvioşia ta despre această crimă? întrebă Înaltpreasfinţia Sa aproape cu supărare. Şi care e motivul pentru care maica stareţă nu ne-a înştiinţat? Căci pe al Epraxiei îl cunoaştem…

Magdalena simţi părere de rău că n-a spus adevărul, dar fiindcă acuma îşi închipuia că nu mai e cu putinţă, se văzu nevoită să se dea pe după degete.

— Ce să cred, Înaltpreasfinţite Stăpâne? Eu sunt o biată călugăriţă proastă, n-am nici diplome, nici cu sfânta scriptură nu prea m-am ostenit ca s-o pricep, şi nici darul Duhului Sfânt nu-l am asupra smeritului meu cap. Dar o părere tot aş putea să-mi dau. Şi aceasta numai fiindcă mi-o cereţi Înaltpreasfinţia Voastră. Eu cred, Înaltpreasfinţite Stăpâne, că nu e lucru curat la mijloc… Trebuie să fie o încurcătură pusă la cale de ucigă-l-toaca. Bineînţeles cu ajutor omenesc. Că, să iertaţi Înaltpreasfinţia Voastră, eu nu prea cred într-o asemenea spânzurare. Afară de doi argaţi şi de vizitiu, care stau în mănăstire, şi de cei care mai vin când şi când la slujbe, alţi mireni să umble forfota ca în alte mănăstiri – la noi nu s-a pomenit. Iar dacă spânzurarea s-a făcut, pricina pentru care nu v-a înştiinţat maica stareţă se poate uşor înţelege. Mai întâi zăpăceala care o fi acolo, apoi lipsa mea şi bătrâneţea uitucă a sfinţiei sale. Şi se prea poate ca maica Epraxia să fi trimis telegrama cu ştirea şi chiar din porunca maicii stareţei. Altceva nu mă pricep să mai spun şi nici darul înainte-vederii nu-l am de la Dumnezeu.

Mitropolitul luă receptorul, enervat, şi vorbi însuşi cu procurorul de serviciu:

— Domnule Procuror, am primit ştire, pe cale particulară, că la mănăstirea Ţânţăreni s-ar fi petrecut lucruri cu totul neplăcute, Domnia Voastră aveţi vreo comunicare de la autorităţile locale? Nu? Răspunsul mă bucură, fără să-mi înlăture însă orice grijă. E vorba de o crimă… Un oarecare Tănase ce-i mai zice şi Păcătosul, ar fi fost găsit spânzurat în acea mănăstire. Faptul că parchetul n-a fost încă înştiinţat, ar putea să aibă un tâlc. Şi anume dorinţa stareţei de a muşamaliza nenorocirea. Lucru – desigur imposibil. De aceea vă rog foarte mult să faceţi Domnia Voastră cercetări de rigoare, negreşit cu discreţia pe care o comportă cazul, şi să ne ţineţi în curent cu eventualele măsuri pe care veţi fi obligat să le luaţi. Iar în caz că va fi nevoie să vă transportaţi la faţa locului, insist foarte mult să luaţi şi un reprezentant al Sfintei Mitropolii. Foarte mulţumesc.

Apoi, chemă Înaltpreasfinţia Sa pe directorul ziarului „Ecoul Provinciei” şi-l rugă, în cazul când crima s-a petrecut într-adevăr, să nu dea proporţii acestei întâmplări cu totul nenorocite, ci să se mărginească a înregistra faptul cu litere obişnuite, cu cât mai puţine amănunte şi fără comentarii. Şi numai după ce va avea confirmarea parchetului şi informaţii fără putinţă de a fi dezminţite. Cu un cuvânt:

să nu facă dintr-o împrejurare nefericită pentru biserică, prilej de scandal şi de urcare a tirajului. Iar directorul „Ecoul Provinciei”, îl asigură, cu vocea sugrumată de emoţie şi cu închinăciuni pe care le va fi făcut în faţa aparatului, că e bun creştin, trăgându-se dintr-o familie de preoţi, că „Ecoul Provinciei” e ziar serios şi că-l doare în suflet numai faptul că Înaltpreasfinţia Sa a socotit de cuviinţă să-i amintească o datorie atât de firească pentru un bun român şi un bun creştin.

Mulţumit că făcuse aceste înştiinţări şi că primise răspunsuri liniştitoare, mitropolitul Varsanufie încărcă pe maica Magdalena de porunci şi de sfaturi pentru stareţă şi pentru comitet şi o dezlegă să plece îndată la mănăstire. Apoi trimise după preacucernicul preot Grigorie Istrătescu, referentul secţiei bisericeşti, ca împreună cu el şi cu exarhul Terapont să mai cerceteze cazul şi să hotărască măsuri pe care autoritatea bisericească ar fi silită să le ia.

Între timp, adică până să vină părintele Grigorie, porunci celor de faţă să-i mai pună junghiurile la respect, încât, atunci când sosi referentul, se găsi în măsură a se ridica mai pe pernă şi a prezida consiliul pe care îl declară permanent până la limpezirea ştirilor de la Ţânţăreni. Fără a se lipsi şi de luminile părintelui Avacum, cu toate că duhovnicescul vestmântar nu are cinstea să fie pomenit în vreo lege sau în vreun regulament.

— Cinstiţi părinţi, începu Înaltpreasfinţia Sa, cu faţă îngrijorată, faptul, după cât ştiu, este fără precedent în istoria monahismului românesc. Şi s-a produs, din nenorocire, într-o vreme când biserica şi credinţa strămoşească, atât de des şi de crunt lovite de protivnicia duşmanilor văzuţi şi a celor nevăzuţi, aveau toate perspectivele unei reîntoarceri a timpurilor de odinioară. În cierul superior ca şi în cel inferior, avem acum numeroase elemente în stare să reprezinte cu cinste şi cu destoinicie pe Hristos şi pe sfinţii săi apostoli, pe pământ. Iar lumea frământată de mulţimea lipsurilor şi a necazurilor, mereu dezamăgită de înşelători şi de tulburători interesaţi, începuse să se întoarcă iarăşi la Dumnezeu şi să umple bisericile atâta vreme goale şi triste. Se înţelege prin urmare, cât de dăunătoare ar putea să fie nenorocirea de la Ţânţăreni acestui fericit şi atât de mult aşteptat curent de revenire către Domnul. Datori suntem, aşadar, să ne sfătuim din vreme asupra măsurilor pe care va trebui să le luăm. Un act nechibzuit ar putea strica mai mult decât însuşi faptul nefericit. Discuţia este deschisă. Părintele arhimandrit are cuvântul.

Preacuviosul Terapont, luă înfăţişare de cerber cu mare răspundere, şi deschise gura să amintească mitropolitului şi celorlalţi un prea cunoscut verset din evanghelie: „De te supără ochiul tău sau mâna ta, scoate-le şi aruncă-le, ca nu cumva tot trupul tău să pătimească mai rău”, – dar soneria telefonului îi opri cuvântul pe

buze.

— Allo! Da, mitropolia. Aici arhimandritul Terapont, exarh al mănăstirilor, mai mult sau mai puţin, şi cavaler al ordinului „Sfântul Mormânt”. Am onoare, Domnule procuror. Da, da, da. Extraordinar! Un moment să iau hârtie.

Preacuvioşia Sa comunică mitropolitului că procurorul n-a putut căpăta nicio ştire, întrucât postul de jandarmi local n-are telefon iar al primăriei nu răspunde. A telefonat însă şefului de secţie să ia măsurile de trebuinţă.

Apoi însemnă cuprinsul acelei telegrame pe care procurorul avu bunăvoinţa să i-l dea prin telefon:

„Către şeful secţiei Ivăneşti.

La mănăstirea Ţânţăreni s-a comis o crimă sau o sinucidere. Transportaţi-vă imediat şi luaţi măsuri în consecinţă. Cadavrul va rămâne pe loc până la sosirea noastră, a medicului legist şi a reprezentantului Sfintei Mitropolii.

Cercetaţi cu discreţie şi păstraţi corpurile delicte.

Comunicaţi-ne prin telefon rezultatul primelor investigaţii.”

Graba procurorului supără pe Înaltpreasfinţia Sa şi îl făcu să regrete că luase contact cu reprezentantul parchetului. Lucru pe care desigur nu l-ar fi făcut dacă n-ar fi fost suferind şi dacă exarhul nu s-ar fi arătat atât de pornit împotriva ţânţărencilor.

Vru să-şi spună gândul dar n-avu vreme căci ţipete mari răsunară în stradă şi în urechile Înaltpreasfinţiei Sale.

— Idiţie spiciala! Crima din mănăstirea Ţânţăreni! Icoul Provinciei! Spicialaa!

Sfinţii părinţi rămaseră ca trăsniţi! Pe faţa exarhului se putea citi mulţumire amestecată cu teamă, pe a referentului nedumerire, pe a cuviosului Avacum spaimă şi scârbă, iar pe-a Înaltpreasfinţiei Sale adâncă revoltă împotriva „bunului creştin” de la conducerea celui mai de seamă ziar local.

Peste două minute luară cunoştinţă şi de cuprinsul ediţiei speciale:

„Tânărul Athanasie Pakatos, mare angrosist din Brăila sau din Galaţi, a fost găsit spânzurat în chilia maicii Varvara. Toate încercările de a-l readuce la viaţă s-au dovedit tardive şi deci zadarnice. Mobilul crimei sau al sinuciderii pare a fi o dragoste nefericită.

Trista veste a impresionat dureros pe venerabilul nostru mitropolit.

Consecinţele simt incalculabile.

Domnul procuror Costache a plecat la faţa locului pentru a face legiuitele cercetări.

Amănunte în ediţia următoare.”

Consiliul metropolitan era de-acuma luminat.

Telegrafistul greşise ceva. Dar din nefericire nu cuvântul pe care îl bănuia Avacum şi Magdalena. Numai numele mortului fusese telegrafiat anapoda.

Înaltpreasfinţia Sa, nespus de amărât, dădu poruncă arhimandritului Terapont să ţină legătură cu procurorul, şi la nevoie să-l însoţească pe acesta la Ţânţăreni, apoi ridică şedinţa şi rămase cu junghiurile şi cu Manole servitorul.

VI

Un singur şi mare cusur găseşte maica stareţă, sorei Lămâiţa, şi anume că e „prea deşteaptă”.

— Ca să trăieşti bine pe acest pământ, zice Preacuvioasa Epiharia, n-ai trebuinţă de prea multă minte. Că atunci judeci mai adânc şi te frământi în toate chipurile dacă ar fi mai bine aşa şi mai rău pe dincolo. Dar când ai mai puţină, adică minte, iei lucrurile şi mai la nimereală, şi de multe ori se întâmplă s-o brodeşti mai bine.

Lămâiţa râde şăgalnic şi tace. Ea nu e de părerea stareţei. Mulţumeşte lui Dumnezeu că are minte îndestulă ca să pună la cale multe lucruri şi să le scoată cu bine la capăt. Sfaturile ei sunt căutate şi ascultate ca ale unei bătrâne cu viaţa trudită. Maica stareţă mai cu seamă nu face, fără să întrebe pe Lămâiţa, decât numai rugăciunea. Soborul ştie acest lucru şi de aceea vorbeşte, în râs, că Lămâiţa e stareţă şi Epiharia uceniţa ei.

Pentru această rară bunătate a lui Dumnezeu, ce se revarsă asupra unor oameni, sora Lămâiţa nu se mândreşte. E smerită şi ascultătoare. Nici nu se îmbracă mai cu scumpătate ca surorile celelalte, nici nu se îndeasă la strană fără blagoslovenia tipicăreselor, nici nu ia peste picior pe maica Ierofteia, cealaltă uceniţă de la stăreţie. Se înţelege deci cât e de iubită iar nicidecum bârfită şi urâtă.

Doar maica Epraxia şi cu celelalte răutăţi, nu încetează a o pomeni în oftaturile şi în rugăciunile lor necălugăreşti şi necreştineşti. Nici ele însă nu îndrăznesc să spună că dracu a adus-o pe Lămâiţa în mănăstire. Ar fi prea cusută cu aţă albă! Şi prea fără cap ucigă-l crucea. Dacă i-ar fi cu putinţă ar aduce el stareţei neajunsuri şi proşti pe cap, iar nu o uceniţă de aur ca Lămâiţa.

Bineînţeles că această fetişcană de douăzeci de ani are şi cusururi. Altfel nu s-ar chema că poartă trup de om şi că vieţuieşte pe pământ. Şi cusurul cel mai de seamă e acela pe care l-a avut şi Eva. Şi pe care l-au moştenit nouăzeci la sută din urmaşele ei: curiozitatea. Dar o curiozitate copilărească, aşa cum au toate maicile şi surorile din Ţânţăreni, şi cea mai mare parte din celelalte maici şi surori care se mântuiesc pe alte meleaguri.

Spre deosebire însă de maica Trifilia, care ar fi în stare să dea foc mănăstirii ca să vadă cum arde şi ce o să fie la urma urmei, sora Lămâiţa lasă unele lucruri să se încurce de la sine ca apoi să-şi încerce puterile minţii întru descurcarea lor. Şi tot aşa caută să lămurească şi pe cele care se poticnesc fără ştirea şi deci fără voia ei.

Astfel din toată tulburarea stârnită de moartea năprasnică a cotoiului Varvarei, şi pe care n-a luat-o deloc în serios, cu toată ameninţarea testamentului ctitoricesc, sora Lămâiţa şi-a ales pentru

sine partea cea mai gingaşă, care cere deopotrivă iscusinţă şi băgare de seamă. Să descopere adică pe ucigaş, dar fără să stârnească nemulţumiri prin bănuieli pe faţă şi prin altele fără rost.

Maica stareţa face haz şi astfel o necăjeşte.

— Eşti tu destul de deşteaptă, Lămâiţo, dar dacă l-o fi ucis dracu sau Trifilia nu poţi să-i descoperi. Fiindcă dracu nu lasă urme, iar Trifilia numai ce-şi deschide ochii ăia de căţel şi te face să-ţi ceri iertare cu căinţă în suflet. Iar dacă izbuteşti să-l dovedeşti, adică pe ucigaş, asta înseamnă că eşti mai iscusită la minte decât ei. Adică decât Trifilia şi decât satana. Şi că erai mai potrivită în poliţie decât în mănăstire. Numai poliţiştii întrec în minte pe necuratul. Că dacă nu l-ar întrece, n-ar mai descoperi niciodată pe furi şi pe tâlhari. Oricum, eu îţi urez să nu izbuteşti. Mai bine să rămână lucrurile încurcate decât să se descurce întru şi mai mare tulburare a soborului. Numai în cazul când vinovata ar fi Epraxia, ori Apolinaria, ori Maximila, răul s-ar întoarce într-o bucurie. Dracul s-ar ruşina şi măcar pentru o vreme s-ar mai scurta limbile clevetitoarelor. Iar prea iscusita mea uceniţă, va primi în dar mătăniile de chihlimbar pe care le-am adus de la Ierusalim.

Şi încercă maica stareţă să râdă, însă repede îşi strânse gura. Dorise răul altuia, şi evanghelia porunceşte să gândeşti bine şi îndurător chiar pentru ucigaşul fratelui tău.

— Doamne iartă-mă! se închină ea înspăimântată de rătăcire. Lasă-l focului de pisoi, Lămâiţo, şi nu mai mări bucuria satanei. Om să fi murit, şi pacea mănăstirii nu trebuie stricată pentru un suflet fără voie mântuit şi pentru unul care s-a vândut diavolului blestemat. Omul e ca iarba şi zilele lui ca floarea câmpului; iar mănăstirile se zidesc cu anevoie şi durează veacuri după veacuri. Dar când e vorba de-o jigodie de cotoi! Uf, că altă oprelişte nu i-a mai venit şi vornicului în minte! Să mă ierte Dumnezeu şi Maica Domnului, dar tare îmi vine câteodată să cred că a făcut haz când şi-a scris testamentul… Auzi, auzi, să nu poţi tu să ucizi un şarpe care scoate limbile la tine, nicio vulpe care vine să-ţi fure găinile, nicio muscă neruşinată care-ţi zbârnâie în cap şi se aşază pe nas, şi nici măcar un purece care nu te lasă să dormi. Da’ unde s-a mai pomenit? Nici în Sfântul Munte nu s-au pus astfel de legi nesocotite. Tu ce zici, Lămâiţo? N-am eu dreptate?

Lămâiţa râdea. Aşa cum râde ea ori de câte ori se burzuluieşte stareţa împotriva oamenilor sau împotriva rânduielilor omeneşti. Fiindcă supărarea maicii Epiharia, nu coboară mai jos de cerul gurii. Cum a încetat să vorbească nici urmă n-a mai rămas. Şi fiindcă faţa preacuvioşiei sale – şi pe vreme senină urâtă, dar de-o urâţenie care nu depărtează, se schimonoseşte de crezi că ar fi ascunzând cine ştie ce inimă îndrăcită. Ochii se ridică în sus către sprâncene, bărbia caută

ceartă, limba se încurcă prin făgaşurile rămase în locul dinţilor căzuţi, şi vorba iese ca dintr-o râşniţă stricată.

— Bată-te mântuirea de fată, râse şi maica stareţă. Când zâmbeşti tu – îmi pier jumătate din griji, iar când râzi de-a binelea, aproape că nu-mi mai rămâne niciuna. Dar vezi să n-o scrânteşti tocmai acuma când satana dănţuieşte şi aşteaptă o bucurie şi mai mare şi mai plăcută.

Sora Lămâiţa zâmbi a compătimire, şi pentru stareţă şi pentru dracu, ca şi când altele mai mari ar fi în stare să-şi ia asupră-şi, apoi sărută mâna bătrânei şi plecă la faţa locului.

Sfânta mănăstire Ţânţăreni, cu numele de la satul vecin, fost pe vremuri al vornicului Radu, e aşezată într-o vale largă, având în faţă, adică spre miază-zi, pădurea la fel botezată; de partea stângă un pârâu care tot aşa e scris pe planul hotarnic şi în hrisoavele mai vechi şi mai noi; în dreapta locuri de arătură; iar către miază-noapte, la depărtare de trei kilometri, sus pe dealul livezilor, satul cel mai apropiat.

Aşezare care, după cum se vede, nu prea se potriveşte cu rânduielile îndătinate aici. O mănăstire, cu viaţă cât mai neasemuită de aceea pe care o trăieşte omul slobod să-şi ucidă raţa şi apoi s-o mănânce, să se închine şi să înjure de sfânta cruce, se cade să aibă un sălaş în locuri mai plăcute urşilor şi mistreţilor decât urmaşilor lui Adam şi Evei. Firea să fie mai sălbatică şi mai bogată, norii să-şi rupă anteriele de vârful stâncilor şi cerul să fie mai aproape de pământ. Altă mireasmă are văzduhul la munte, altă taină are rugăciunea făcută în loc mai puţin călcat de picioare omeneşti, altfel răsună toaca la poale de stâncă. Măreţia făpturii te ajută în smerenie, prietenia copacilor îţi face singurătatea plăcută, depărtarea satelor şi oraşelor uşurează şi îmblânzeşte năvala ispitelor.

Se înţelege deci cu câtă greutate izbutesc maicile să-şi păstreze legile neatinse şi cât de mare e meritul lor pentru aceasta. Căci nici măcar legăturile cu mirenii nu le sunt oprite. Având nevoie să-şi vândă lucrurile de mână pentru a-şi agonisi pâinea cea de toate zilele, sunt silite să primească lume de afară, şi în biserică şi prin chilii, să privească adesea cum aceştia mănâncă fripturi alese şi se giugulesc, cei tineri, parcă într-adins ca să le aţâţe pofte numai puţin adormite, iar nicidecum stinse din omeneştile lor trupuri.

Când vezi pe alţii dându-se la dulceţuri care ţie îţi sunt interzise, cu toate că n-ai păcătuit întru aşa de grea osândă, omul din tine se burzuluieşte şi caută să rupă cătuşele. Dar când nu vezi, îţi faci numai închipuiri şi biruinţa e mai lesnicioasă. Ba chiar dătătoare de bucurie duhovnicească.

N-au avut măcar parte de-o apă mai mare aşa cum se vede în preajma altor mănăstiri, atât pentru o mai bună înfrumuseţare a locului cât şi pentru hrana lor cea mai de lux, adică pentru peşte. Îl

cumpără de pe la precupeţii care îl aduc din lacuri îndepărtate, strivit de soare sau borşit de căldură şi de hurducăturile căruţelor. Încât, nici o bună saramură de caracudă sau o ciorbă de ştiucă şi de somn, n-au putinţa să mănânce şi astfel să uite sau măcar să-şi micşoreze dorul unei ciorbe de potroace şi al unui pui la frigare. Dar tot e bun la ceva şi pârâul care le udă hotarul, şi pentru aceasta tot dau mulţămire lui Dumnezeu. Căci au unde să-şi spele unele ţesături şi să limpezească pe cele de curând vopsite. Iar puţinele orătănii pe care le cresc pentru ouă şi pentru vânzare, căci ele carne nu pun pe limbă, au unde să-şi potolească setea şi să-şi mai spele penele.

Iar pădurea din apropiere, fostă odată a vornicului şi apoi a schitului, iar acum în stăpânirea statului şi mai ales a ocolului silvic, nu le foloseşte decât ca o podoabă străină. O privesc cum înmugureşte, cum înverzeşte şi cum îşi scutură frunzele, ascultă cântecele păsărilor şi huetele copacilor răsturnaţi de furtuni sau de topoare, îşi încălzesc sobele şi maşioarele de gătit cu lemne din ea, dar n-au slobozenie să-i calce cărările şi să adune brebenei şi tămâioare cu mâinile lor.

Cea mai mare parte din chilii sunt făcute din cărămidă şi învelite cu tablă de fier, dar se mai vede ici, colo, şi câte una ridicată din paiante şi acoperită cu stuf. N-au străzi drepte şi pietruite de Doamne ajută, nici garduri două la fel, dar micile curticele sunt pline de pomi, de legume şi mai ales de flori. În cinste fiind liliacul, trandafirii, rozeta şi busuiocul.

Casa cea mai răsărită, după stăreţie, bineînţeles, este a maicii Drasida, care a venit din lume cu bani şi cu venituri; iar cea mai amărâtă este a maicii Agatoclia, care a păstrat-o aşa cum a moştenit-o: scundă, strâmtă, şoldie, adică mai înaltă la un capăt, cu prispă de pământ şi cu clanţă ţigănească.

Afară de feluritele orătănii, maicile din schitul Vornicului mai ţin la uşa casei şi câte-o vietate din neamul pisicesc. Unele au şi câte un dulău de câine, aşa ca să latre la lună şi să mai ţină vulpile la respect, dar pisicile se află în mare număr şi în deosebită cinste. Fac parte din familie, cum s-ar zice, bucurându-se aproape numai de drepturi. Căci prinderea şoarecilor, acolo unde nu le este îngăduită, dându-se prin aceasta un înţeles prea larg testamentului vornicesc, le este lăsată la a lor chibzuinţă. Toate poartă nume omeneşti: Mariţa, Ioana, Miţa, Gafiţa, Safta, Voica, Matei, Sandu, Gavrilă, etc. Rar de întâlneşti câte una cu nume din ceata călugărească. Când două maici sau două surori îşi încrucişează potecile sau îşi şoptesc în biserică, rar de uită să vorbească şi de vietăţile cu coadă, cu ochi vicleni şi cu blană moale:

— Ce faci, soro? Cum te mai lauzi întru Domnul?

— Bine mă laud! Mulţămesc lui Dumnezeu. Dar tu ce faci? Cum o mai duci cu ale călugăriei valuri?

— Cu ale călugăriei o duc aşa cum am pomenit, cum s-o duc? Dar sunt necăjită că-mi şchioapătă o raţă şi că mi-a rupt Anica fire din urzeală.

— Ba, ce să zic, Dumitrică al meu, să mă ierte Dumnezeu că vorbesc astfel de lucruri, e numai musafir acasă. Ziua, noaptea, după pisici. Bine că nu vă judecă şi pe voi, îi mai zic eu, că ar trebui să fie Iadul de zece ori mai mare…

Şi tocmai în faptul că maicile îşi iubesc atât de mult pisicile, stă greutatea sorei Lămâiţa de a căuta pe ucigaşă în mănăstire. Dar şi uşurinţa de a renunţa s-o descopere printre călugăriţe şi surori şi de a o dibui în altă parte.

Primul gând, de cum a auzit de spânzurarea cotoiului Varvarei, i-a fost la maica Leonida. E rea la suflet, vecină cu maica Varvara şi în veche neînţelegere amândouă. Leonida e geloasă pe grădina Varvarei, fiindcă e cu un metru mai lată şi are în capătul din vâlcea un izvor numai bun pentru udat legume şi flori. Din această pricină îi rupe toţi vrejii care se încumetă să se caţere pe gardul care le desparte sau să-şi vâre nasul printre uluci. Ceea ce îi dă „drept” maicii Varvara să se considere în război şi să facă la fel. Ba chiar mai cu moţ, aşa cum cere răzbunarea.

Negreşit, că nu e tot una să suceşti vârful unui vrej şi grumajii unei pisici, mai ales când porţi scufie de călugăriţă, de aceea şi sora Lămâiţa a făcut primele cercetări în teamă că păcatul ei va întrece pe al ucigaşei. Dar n-a fost chip, în grabă şi de frică să nu fie observată, a iscodi mai amănunţit, ci s-a mulţumit deocamdată să constate câteva fire de păr, de culoarea lui Tănase, pe prunul din poarta Leonidei.

Mai apoi, găsind acelaşi fel de păr pe anteriul duhovnicului, a zâmbit de potrivire şi l-a luat ca să-l pună faţă cu cel găsit la Leonida şi apoi la blana răposatului.

Acuma, fiind pornită pe căutare, se duse mai întâi la maica Varvara, aşa cum ar fi făcut cel mai de seamă poliţist sau procuror, şi dovedi dintr-o privire că firul de la duhovnic şi cu cele din pomul Leonidei au făcut odată parte din blăniţa lui Tănase Păcătosul. Care Tănase, zăcea tot cu gâtul în curmei, fără duh şi fără suflare, lăsat astfel pentru cazul când în şedinţa comitetului s-ar fi hotărât cercetări la faţa locului.

Această potrivire însă nu dovedea că Tănase a căzut pradă mâniei duhovnicului sau Leonidei. Se putea uşor închipui că s-a urcat singur în pom pentru a pândi prilejul unei noi fărădelegi, şi a lăsat acolo semn din păru-i în năpârlire. Iar firişorul de pe mâneca duhovnicului va fi fost aruncat de vânt sau luat de prin sat. Parcă numai motanul maicii Varvara are blană roşiatică? Ba, s-ar putea chiar să fie păr de viţel sau de câine. Şi ea nu e atât de pricepută să deosebească păr de păr.

Aşa că lăsă bănuiala mai în baltă şi ispiti pe maica Varvara asupra legăturilor protivnice canoanelor, pe care motanul le avea printre pisicile obştii. Şi fiindcă maica Varvara se cam încurcă în răspunsuri, o bănui şi pe sfinţia ei de omor. S-a deşteptat zăpăcită din visul pe care însăşi l-a povestit, şi dând cu ochii de Tănase, l-a spânzurat ca pe unul ce intrase dracul în el. Căci aşa îl văzuse în vis. Iar când şi-a dat seama de grozăvie a leşinat. Şi când s-a deşteptat, a minţit ca să scape de osândă. Îndrumată tot de dracu bineînţeles. Dar fiindcă n-avea nicio dovadă la mână, iar firea pe faţă a Varvarei nu-i da putinţă să fie aşa de falsă, grăbi spre maica Trifilia.

O găsi închinându-se de zor şi citind rugăciuni pentru primejdii care vin de la apus şi de la miazănoapte.

— Te-apasă ceva pe cuget, măicuţă Trifilia? o întrebă ea când văzu că închinătoarea se face ca n-o observă.

Dar Trifilia se cufundă şi mai tare în rugăciune şi nu răspunse decât speriată de un zgomot tare făcut de Lămâiţa.

— Ce e, soro? Cum îndrăzneşti să mă întrerupt din rugăciune? se oţărî ea fără să-şi poată schimba feciorelnicia feţei şi copilăroşia ochilor. Nu ştii ce s-a întâmplat cu Ştefan cel Mare şi cu Daniil Sihastrul?

— Blagosloveşte şi iartă, se miorlăi Lămâiţa punându-i făţarnică mătanie. N-am ştiut că-ţi faci canonul de pe-acuma…

— Eşti zăpăcită? se înfurie Trifilia. Ce canon să-mi fac? Tu nu vezi că mă rog cu lacrimi fierbinţi pentru ajutorul lui Dumnezeu? Crezi tu că dracu n-o să profite de ocazie ca să-şi vâre coada până în şolduri?

— Numai de te-ar asculta Dumnezeu, zâmbi Lămâiţa batjocoritor.

— Da’ de ce să nu m-asculte? se burzului Trifilia. Ce păcate fără iertare săvârşit-am pe acest pământ?

Lămâiţa râse cu gura plină, spre mirarea bine prefăcută a Trifiliei. Apoi dădu cărţile pe faţă:

— Spune drept, măicuţă Trifilia…

— Cum nu se poate mai drept, o asigură gazda: eşti mai proastă de cum te crezi…

— Şi mai deşteaptă decât îţi închipui…

Trifilia rămase o clipă pe gânduri. Zise:

— Tot ce se poate… Dar să şti că pe ucigaşul lui Tănase n-ai să-l descoperi… Ehe! Parcă nu ştiu eu ce ai acuma în cap?

Lămâiţa se îmbujoră de plăcere. O iubeşte pe Trifilia şi se bucură ori de câte ori are prilejul să constate că e şi deşteaptă nu numai poznaşă.

— Ai ghicit, grăi ea cu viclenie. Şi nici nu se putea altfel… Vinovatul nu vede în faţa ochilor decât agenţi de poliţie…

Trifilia îşi părăsi poza-i serioasă şi râse cu zgomot.

— Adevărat? Cauţi pe ucigaş? Ei, bine, află ca eu l-am descoperit

înaintea ta… E maica Sevastia. Da, da! Nu te strâmba deloc. A căzut peste noapte la închinare de idoli, aşa cum li se întâmplă adesea celor care nu mănâncă şi nici nu calcă un pas fără cruci şi fără scripturi. N-ai citit în vieţile sfinţilor? Şi dacă a căzut la închinare de idoli, a căutat să aducă jertfă lui Baal… Dar neputând să fure un viţel şi să-l înjunghie, a spânzurat pe Tănase Păcătosul… Pe onoarea mea!

Felul cum pronunţă maica Trifilia acest jurământ pe care l-a auzit de la surori şi a cărui însemnătate n-o cunoaşte, stârneşte totdeauna veselie. Încât, era cu neputinţă sorei Lămâiţa să-şi păstreze o mutră de poliţist.

— Nu crezi? se îmbufnă Trifilia. Ei bine, aşa e. N-a ucis Sevastia, ci sora Chiriţa a maicii Leonida. Iac-aşa, din drăcească invidie… N-ai văzut-o cum îi lucesc ochii când vede câte-un bărbat? Şi i-a fost ciudă pe cotoiul maicii Varvara că el poate să se prihănească şi totuşi să rămână pe viaţă în mănăstire, netulburat de canoane şi de pâri la mitropolie. Pe onoarea mea! Şi eu îi dau dreptate Chiriţei… Ce crime grozave am săvârşii noi, soro, ca să îmbătrânim păzindu-ne fecioria? Iar la judecata viitoare să fim osândite pentru că am mâncat un ou în zi de miercuri? Uite aşa o să ne zică Mântuitorul: „Bine slugă bună şi credincioasă, proastă ai fost pe pământ, ca o proastă te vei usca şi în ceruri. Marş d-aici găgăuţă!” P-onoarea mea!

Dar Sora Lămâiţa era sătulă de năzbâtiile maicii Trifilia şi n-avea nici vreme să i le mai asculte şi să mai râdă. Îşi ceru iertare de îndrăzneală şi de supărare şi ieşi convinsă acuma cu totul că buclucaşa călugăriţă s-a făcut vinovată de ceva. Şi faptul că a vrut să fie găsită la rugăciune şi iuţeala cu care îşi depăna cuvintele, erau dovezi cum nu se poate mai sigure pentru un ochi ager ca al ei. De ucis însă n-a ucis… Dar ce oare să fi pus la cale?

Ca şi când i-ar fi ghicit gândul, maica Trifilia o strigă din poartă şi-l mărturisi „adevărul”:

— Ascultă, Lămâiţă: nu-ţi mai bate capul de pomană, că eu l-am ucis pe Tănase Păcătosul. Pe onoarea mea!

Lămâiţa rămase o clipă pe gânduri şi râse odată cu maica Trifilia. Niciuna, nici cealaltă nu credeau în sinceritatea unei astfel de spovedanii.

Apoi dându-şi seama că de la maici şi de la surori n-ar afla mai nimic, ba se va face şi de râsul color care i-ar bănui scopul, isteaţa soră se hotărî să încerce a descoperi pe făptaş fără iscodiri de poliţist, ci numai aşa cu mintea. Dacă-i va fi cu putinţă, dacă nu – Dumnezeu să-l ierte sau să-l pedepsească după cuviinţă.

În acest scop, era trebuinţă să-şi schimbe planul cel dintâi şi să facă altul nou. Se rezemă deci de stejarul din poarta cimitirului şi luă lucrurile de la capăt.

Pe un om îl ucide cel ce vrea să-l fure. Cel ce caută răzbunare, sau

un glonţ rătăcit de la tovarăşii de vânătoare. Pe un animal îl ucide măcelarul, vânătorul, stăpânul sau semenul lui mai puternic.

Cotoiul maicii Varvara nu putea fi ucis de tâlhari, nici de vânători şi nici de măcelari. Iar semenii lui, care vor fi avut – şi pe drept cuvânt pricină de răzbunat, n-ar fi putut să-i pună laţul de gât şi să-l atârne de stâlpul casei. L-ar fi înconjurat ca pe-un mare tâlhar de inimi, şi l-ar fi omorât în bătaie. Ci sufletul lui a fost despărţit de trup pentru o prostească răzbunare sau pentru o altă pricină care nu-i vine acuma în minte.

Dar care dintre călugăriţe sau dintre surori a fost atât de amarnic supărată pe maica Varvara încât să-şi simtă cugetul răcorit în uciderea unei sărmane pisici? Şi, mai întâi, ar fi în stare o călugăriţă sau o soră să facă astfel de ucidere?

Îi pare rău că nu poate găsi analoghii în Sfânta Scriptură şi în Vieţile Sfinţilor. E atât de ocupată cu ale gospodăriei stăreţeşti şi cu ale conducerii mănăstirii, sora Lămâiţa, că-i rămâne prea puţin timp să-şi mai arunce ochii pe-o foaie de carte. După cât îşi aminteşte însă, din citirile care se fac în biserică, duhul rău poate să pună stăpânire şi pe călugării cei mai tari în credinţă şi în bunătate. Fie îndemnându-i de-a dreptul să facă o fărădelege, fie amăgindu-i cu năluciri.

Aşadar ucigaşul poate fi căutat printre maicile şi surorile de obşte.

O maică însă ca Varvara n-avea de ce stârni duşmănii de moarte. N-a fost nicicând în dregătorii mănăstireşti şi nu va fi nici de aci înainte. Nici măcar nu s-a gândit vreodată că ar putea să trăiască şi să moară decât aşa cum se găseşte: c-un ochi beteag şi c-un picior şchiopătând, ţinându-şi zilele cu lucru migălos de ac şi de igliţă, şi cu nădejdea că măcar pe lumea cealaltă va fi scutită să mai lucreze cămăşi de noapte pentru domni şi felurite mărunţişuri pentru fudulia cucoanelor de prin târguri. Iar gura sfinţiei sale, cu toate că nu e zăvorâtă, grăieşte fără răutate şi fără vicleşug. Şi mai mult cu sora Anica. Rar de se mai osteneşte în drumurile rari către biserică şi înapoi.

Şi iar se gândi Lămâiţa la maica Leonida. Şi iar ridică din umeri a îndoială. Fiindcă ea, adică Leonida, îşi îndulceşte amarul făcând stricăciuni pe lângă gard şi clevetind ori de câte ori îi vine bine. Încât n-avea nevoie să-şi mai încarce sufletul şi cu păcate de ucidere. Mai ales că maica Varvara moştenise grădina de la altă călugăriţă, şi deci nu era întru nimic vinovată că are un metru de pământ mai mult.

Atunci – cine să fi ucis?

Sora Lămâiţa părăsi copacul din poarta cimitirului cu gândurile încurcate. Ba chiar cu oarecare teamă că va păcătui căutând pe nelegiuit în rândurile maicilor şi surorilor. Căci nicăieri pe lume nu sunt vietăţile lui Dumnezeu atât de iubite şi de corconite ca în mănăstirea Ţânţăreni. Lipsite de grijile femeilor familiste, maicile îşi

arată toată dragostea faţă de păsări şi de micile animale domestice. N-ai să vezi pisică murdară şi cu pântecele supt de flămânzire, ori fără ciucure sau fundă la gât sau la ureche, nici pasăre cotcodăcind de nemâncare, nici câine scormonind gunoaiele după hrană. De acolo de unde au, de unde n-au, îşi rup bucătura de la gură şi îşi îndestulează prietenii cu coadă sau cu pene. Şi ţi-e mai mare dragul să vezi cu câtă duioşie îşi grăiesc şi se mângâie, adică maicile cu lighioanele şi acestea cu maicile. Căci, nefiind niciodată bătute şi izgonite fără milă, câinii şi pisicile nu pun la inimă rarele şi părinteştile certări şi sfaturi; iar păsările din curte, nefiind aci slobod să se mănânce carne, se plimbă fără nicio teamă pe prispe şi prin cerdacuri, intră prin chilii şi se suie cu mândrie pe umărul stăpânelor.

Nicăieri poate ca în mănăstirea Ţânţăreni nu se bucură găinile aşa de mult când îşi lasă în cuib oul proaspăt, şi nu regretă cu mai mare obidă că nu sunt în stare să facă măcar două pe zi, dacă nu mai multe.

Unele călugăriţe şi mai ales surori, au plăcere să-şi muştruluiască micile vietăţi ca pe copii şi ca pe oameni mai mari, învaţă pe câini să facă gimnastică şi să răspundă printr-un ham sau prin aplecări din cap, atunci când cineva le grăieşte frumos sau îi întreabă de vorbă, pe cocoşi să cânte la poruncă şi pe pisici să se lepede de viclenele gânduri şi să poarte dragoste stăpânei şi celorlalte vietăţi.

Singură maica Filofteea, una din tipicăresele mănăstirii, are sălbaticul obicei să-şi suduie câinele şi pisica şi să le facă adesea cunoştinţă cu vergeaua de după uşă. Însă nu din răutate ci dintr-o vădită împuţinare a minţii. I se pare că satana, întărâtat şi înfricoşat de necurmatele rugăciuni ale cuvioşiei sale, intră în pisici şi în câini, sau îşi ia însuşi chip de pisică sau de câine ca să-şi bată joc de ea şi să primească hrană şi mângâieri după ce l-a blestemat şi l-a poftit să se ducă în locuri pustii şi neumblate, sau înapoi în Tartar, cu codiţa între picioare.

Ca un poliţist adevărat, care nu lasă să-i scape nicio cale, niciun mijloc pentru descoperirea furtului sau a ucigaşului, Lămâiţa îşi făcu cruce pentru a fi iertată de Dumnezeu, şi luă drumul către chilia maicii Filofteea.

Găsi pe neînduplecata prigonitoare a vrăşmaşului încornorat cufundată în citirea Patericului. Iar pe bătrânul dulău al sfinţiei sale, anume Jigălie, cheunind ca un osândit lângă caisul din bătătură. Era legat de pom şi se uita cu jind şi cu neputinţă la o bucată mare de pâine pe care stăpână-sa i-o aşezase la depărtare numai de-o şchioapă de locul unde-i ajungea botul. Iar Mariţa, prea cunoscuta-i pisică vărgată cu negru şi cu roşu, se refugiase tocmai în vârful nucului unde aştepta cu răbdare îmblânzirea ciudatei sale stăpâne. Căci maica Filofteea, după ce-şi dă seama că nălucire a fost iar nu îndrăzneală drăcească, îşi mângâie dobitoacele pe degeaba urgisite şi le hrăneşte

cu bucate de zile mari.

Pentru a nu tulbura citirea Filofteei, Lămâiţa se plimbă puţin pe la poartă, cu ochii la roiul de albine care scăpase din ştiubeiele maicii Filonida şi cu gândul la plăcerea pe care o va fi simţind stăpâna bietului Jigălie, luând cunoştinţă, pentru a cine ştie câtea-a oară, de sfaturile şi de osteneala pentru mântuire a pusnicilor din alte veacuri. Dar nu zăbovi prea mult căci sfoara pe care Filofteea îşi întindea rufele o făcu îndată să uite şi de albine şi de povestirile din viaţa sfinţilor cuvioşi părinţi. Era această sfoară întocmai asemenea curmeiului cu care fusese spânzurat Tănase Păcătosul… Ceva mai grozav: dintr-un capăt al sforii se cunoştea că lipseşte o bucată şi că tăietura este proaspătă.

— Iartă-mă Doamne! se închină Lămâiţa cutremurată de-o bănuială, şi încă mai mult decât bănuială, pe care fiecare ar fi avut-o în acea clipită.

Era aproape sigură că maica Filofteea a făcut isprava. Şi abia îşi ţinu râsul când îşi închipui cam în ce fel s-a petrecut necazul. Adică astfel! Tănase a venit la Mariţa, aşa cum îi era obiceiul, şi din nenorocire a brodit tocmai într-un ceas când bătrâna şi evlavioasa călugăriţă era pornită cu îndârjire împotriva diavolului al cărui chip îl vedea pretutindeni înaintea ochilor. Şi văzând pe Tănase clipind şiret din ochi şi lingându-se batjocoritor pe bot, cum avea un obicei, i-a hotărât îndată sfârşitul… Sau poate a vrut numai să-l chinuiască o leacă, dar în furie fiind, l-a legat de gât în loc să-l lege de altă parte a corpului. Şi aşa pedepsindu-l, l-a dus şi l-a atârnat de stâlpul Varvarei. Apoi, siguranţa Lămâiţei începu să şovăie. Căci dacă într-adevăr maica Filofteea ar fi ucis pe Tănase, ar fi fost de necrezut ca să nu-şi mărturisească păcatul şi să scutească astfel soborul de grija neştiinţei şi pe maica Epraxia de zadarnice discursuri şi netemeinice speranţe.

Dar cine l-a ucis? Căci singur doar nu şi-a pus laţul de grumazi. Nici nu-i era cu putinţă şi nici vreo pricină oarecare nu avea să-şi curme însuşi zilele. Nici lipsă de cămin şi de hrană, nici teamă de recrutare sau de perceptor, nici vreo dragoste neîmpărtăşită, mai ales.

Şi totuşi, bănuielile Lămâiţei nu mai voiră să se depărteze din jurul acestor trei: maica Leonida la care găsise păr în pom, maica Filofteea din a cărei frânghie fusese tăiat curmeiul, şi… părintele Calist pe al cărui anteriu dovedise fire asemenea celor din blana răposatului.

Dar care din aceste trei persoane să fie ucigaşul? Şi care să fie pricina uciderii? Ce anume l-a îndemnat pe părintele duhovnic de pildă să ucidă o biată făptură a lui Dumnezeu?

La urmă, scoase pe părintele Calist din bănuială, cerându-i iertare în gând, scoase şi pe maica Leonida şi rămase cu hotărâre la maica Filofteea. Ea a ucis. O trăda lipsa curmeiului şi o învinovăţea ura-i

nemărginită împotriva satanei. Şi vru să-i facă o vizită, nădăjduind că va izbuti s-o dea de gol.

Dar tocmai când să pună mâna pe clanţă, zări urme late de bărbat în preajma capătului tăiat al frânghiei, care urme veneau dinspre sat şi se pierdeau apoi în iarbă. Încât, renunţă deocamdată a mai intra la Filofteea şi porni în cercetarea urmelor, încredinţată acum că mirean din sat a săvârşit omorul. N-avu însă răgaz să cugete mai mult asupra noii descoperiri căci toaca de pavecerniţă vestea sfârşitul vecerniei şi deci apropiata întrunire al celor două consilii care cârmuiesc mănăstirea.

Grăbi deci către stăreţie, ca să amintească maicii Epiharia unele lucruri de trebuinţă în dezbateri, cu gând să se întoarcă apoi îndată şi să-şi ducă cercetările către adevărul adevărat.

VII

Sfânta mănăstire Ţânţăreni, ca toate celelalte mănăstiri din ţara românească, este cârmuită de către două consilii: cel duhovnicesc şi cel economic. Întâiul, se îngrijeşte de cele nematerialnice. Hotărăşte primiri şi îndepărtări din obşte, judecă abateri şi dă pedepse, face recomandări pentru tunderi în cin, şi altele de acest fel. Acesta este alcătuit din cinci călugăriţe bătrâne şi duhovnicul mănăstirii, şi lucrează, ca şi celălalt, sub preşedinţia stareţei. Iar consiliul economic, din care fac parte eclasiarha, iconoama, casiera şi arhondăreasa, poartă răspunderea celor gospodăreşti. Eclesiarha supraveghează rânduiala slujbelor din biserică, iconoama are în grijă argaţii, vitele şi averea de la câmp, casiera mânuieşte banii, iar arhondăreasa se ocupă de primirea oaspeţilor.

Această rânduială s-a dat cu şaisprezece veacuri în urmă, de către Sfântul Vasile, mitropolitul Chesariei-Capadochiei, şi se păstrează întocmai până astăzi.

Cele două consilii lucrează osebit – şi numai poftite de către stareţă. Iar în cazuri ce ies din obişnuinţă, când cuvântul amândurora este de nevoie, se adună laolaltă şi iau hotărâri de zile mari. Şi, negreşit, tot sub preşedinţia stareţei.

În mănăstirea Vornicului Ţânţăreanu, consiliile se adună de regulă la stăreţie. Căci maica Epiharia, bătrână şi cam şubredă cum este, se simte mai în putere şi mai cu autoritate în jeţul pe care stă toată ziua. Locul lor însă este rânduit într-o sală anume făcută, din clădirea atelierului de covoare. În care sală se păstrează şi cărţile, multe puţine, câte are mănăstirea.

Dată fiind însemnătatea celor de pus la cale, întrunirea se face acuma în această sală pe care călugăriţele bătrâne n-o prea simpatizează. Ele au crescut în chilii scunde şi boltite, fără parchet pe jos şi fără trepte de piatră la intrare. Încât, aflându-se aci, îşi închipuie divanurile domneşti de altădată, şi se smeresc de la sine. Mai ales că pereţii nu sunt împodobiţi numai cu icoane şi cu candele ci şi cu tablouri ce înfăţişează regi şi regine, mitropoliţi şi miniştri, boieri în caftan şi jupânese de altădată. Ba, de unde şi până unde, se vede aci, şi panorama oraşului Nisa, precum şi o şedinţă cu vifor a divanului ad-hoc.

Îndată după sfârşitul pavecerniţei, aşa cum fusese înţelegerea, adică pe la ceasurile cinci şi jumătate, s-au adunat în păr, nelipsind arhimandritul Calist şi nici maica Singlitichia de la arhondărie. Căci – ori maica stareţă a uitat să-i trimită vorbă să se îmbolnăvească, după cuvântul Lămâiţei, ori arhondăreasa n-a vrut să lipsească aşa dezbateri de luminile cuvioşiei-sale.

Cine nu cunoaşte mai de aproape lumea călugărească, îşi va fi închipuind, poate, că monahii sunt oameni reci şi veşnic trişti şi serioşi, aşa cum se văd sfinţii zugrăviţi prin biserici. Ceea ce nu este adevărat. Căci dacă ar fi aşa, viaţa din mănăstiri ar semăna c-o închisoare silită, unde condamnatul suferă urmările unei greşeli pedepsită de legi şi de societate şi oftează necurmat de dorul libertăţii.

Călugărul sau călugăriţa, fie că au îmbrăţişat această tagmă pentru a ispăşi cine ştie ce păcat omenesc, fie numai de plăcerea izolării de cealaltă lume şi a apropierii de Dumnezeu, şi ştiind că-şi pot relua libertatea în orice clipă, n-au de ce să fie posomorâţi şi trişti. Toate îngrădirile pe care legile mănăstireşti le poruncesc, ei le primesc fără gardian la spate şi cătuşe la mâini şi la picioare. Când le pot ţine aşa cum sunt scrise, se bucură de izbânda sufletului asupra trupului, şi bucuria aceasta, ca orişicare alta, nu se arată prin feţe fără zâmbete şi prin priviri posomorâte. Iar când nu izbutesc în luptă, nici atunci nu-şi smolesc obrajii, ca să arate că firea omenească din ei e mai puternică decât voinţa de a se descătuşa din ea. Felicită pe satana, sau îl suduie şi-l scuipă, după cum îi e judecata şi creşterea, dar nu se omoară pentru neizbândă, ci o socotesc trecătoare şi nădăjduiesc să reînceapă războiul în condiţii mai prielnice şi să-l ducă apoi cu bine până la capăt.

Aşa în Ţânţăreni ca şi în celelalte sfinte mănăstiri.

Din cele zece călugăriţe care alcătuiesc cârmuirea mănăstirii, singură Sevastia e mereu posomorâtă, fiind veşnic preocupată de prăbuşirile din Vechiul Testament, de învăţăturile Evangheliei şi de ameninţările Apocalipsului. Faţa ei uscată şi scofâlcită, fruntea încreţită ca un burete, nasul încovoiat şi străveziu, ochii-i ce par rătăcind prin alte zări şi fără pic de bucurie în luminile şi în mişcările lor, arată pe monahul în luptă necurmată cu satana, dar şi în veşnică îndoială asupra sfârşitului bătăliei din urmă. Nu grăieşte decât versete din sfânta scriptură şi crâmpeie răzleţe din învăţăturile Sfinţilor Părinţi. Cuvântul ei e uscat şi fără simţire. Nu convinge pe cel care îl ascultă, dar îl înspăimântă şi-l descurajează. Se hrăneşte cu pâine şi apă – şi cu ciuperci fripte, atunci când ies după ploaie. Nu i-a văzut nimeni senin pe frunte, niciun zâmbet pe faţă. În chilie citeşte tare şi tâlcuieşte în şoaptă, iar în biserică stă rezemată de-o strană, cu ochii închişi şi îşi frământă într-una mătăniile în mâini.

Celelalte însă, trecute toate prin ciurul şi prin dârmonul luptelor cu dracu şi cu omul din ele, le vezi oricând cu zâmbetul liniştii şi al păcii, pe buze, şi gata în orice clipă să facă haz de-o glumă sau să povestească însele o anecdotă.

Când e maica Serafima, mai ales, nu scapă niciun prilej să râdă şi să facă şi pe altele să râdă. Are optzeci şi patru de ani, din care şaptezeci şi doi trăiţi în Ţânţăreni. Şi încă n-a dat de fundul sacului cu

anecdote. Fiind şi cam peltică la limbă şi veşnic plină de-un râs ce molipseşte şi dă sănătate, stârneşte voie bună numai ce-şi deschide gura şi numai cât râde de una singură.

La fel şi cuvioasa Xenia, iconoama. Grasă ca un pepene, întrucât se hrăneşte bine, umblă mult şi prin aer curat, şi nu se plânge niciodată de greutăţile pe care le întâmpină în ascultarea Sfinţiei Sale, când râde – şi râde din orice lucru – îi joacă pântecele şi-i lăcrămează ochii. N-are sacul nesecat al maicii Serafima, dar şi când azvârle câte una, când n-ai gândi, şi mai ales când n-ar trebui, nu se uită multă vreme. În două ceasuri află toată obştea, şi peste alte două ajunge în sat şi de colo se tot împrăştie.

Maica Epiharia, cam de aceeaşi etate cu Serafima, dar numai de şaptezeci şi nouă de ani trăind în Ţânţăreni, nu ştie şi nu povesteşte anecdote, dar îi place s-audă şi să râdă. Mai ales din gura Ierofteii, prima muceniţă a Preacuvioşiei Sale. Nici Ierofteia n-are darul să scormonească, dar le adună de pe unde se întâmplă şi i le repetă stareţei cu limba ei moale şi cu totul încredinţată că lucrurile aşa s-au petrecut. Dar maica stareţa are de la Dumnezeu alte daruri care o fac apropiată şi iubită de mai mulţimea călugăriţelor şi surorilor. E blândă, foarte rar nervoasă şi iute, şi ascultă cu nesfârşită răbdare orice plângere. Împacă pe om cu o vorbă sau cu un gest şi e larg îngăduitoare şi iertătoare cu micile abateri ale celor mai slabe şi ale celor care se sumet a fi mai tari. Are înfăţişarea celei mai drăgălaşe bunici care a existat vreodată pe lume. Un sărut pe frunte sau pe obraji, dat de ea unei călugăriţe sau unei surori căzute în cine ştie ce întristare, face mai mult ca jumătate din predicile sfântului Doroftei şi din „Sfătuirile" lui Efrem Sirianul.

Şi chiar când e nervoasă e simpatică. Fiindcă se răsteşte numai cu limba şi cu buzele, ochii rămânând mereu buni şi inima de-a pururi caldă şi îngăduitoare.

Iar părintele Calist, călugăr şi el din fragedă tinereţe, duhovnicul şi sfătuitorul tuturor fiind, precum şi paznic al legilor, cu drept de judecată şi de osândă fără apel, nu povesteşte anecdote decât faţă de sora Anghelina, dar vorbă de duh sloboade atât cât se cuvine, ca nici prea apropiat să pară de fiicele-i de spovedanie, dar nici să nu se îndepărteze printr-o asprime şi o răceală fără rost. Râde însă şi Sfinţia Sa ori de câte ori i se iveşte prilejul. Şi mai ales când îşi dă seama că foloseşte sieşi şi altora, în loc să smintească pe sine şi pe alţii. Are însă un fel cu totul aparte de a râde. Şi anume: ascultă, ascultă, priveşte la ce se vorbeşte, şi la cei ce se veselesc, şi deodată izbucneşte. Scurt şi gălăgios. Încât, hazul şi voia bună se măreşte încă prin ajutorul Preacuvioşiei Sale.

Dar o, Doamne! – cine a văzut pădure fără uscături, iaz fără şerpi şi peşte fără oase? Ci frunza e mai verde când o priveşti lângă crengile

uscate, iazul e mai cu moţ când are şi balauri, iar carnea de crap e mai gustoasă când o piguleşti de pe oase…

În mănăstiri hălăduiesc oameni pe *drumul sfinţeniei*. Deci nu sfinţi. Nici îngeri. Mulţi din ei, trăind fără nenumăratele griji şi necazuri ale lumii din care au venit, rămân buni şi blânzi, ca nişte copii, până la sfârşitul vieţii. Alţii, mai puţini, răi din fire, rămân aşa din pricina multor îngrădiri. Ba unii se mai înrăiesc încă de cum ar fi fost să fie în viaţă mirenească.

Aceştia, călugări sau călugăriţe, dacă nesocotesc adesea rânduiala din mănăstire şi nu prea fac mare cinste hainei pe care o poartă, sunt totuşi de lipsă în cinul monahal. Fără ei, viaţa ar fi plictisitoare, iar faptele celor buni, pentru a fi şi mai bine scoase la lumină, n-ar avea cu ale cărora să fie puse în faţă.

În mănăstirea Ţânţăreni, după cum se ştie, călugăriţa care joacă adesea după fluierul satanei, este cuvioasa Epraxia. Apoi cele patru sau cinci prietene ale ei. Răutatea lor însă nu merge atât de departe încât să fie socotită măcar cât de cât primejdioasă. Flecăresc ce nu trebuie, sau mai mult decât trebuie, mai pun la cale câte-o mică intrigă, nu vor să recunoască stareţei şi ajutoarelor ei niciun merit şi niciun dram de pricepere, şi se cred nedreptăţite prin faptul că nu sunt ele chemate la conducere. Sau, unele dintre ele, că au fost înlăturate pe nedrept. Slăbiciuni cu totul omeneşti, pe care nu le-au putut înlătura sau măcar uşura, nici zecile de ani trăiţi în locaşul păcii şi al răbdării şi al dragostei creştineşti, nici miile de pagini pe care le vor fi citit în tomurile Sfinţilor Părinţi.

Purtări mai rele decât acestea însă nu au. Iar năravul clevetirii poate că foloseşte chiar administraţiei. Ştiind că are cine să le drămuiască faptele şi să le judece fără înduplecare, maicile din consiliul economic, mai ales, îndeamnă mai vârtos la treabă şi se feresc să cadă în vreo greşeală care aduce apă la moara Epraxiei şi a partizanelor cuvioşiei sale.

Bine-nţeles, maica Epraxia are şi în dezbaterile consiliului duhovnicesc, în care a fost numită pentru a-i mai înmuia cerbicea, aceeaşi purtare ca şi în sânul obştii. E totdeauna contra când celelalte sunt pentru, şi totdeauna pentru când celelalte sunt contra. Mai stârneşte şi gâlceavă, mai şi pricină de râs, dând astfel oarecare viaţă dezbaterilor care fără ea ar duce în plictiseală. Sau n-ar mai fi deloc. Ar veni maica stareţă cu hotărârea luată în înţelegere cu sora Lămâiţa, şi celelalte bătrâne nu s-ar mai osteni s-o înlocuiască ori măcar s-o schimbe pe ici şi pe colo.

De data aceasta însă, şedinţa celor două consilii laolaltă, lucru puţin obişnuit în Ţânţăreni, se deschide într-o atmosferă de curiozitate şi de aşteptare. S-a petrecut un fapt unic în istoria mănăstirii, şi aceasta le îngrijorează; dar faptul acesta e de aşa calapod, că abia îşi

ţin un râs ce stă gata să îndoiască sau să înzecească amărăciunea cu care vornicul Radu le va fi privind şi ascultând din sânul lui Avraam.

Însăşi maica Epraxia, de obicei nerăbdătoare să-şi spună părerea şi să combată pe a altora, se află în smerită aşteptare, smerenie căpătată pe loc din tăcerea şi curiozitatea în care se deschide şedinţa.

Iar maica stareţă, uitând de sfatul Lămâiţei, se însănătoşise de guturai şi de junghiuri, şi se aşezase în fotoliul Preacuvioşiei Sale fără măcar să scoată of-ul bătrâneţilor. Nu prezidează de două ori într-un an o şedinţă a consiliilor întrunite la un loc, şi e vorba de o călcare nemaipomenită a voinţei ctitorului. Afară de asta, când se vede în faţa Epraxiei, uită şi boală şi bătrâneţe, şi se întăreşte pentru prea plăcuta hărţuială. Are această slăbiciune: să vadă pe Epraxia ţipând şi ameninţând, iar Preacuvioşia Sa să-i răspundă în doi peri sau în răspăr, şi să stârnească hazul celor de faţă.

Având în vedere greutatea clipei şi neputinţa Preacuvioşiei Sale de a ţine piept şi Epraxiei şi Sevastiei, precum şi necunoaşterea scripturilor pentru astfel de cazuri, maica stareţă rugă pe părintele Calist să ia cel dintâi cuvântul. Cinste pe care duhovnicul o primi cu smerenie şi cu încredere în ştiinţa şi în trecerea sa – mai mari decât ale Epihariei.

Ar fi vrut să micşoreze faptul, ba chiar să-şi bată joc de însemnătatea prăpăstioasă ce i se dedea şi astfel să curme o tulburare şi să umilească pe Epraxia, Apolinaria şi celelalte. Dar, fire prea simţitoare fiind, se lăsă şi Preacuvioşia Sa prins de aerul îngrijat şi ceremonios pe care îi arătau cele zece călugăriţe – şi se porni să vorbească pe alt făgaş decât cel plănuit.

Maică stareţă şi preacinstite surori în Domnul,

Un vechi proverb zice că: un nebun aruncă o piatră în apă şi zece înţelepţi se căznesc s-o scoată. Un nebun a strâns de gât un sărman pisoi şi noi zece sau unsprezece înţelepţi ne chinuim să pricepem scopul şi să ne împăcăm cugetele tulburate.

Asemenea lucruri s-au mai întâmplat în lume şi în biserica Mântuitorului, încât noi suntem doar la rând, iar nu osândiţi să încercăm necazuri de la diavolul, pe care alţii nu le-ar mai fi cunoscut.

Aşa de pildă, un cuvânt nesocotit al ereticului Arie a tulburat creştinătatea foarte mulţi ani, punând pe drumuri lungi şi ostenitoare, episcopii chemaţi de sfântul împărat Constantin la cel dintâi sinod a toată lumea, şi amărând păstoria şi bătrâneţea unor arhierei ca Sfântul Vasile şi Sfântul Grigorie. Iar fapta aceluia care a răpus pe Frantz Ferdinand, a aruncat Europa în mare măcel şi în dureri cumplite pe care mintea omenească nu şi le poate închipui.

Iar ticăloasa faptă a păgânului sau a păgânei care a ucis împotriva voinţei fericitului vornic şi împotriva vrerii lui Dumnezeu, a aruncat

jale în soborul maicilor şi ne-a tulburat nouă, cestor de faţă, liniştea rugăciunii şi ne dă osteneala unor lucruri cu care n-am fost obişnuiţi.

Poftirea maicii stareţe are deci acest îndoit scop: să se hotărască în ce măsură urâta faptă atinge cinstea sfintei mănăstiri şi frumuseţea celor moştenite şi păstrate cu sfinţenie vreme de două sute de ani. De asemenea, să se vadă şi să se cunoască după slova canoanelor şi după analoghia altor întâmplări de acest fel, în ce măsură se va fi mâniat bunul şi milostivul Dumnezeu şi care va fi pedeapsa ce ne aşteaptă.

Vă poftesc cu dragoste frăţească să vă spuneţi fiecare părerea, la rând şi fără cuvinte care să facă plăcere diavolului şi să adauge încă mâniei lui Dumnezeu.

Maicile lăsară capetele în jos, pesemne pentru trebuincioasă cugetare. Apoi, se priviră întrebătoare şi aşteptară să înceapă alta. Vorba duhovnicului fusese rostită fără zâmbet şi dezbaterile urmau să se facă pe temeiuri de canoane şi de scripturi. Iar cuvioşiile lor, unele prea bătrâne şi deci cu ţinerea de minte împuţinată, altele prea ocupate cu ale mănăstirii treburi şi deci în slab prieteşug cu legiuirile sfinţilor Părinţi şi cu multele înscrisuri ale acestora.

Această tăcere care vorbea întru slaba învăţătură şi pricepere a cuvioaselor consiliere, ţinu preţ de câteva minute. Adică îndeajuns, dacă nu chiar prea mult, pentru a curma răbdarea maicii stareţe.

— Vorbeşte tu Epraxio, zise ea cam cu resteu, că nu prea ai nevoie să te gândeşti un ceas…

— Asta înseamnă că Sfinţia Ta nu poţi scoate niciun cuvânt din gură până nu te gândeşti un ceas, se oţărî pe loc maica Epraxia, Aferim stareţă!

— Ba eu, să mă ierte Dumnezeu, dar am obicei să mă gândesc întotdeauna după ce am săvârşit un lucru, grăi maica Serafima, fie adevărul, fie aşa ca să împace lucrurile.

— Tot bine e că te gândeşti şi la urmă, intră şi cuvioasa Singlitichia în vorbă. Dar eu nu mă gândesc nici înainte, nici după. „Fir de păr din capul vostru nu se va mişca fără voia mea” zice Domnul. Aşa că în zadar ne-am mai gândi şi ne-am mai suci, că tot ce e cu voia lui Dumnezeu facem.

— Bine a zis, cine a zis, că nu orişicine se poate încumeta să tâlcuiască scripturile, se supără maica Evloghia. Că dacă ar fi aşa, adică nimic să nu se facă fără ştirea şi fără voia Domnului, ar însemna ca Satana să se culce şi să nu se mai scoale până-i cerul şi pământul. Şi ar mai însemna că toate relele cât se fac pe lume, se fac cu ştirea şi cu voia lui Dumnezeu. Şi furturile şi uciderile şi toate înşelătoriile câte se pomenesc. Ceea ce nu este cu putinţă. Dumnezeu – e Dumnezeul binelui şi al păcii el nu află de cele rele decât după ce au fost săvârşite. Nu-i aşa, Sevastio? Tu cunoşti bine scripturile; şi mai bine ca

Singlitichia tot le tâlcuieşti.

Maica Sevastia îşi mişcă o clipă ochii-i înţepeniţi într-un punct din perete şi răspunse cu glas din adâncuri:

— „Sunt unele lucruri cu anevoie de înţeles, pe care cei neştiutori şi neîntăriţi le răstălmăcesc, ca şi pe celelalte scripturi, spre a lor pierzanie", – grăieşte sfântul apostol Petru. Iar Mântuitorul zice: „Nu aruncaţi mărgăritarele înaintea porcilor". Iar împăratul şi proorocul David zice: „Fereşte-ţi limba de rău şi buzele de cuvinte înşelătoare".

Vorba Sevastiei taie ca o sabie şi împunge ca un pumnal. De aceea nimeni nu cutează să fie de altă părere. Altfel – şi-ar atrage atâtea blesteme şi atâtea versete prăfuite din Sfânta Scriptură, că s-ar căi multă vreme, încât, tăcere se făcu şi ca un plumb se lăsă în toiul şedinţei. Noroc însă că era şi maica Xenia pe aci. Firea ei veselă nu se împacă nicidecum cu nori grei şi cu furtuni. Mai ales când are şi pe maica Serafima pe aproape.

— V-aţi poticnit de pe acuma? râse ea cam cu îndrăzneală. Aşa avea un unchi al meu o mârţoagă de iapă: când o pregătea pentru plecare, că vindea gaz prin sate, unde necheza şi fluştura din cap şi din coadă – de credeai că e cine ştie ce de capul ei. Dar cum făcea câteva sute de paşi începea să se poticnească în toate pietrele de pe drum, şi după un ceas de mers şchiopăta de toate picioarele…

— Biată bunică-mea, Dumnezeu s-o ierte, îşi aminti şi maica Serafima, avea un dulău mare, ciobănesc. Când îl vedeai întins la soare ori plimbându-se pe bătătură, te lua fiori. Ziceai că e în stare să rupă doi lupi dintr-odată. Şi când colo – prostul proştilor. Îşi făcea curaj din dosul gardului, dar n-ar fi ieşit în drum să s-agaţe de om sau de vită pentru nimic în lume. Ştia şi de frica unui boldei.

— Răposatul tată-meu, Dumnezeu să-l ierte, se amestecă şi maica Sofia cu vorba-i scâlciată de ştirbături, a adus odată o satană de capră de pe la târg. Păi unde behăia şi unde mehăia, şi unde sta cu coada ridicată şi cu capul mândru, de credeai că dă cel puţin o vadră de lapte pe zi. Mai ales că avea şi ugerul mare. Da' de unde! Abia ţârcâia acolo v-o două ocale – şi alea cu mare necaz.

— Ce mai calea-valea cu iepele şi cu caprele? sări maica stareţă din jeţu-i mai înalt. N-avem cea mai grăitoare pildă pe maica Epraxia? Când o vezi aşa voinică şi ţeapănă, şi când îi auzi gura depanând ca o vârtelniţă, ai crede că e în stare să trântească un guvern… Şi când colo – nicio iconoamă sau o casieră n-a fost vreodată în stare să scoată din slujbă…

Maica Epraxia sări ca arsă:

— Fireşte că nu sunt în stare! Fiindcă umblu cu vorbe în vânt şi cu ameninţări tot în vânt.. Aşa ca o călugăriţă cu frica lui Dumnezeu. Dar ia-n să trec la fapte, să vezi o să mai râzi?

— Şi treci, soro, la fapte, de ce să predici în pustiu? sări şi maica

Achilina cu glasul ei aproape bătrânesc şi răstit. Adu inspectori, adu potropopi, adu şi arhierei, mai dă şi cu ciomagul pe unde vezi că nu izbuteşti altfel. De ce să râdă maica stareţă de stârpiciunea îmbufnărilor şi ameninţărilor sfinţiei tale?

Aţâţarea aceasta a duhovnicescului consiliu, plăcu părintelui Calist. Căci şi sfinţia sa îşi revenise din poza prea serioasă de la început şi acum ar fi dorit iarăşi bagatelizarea lucrurilor, încât, lăsă dezbaterile în voia soartei. Ca maicile să se ocupe cu mărunţişuri fără nicio legătură cu pieirea lui Tănase Păcătosul, iar la urmă de tot să ia şi Preacuvioşia Sa cuvântul şi să încheie pace.

Aruncă o privire cu tâlc maicii Epiharia, care îi răspunse printr-un zâmbet precum c-a înţeles şi că încuviinţează.

— Of! se topi maica Epraxia, cu ochii la sfintele icoane şi cu gândul la Sofia şi la Achilina. În ziua când oi ajunge să vorbesc ca sfinţia-ta (către maica Sofia), încurcând limba printre dinţi, îmi pui cenuşă în cap şi stau în chilie să ajut uceniţelor la făcut ţevi şi la curăţat cartofi pentru bucătărie. Iar în ziua când mi s-o îngroşa glasul ca al sfinţiei tale (către maica Achilina), nu mai deschid gura să vorbesc decât cu lighioanele de pe lângă casă. Uite aşa.

— Îmi pare rău că n-o să apuc această fericire, adică să te văz deschizând gura numai pentru pisici şi pentru găini, îşi întrerupse maica stareţă tăcerea. Că atunci – mult o să plângă ucigă-l toaca, iar pacea mănăstirii n-o să mai fie tulburată. N-aţi văzut ce viaţă are pârâiaşul care trece pe lângă noi? El, sărmanul, e domol şi fără gânduri de slavă deşartă. Vine liniştit ca un răsărit de soare şi se strecoară printre sălcii nenorocit că nu-i chip să meargă fără să-l privească cineva. Nici plute nu duce în cârcă, nici case nu răstoarnă când se umflă o leacă de ploi. Se mulţumeşte să răcorească o vită însetată, un om încins de soare sau o raţă care-i place să se arate că ştie să înoate. Dar vin bivolii şi porcii doamnei Varlam şi-i strică toată pacea şi toată mulţumirea pe care o simte în smerenia lui…

— Foarte mulţămim, zise maica Epraxia, înspăimântată de privirile prevestitoare de rău ale Sevastiei.

— N-ai pentru ce, – zâmbi maica Epiharia nemulţumită că Epraxia a răspuns atât de scurt.

Şi dezbaterile cinstitelor consilii se înţepeniră aici. Maica stareţă zâmbea, duhovnicul îşi pieptăna barba cu degetele-i scurte şi noduroase, maica Epraxia se ferea de ochii mustrători şi cobitori ai Sevastiei, maică Sofia îşi dibuia gingiile cu limba să vadă în ce măsură a avut Epraxia pricină de râs, iar maica Sevastia răscolea scripturile cu mintea şi cu sufletul. Dar intră maica Ierofteia şi cu sora Maria a maicii Achilinei, aducând dulceaţă de prune verzi şi cafele ce făceau cu ochiul. Şi vorba se luă, cum se şi cuvenea, asupra dulceţurilor şi asupra cafelei. Fiecare cu obiceiul şi cu plăcerea Sfinţiei Sale. Maica

Epraxia bea zece cafele pe zi, dintre care cel puţin patru făcute pe cărbuni. Şi se prăpădeşte după dulceaţa de cireşe amare…

— Se cunoaşte, şăgui maica Epiharia.

— Şi Sfinţia-ta te cunoşti că mănânci magiun de dovleac, îi întoarse Epraxia cu ifos.

Şi se făcu iarăşi haz căci toată mănăstirea ştia de gustul acesta al maicii stareţei. Iar maica Epiharia nu se supără de o glumă reuşită.

Apoi, cum se întâmplă adesea, micul sobor trecu repede de la dulceaţă la fructe şi la livezi, iar de la cafea la ceai, la cafea cu lapte, la vaci şi la lipsa de păşune, uitând cu totul de pricina adunării. Părintele Calist surâdea mulţumit şi încuraja dezbaterile, îngrijat numai de tăcerea maicii Sevastia. O răbufnire a călugăriţei-proorociţă putea să strice pacea în două secunde şi să mărească încă spaima stârnită de călcarea testamentului ctitoricesc.

Şi fiindcă se împlineşte întotdeauna vorba aceea că de ce ţi-e frică nu scapi, se ridică Sevastia tocmai în clipa când soborul făcea haz de-o anecdotă cu mâncare de prune, povestită de maica Xenia, şi grăi cu glas din adâncuri:

— „Femeile înţelepte au zidit case, iar cele fără de minte le-au surpat cu mâinile lor.” „Mai bine este a locui în pustie decât cu femeia sfadnică, mânioasă şi limbută.” „Pogoară-te şi şezi în ţărână, fiica Babilonului, învârteşte la râşniţă şi macină făină, dă-ţi vălul la o parte, ridică-ţi vestmântul, rămâi cu picioarele goale şi treci râurile!” Aşa zice Domnul: „Păziţi pravila şi faceţi lucruri drepte, căci curând va veni mântuirea şi dreptatea se va descoperi.” „Vai inimilor celor fricoase! Şi mâinilor celor slabe şi păcătosului care umblă pe două cărări!” „Iar dacă nu vei asculta glasul Domnului Dumnezeului tău, blestemat să fii tu la intrarea ta în casă şi la ieşirea ta din casă. Să te bată Domnul cu oftică şi cu friguri. Să te lovească cu lepra Eghiptului, cu râie şi cu pecingine, cu orbire şi cu amorţirea inimii.”

Toată buna voie adusă în inimile şi pe feţele cuvioaselor maici de dulceaţa cafelei şi de plăcerea cu care se vorbeşte de fructe şi de şerbeturi, de glumele maicii Serafima şi de râsul dătător de sănătate al iconoamei, se nărui într-o clipită, ca praful în faţa vântului şi ca negura în faţa luminii. Căci ameninţările şi blestemele cuvioasei Sevastia, sunt rostite cu braţele întinse în drum de deznădejde, şi cu ochii – aci închişi, aci de două ori măriţi, ca în vreme de ciumă şi de cutremur.

Părintele Calist însă găsi cu cale să lase lucrurile tot în voia sorţii. Aşijderea şi maica stareţa, încât, restul soborului, rămase în rătăcire şi în neştiinţă. Nimeni nu deschise gura să răspundă Sevastiei şi nimeni să rupă o tăcere de gheaţă. Mai ales că maica Sevastia rămânea mereu cu braţele întinse, semn că mai are ceva de spus. Şi într-adevăr că după oarecare zăbavă ce se părea că nu se mai isprăveşte, grăi din

nou, de data aceasta cu ochii închişi şi cu vorbă mai dulce:

— „Celui nebun nu-i place înţelepciunea, ci darea pe faţă a gândurilor lui.” „Bate lapte şi vei avea unt, loveşte-te peste nas şi-ţi va curge sânge, vorbeşte în neştire şi vei duce la ceartă.” „Cine poate găsi o femeie înţeleaptă? Preţul ei întrece mărgeanul…”

Călugăriţele se priviră mai uşurate. Gura maicii Sevastia rostea cuvinte înţelepte din „Pildele lui Solomon”. Maica Serafima şopti ceva Achilinei, Achilina şopti Evlampiei, iar eclesiarha şopti la urechea iconoamei. Maica Xenia însă nu duse şoapta mai departe, ci părându-i-se potrivit a izgoni tristeţea şi tăcerea, râse şi grăi pe faţă:

— Maica Epraxia! S-ar putea găsi o femeie mai înţeleaptă decât sfinţia-ei?

Ca la poruncă, sări şi maica Epraxia şi maica Sevastia. Spre nemulţumirea duhovnicului şi a stareţei, care nu doreau ceartă şi aprindere, şi spre bucuria Serafimei, bătrâna care nu cunoştea tristeţea deznădejdii. Deodată însă intră maica Ierofteia cu faţa galbenă şi cu suflarea tăiată, şi întinse o telegramă maicii Epiharia, încât, mânia Epraxiei şi a Sevastiei rămase atârnată în văzduh şi în vârful limbilor.

Cu toată mulţimea anilor care abia îi gârbovesc firavu-i trup, maica stareţă citeşte fără ochelari şi are dinţi în bună stare. Astfel că luă repede cunoştinţă de cuprinsul cuvintelor sosite pe sârmă, şi aşa se trecu cu firea că nu fu în stare să citească şi cu glas. Abia izbuti să spună că e de la cuvioasa Magdalena; şi întinse hârtia duhovnicului. Care, având ochelari la îndemână, o citi în grabă tainic şi îndată în auzul celor de faţă. Dar cu mai puţin curaj decât ar fi vrut să aibă:

„Mitropolie vâlvă mare. Sosesc accelerat. Maica Epraxia vinovată. Magdalena.”

Cuvioasa adunare se privi înspăimântată, apoi ochii toţi se îndreptară către maica Epraxia. Care şi Sfinţia ei îngălbenise la faţă şi se mira pe bună dreptate cum de ajunsese zvonul la mitropolie? Mai ales că nici picior de străin nu călcase pe ziua de azi în mănăstire. Iar guriţa Sfinţiei Sale, oricât ar fi de ascuţită, nu se poate auzi până în dealul mitropoliei.

Maica stareţă, uitând că trecuse preşedinţia duhovnicului, ceru duşmancei socoteală. Dar Epraxia, sigură că altceva decât gălăgie nu făcuse, puse jurământ cu mâinile la piept şi cu ochii către cer:

— Să n-am parte de mântuirea sufletului, dacă ştie mitropolia ceva de la mine. Să m-ajungă lepra lui Ghezi şi spărtura lui Arie.

Maicile se înfiorară de aşa jurământ şi crezură precum că adevărat grăieşte Epraxia. Dar acuma nu mai ştiau cum de s-a lăţit vestea până la urechile celui mare. Şi se temeau că păcatul e mai grozav decât şi-au închipuit; iar ele, în loc să caute adevărul şi calea către pocăinţă, s-

au apucat de glume şi de înţepături.

Luă cuvântul cuvioasa Achilina.

— Maicilor, grăi sfinţia sa dibuind cuvintele, am citit zilele astea pentru a douăzeci şi treia oară, viaţa sfântului Nicolae, mitropolitul de la Mira Lichiei. Şi scrie acolo precum că, plecând odată nişte corăbieri din Eghipet către părţile Lichiei, au întâmpinat pe drum furtună mare, încât nu mai nădăjduiau să vadă uscat. Apoi şi-au adus aminte de Sfântul Nicolae, şi ştiindu-l bun şi săritor în ajutorul celor din nevoi, l-au rugat să-i aibă în pază. Şi îndată a sosit sfântul, acolo în mijlocul mării, şi a luat cârma corabiei. Lucru de care s-au minunat şi s-au înfricoşat corăbierii. Încât credeau că poate se înşală şi că nălucire este. Dar ajungând a doua zi în Lichia şi văzând pe Sfântul Nicolae ducându-se la biserică, au cunoscut în el pe bărbatul străin din corabie şi căzând cu frică la pământ, i-au sărutat vestmintele şi i-au dat mulţămire pentru ajutor. N-ar fi de mirare că o maică sau mai multe, chemând în rugăciunea de astăzi numele Înaltpreasfinţitului nostru mitropolit, să fi cunoscut Înaltpreasfinţia Sa cu duhul cele aici întâmplate. Ba poate chiar o fi fost la faţa locului şi a auzit gura clevetitoare a Epraxiei şi râsul Trifiliei şi predica părintelui duhovnic. Altfel de unde vâlva şi de unde ştirea că Epraxia e vinovată?

Maicile priviră către părintele Calist, nevoind să creadă că mitropolitul Varsanufie ar avea puterea colegului său fost la Mira Lichiei… Apoi crezură. Darul unui arhiereu e acelaşi la sfinţi şi la cei ce-l poartă cu mai puţină sfinţenie. Dacă n-ar fi aşa s-ar împotrivi maica Sevastia. Dar sfinţia ei şi-a pus mâna la falcă şi cugetă la cine ştie ce lucruri care nu-şi au rânduiala pe acest pământ. Sau poate că nu cugetă la nimic. Căci are răstimpuri când fruntea i se descruntă, ochii-i se luminează a înseninare, iar capul nu-i mai bâţâie sub greutatea unei poveri nevăzute. Atunci, şi nu se întâmplă tocmai des, cică i se odihneşte mintea obosită de citiri şi de atâtea tâlcuiri.

Dar Magdalena mai spune în telegramă precum că maica Epraxia e vinovată. Dar care să-i fie adevărata vină? Că a întărâtat soborul pentru o moarte de pisică, sau că însăşi a ucis pisica?

— Să spui drept, se răsti maica Singlitichia, că te trăsneşte Dumnezeu. Înaltpreasfinţitul a văzut cu duhul precum că sfinţia ta ai ucis cotoiul Varvarei…

La somaţia Singlitichiei se prinse şi maica Sofia şi maica Evlampia, încât biata Epraxia fu nevoită să plângă şi să cheme asupră-i bubele lui Iov şi cele zece plăgi ale Egiptului. Ceea ce mai îmblânzi pe cele trei şi le vârî îndoială asupra învinuirii pe care o aruncaseră sorei întru Hristos.

Fiind vremea să-şi spună cuvântul, părintele Calist, al cărui plan şi a cărui nădejde în pacea de la urmă fuseseră stricate de telegrama Magdalenei, crezând însuşi într-o minune la fel cu aceea pe care o

povestise Achilina, îşi luă sarcina în serios şi vorbi cu ceva împrumut din glasul şi din mişcările Sevastiei.

— Maicilor, rog de iertare pe Dumnezeu şi pe sfinţiile voastre, pentru că ispitit fiind de dragostea păcii şi a liniştei care se cade să poruncească într-un sfânt şi dumnezeiesc locaş călugăresc, am gândit că e mai folositor lucru să nu măresc ceea ce este mic, şi nu eu să dau pricină de răzmeriţă şi de sminteală. Mi-am grăit aşa: s-a făcut păcat, dar păcatul nu e rătăcire în credinţă, aşa cum a fost cu Arie, cu Machedonie, cu Apolinarie şi cu Orighen. Încât să dăm pricină de sinod a toată lumea şi de mare bucurie drăcească. Nici ucidere de om nu s-a făcut ca să punem în mişcare poliţii şi jandarmi. Şi nici măcar o betegire de mână sau de picior, ca să aducem doftori şi să iscălim procesuri-verbale. Ci doar o călcare de testament, care călcare nu se ştie măcar dacă parte călugărească a săvârşit-o sau parte mirenească. Iată însă că vestea a ajuns acolo unde n-aş fi crezut şi n-aş fi vrut să ajungă. Un împărat nu are de trebuinţă să ştie când naşte o femeie şi când moare o capră, căci altele mai mari are într-a sa răspundere. Şi niciun episcop sau un mitropolit n-are de lipsă să ştie ori de câte ori strănută un popă sau un călugăr, căci alte îndatoriri mai de seamă se cade să-i răpească vremea. Şi dacă s-a dus vestea la sfânta mitropolie, s-a întâmplat acolo un lucru pe care, să mă ierte Dumnezeu, eu nu l-aş fi crezut. Căci abateri mai mari au fost în cler şi în popor, şi călcări de canoane şi răzmeriţă împotriva schimbării calendarului, iar cei cu drept de poruncă asupra celor mai mici şi cu legături mai mari în faţa celui de sus, nu s-au pus în atâta fierbere după cum glăsuieşte telegrama cuvioasei secretare. Ci dacă acum s-a iscat atâta larmă, de bună seamă că judecata mea a fost proastă şi cu păcat. Că am căutat să micşorez un lucru înfricoşat şi să dau cu tibişir peste o pată care nu se şterge şi nici nu se spală. Iar acuma, fiindcă telegrama spune că nu e lucru de şagă nesocotirea unui testament ctitoresc şi stricarea unei datini de veacuri, care datină a ispăşit păcatele dinainte ale Vornicului, de va fi avut, şi a făcut cinste mănăstirii – dacă alte sfinţenii ale ei nu o cinsteau de ajuns, să vorbim şi să cântărim, fără vicleşug şi fără pornire, ca o cercetare de la mitropolie să ne găsească în măsură a ne spune cuvântul. Cuvioase maici, sunt pe deplin încredinţat că asupra unui lucru nu mai încape vorbă şi deci nu mai încape îndoială: adică dragostea omului, şi mai ales a călugărului, trebuie să cuprindă şi păsările şi dobitoacele, nu numai pe semenii care de la Adam şi de la Eva se purced. Lui Avraam îi plăcea laptele de capră, din care a ospătat şi pe Dumnezeu sub stejarul din Mamvri; David a păscut oile în tinereţe; pecetea domnilor Moldovei a fost un cap de bou; cuviosul Florentie din părţile Nursiei, îşi făcea pusnicia în tovărăşia unui urs şi a câtorva scame de oi; sfântul şi marele Antonie, trecea apa Nilului pe spatele câte unui crocodil; iar cuviosul Anin, din

părţile Africii, avea pentru paza peşterii doi lei frumoşi şi voinici. Păcatul însă s-a săvârşit, şi dacă făptaşul e din obştea mănăstirii, de bună seamă că ne putem aştepta la mânia lui Dumnezeu. Sau cel puţin la duşmănia nestinsă a oamenilor. Căci, după cum vedem şi după cum citim în scripturi, o pată adusă la alte pete ce s-au aşezat pe o haină murdară, nu se mai bagă în seamă şi deci nu mai stârneşte scârbă şi mânie; dar dacă pata, fie cât o picătură, se aşază pe o haină albă ca zăpada, se zăreşte din depărtare şi supără ochiul şi plăcerea celui ce se obişnuise să vadă la cel ce o poartă, adică haina cea albă, numai curăţenie ca zăpada din vârf şi ca sufletul celui spălat de păcate. Iar mai pe urmă, chiar dacă purtătorul hainei albe îşi va curăţa pata cea mică, nu va mai fi niciodată socotit ca mai înainte. Ci va fi de-a pururi arătat cu degetul de către cel răutăcios la inimă şi neuitător, zicând: În zadar se mai poartă aşa căci dacă s-a pătat odată se mai poate păta şi altădată, întocmai ca fata care şi-a pierdut fecioria şi care în zadar îşi mai poartă prea multă cinste printre oameni. Iar întrucât priveşte judecata lui Dumnezeu, pilde avem pentru iertare şi alte pilde avem pentru osândire. Proorocul şi împăratul David, a râvnit la femeia lui Urie – şi până în sfârşit a fost iertat: Solomon şi-a luat soţii şi ibovnice din alte seminţii, apoi s-a închinat dumnezoaiei Astarteia – şi până în sfârşit a fost iertat; Petru apostolul s-a lepădat de Domnul şi învăţătorul său şi a fost repede iertat de păcat; de nenumărate ori seminţia lui Izrael a mâniat pe Domnul – şi a fost iertată. Iar când oamenii s-au înmulţit pe pământ şi bărbaţii căutau prea mult spre femei, Dumnezeu a dat potopul şi astfel i-a pedepsit. Celor din Sodoma şi Gomora, le-a trimis foc şi pucioasă, nefiind chip pentru scăparea şi pentru iertarea lor. Nedab şi Aviud, cei doi feciori a lui Aron, au fost arşi de vii, pentru că au aprins cădelniţele lor, cu foc străin. Mariam, sora lui Moise, vorbind de rău pe fratele său, a fost pedepsită cu lepră, şi după şapte zile vindecată. Căderea Ierusalimului în robia Vavilonului, a fost din pricina regelui Sedechia care n-a vrut să asculte sfatul proorocului Ieremia, ci s-a pus rău cu regele Nabucodonosor. Iar căderea împărăţiei Ramului şi a Vizanţiului, a fost din pricina stricăciunii împăraţilor şi boierilor din Râm şi din Vizanţ. Ci noi, din mila lui Dumnezeu, nu ne-am făcut vinovaţi ca David sau ca Moise; nici cu păcatele celor din Sodomia şi din Gomora ne-am spurcat; nici în stricăciunea celor din cetatea Râmului n-am căzut; nici poruncile Ieremiei sau altui prooroc am nesocotit. Dar un lucru rău tot am săvârşit. Iar dacă Dumnezeu va socoti faptele din două sute ele ani, cum a socotit viaţa dinainte de cădere a lui David şi a lui Solomon, ne va certa şi apoi ne va ierta. Şi certarea va fi ruşinea pe care vom înfrunta-o din partea binecredincioşilor creştini şi a Înaltpreasfinţitului Mitropolit. Iar dacă mânia lui va fi mare, încât să nu ţină seamă de cele mai dinainte, – şi osânda va fi înfricoşată. Nu

vom fi arşi cu ploaie de smoală, nici vreun rege asirian ne va lua în robie, nici cu potop vom fi înecaţi, nici cu lepră urgisiţi, dar nici bine n-are să fie de capul nostru şi de sufletele noastre. Afară dacă mânia lui nu va trece repede; şi rugăciunile Vornicului să fie întru iertare iar nu întru osândire. Smerenia mea, acestea le gândesc şi acestea le grăiesc. Iar dacă Sfinţiile Voastre altele gândiţi, datoare sunteţi să le daţi la arătare, ca din judecata mai multora să iasă lumină adevărată, şi din lumină adevărată să iasă cele pentru răbdare şi pentru mântuire.

Dar cuvioasele maici zăbovesc în tăcere. Le place mai mult să audă cuvântul cu aromă din Biblie, al duhovnicului cu ştiinţă din citit şi cu uşurinţă la limbă. Sau nu le vine să creadă că moartea unui motan poate avea atâta cinste încât să fie pusă faţă cu potopul şi cu căderea Ierusalimului. Ştiu cuvioşiile lor, de altfel, că părintele Calist se cam aprinde, şi când se aprinde – cam lasă drumul cel din mijloc şi o ia pe altele lăturalnice. Apoi, îngăduit fiind să se răcească măcar cât de cât, se răceşte şi vine iarăşi pe drumul cel drept sau măcar prin hotarele lui.

De data aceasta însă – ori aprinderea Preacuvioşiei Sale e prea înteţită, ori drumul pe care a păşit cu graiul a fost cel adevărat, că răceala nu vine şi tăcerea se lungeşte ca după o grea osândă care aduce uimire şi împietrire a limbilor. Încât, cineva trebuie să vorbească şi astfel sfatul să fie de la toţi şi pentru toţi. Dar maica Serafima şi-a sorbit neîncetatul zâmbet de pe buze, aşijderea şi maica Xenia, iar maica Achilina îşi şterge lacrimile, şi maica Sevastia rămâne mută şi nemişcată ca o piatră de hotar. Dar, întru nedumirirea tuturora, aşa de senină la faţă, că parcă s-ar vorbi despre Sânul lui Avram şi despre dulceţurile Edenului. Iar cuvioasa Epraxia, izvor nesecat de vorbă stearpă, a rămas cu gura căscată şi cu ochii înţepeniţi în fruntea cheloasă a părintelui Calist.

— Hei! Aţi amuţit toate? se răsteşte maica stareţă, ca să facă curaj – sieşi şi celorlalte.

— Am amuţit! tresare şi maica Epraxia. Vorbeşte Sfinţia ta, că d-aia eşti stareţă: să-ţi spui părerea şi să iei măsuri.

Zâmbetul se reîntoarse pe buzele maicii Serafima, Xenia râse de-a binelea, iar maica Evlampia, marea eclesiarhă, luă cuvântul:

— Să mă ierte părintele duhovnic, dar eu cred că în zădar ne batem capul cu ce a fost pe vremea patriarhilor Vechiului Testament, şi cu ce o să se întâmple mâine sau poimâine. Grija noastră trebuie să fie una singură: şi anume descoperirea vinovatului. Căci, dacă ucigaşul nu e călugăriţă, blestemul ctitorului rămâne fără urmare şi toată vorba noastră e de pomană. Iar dacă e călugăriţă, rămâne să vedem în ce măsură îi va socoti Dumnezeu nelegiuirea şi dacă osânda o va purta întreaga mănăstire sau numai nebuna şi nemernica.

— Ce tot vorbeşti, soro! se repezi maica Singlitichia. Ucigaşul

cotoiului e de-acuma descoperit; n-ai auzit cum scrie telegrama Magdalenei? L-a descoperit Înaltpreasfinţia Sa. A avut o vedenie, aşa cum au avut şi alţi sfinţi părinţi, şi din această vedenie a cunoscut precum că adevărata vinovată este maica Epraxia! Îmi pun capul dacă n-o fi aşa.

Se iscă larmă mare. Maica Epraxia protestează din toată puterea, maicile celelalte caută fiecare să-şi spună părerea, iar părintele Calist vrea să facă linişte. Ceea ce izbuteşte până la urmă, când maica Epraxia, mai domolită oarecum, ia cuvântul:

— Nu sunt de neam împărătesc şi singlitichesc, ca sfânta Cuvioasa Teodora şi ca alte sfinte cuvioase maici care s-au nevoit pe vremea apostaţilor, dar neamul meu, aşa sărac şi cu cojoc în spinare, n-a cunoscut ce e puşcăria şi nici măcar o judecată pentru vreo bănuială care ea singură aduce ruşinea. Iar smerenia mea, de treizeci şi doi de ani de când mă mântuiesc în Domnul, cu neclintită statornicie în această sfântă şi Dumnezeiască mănăstire, n-am fost învinuită pentru fapte care ar duce la tribunaluri şi în muncă veşnică. Nu ştiu, nu-mi aduc aminte să fi ucis la viaţa mea, decât o şopârlă, însă înainte de a veni la mănăstire, şi un purice – fiind călugăriţă. Dar nu în chilie şi în cuprinsul Ţânţărenilor, ci la drum fiind, unde testamentul vornicului n-are putere. Şi nu cu vrere l-am ucis, ci el însuşi, adică puricele, căutând scăpare, a sărit într-un lighean cu apă fierbinte, şi până să-l scot – şi-a dat duhul în mâinile cui şi l-o fi dat. Cu alt păcat nu mă ştiu; şi faptă fără ruşine şi fără iertare săvârşeşte cine n-ar crede. Mitropolit de-ar fi, călugăriţă de-ar fi. Eu, să mă ierte Dumnezeu şi sfânta cuvioasa Epraxia, care-mi călăuzeşte viaţa, am spus-o şi o repet: bănuiesc de omor pe chiar maica Varvara. S-a sculat speriată din vis şi a ucis pe Tănase gândind că se ascunde satana în el. Asta e!

După un schimb de cuvinte, cam nepotrivite pentru un sobor de călugăriţe dar obişnuite într-o adunare unde se înfruntă oameni şi păreri, cele două consilii hotărâră ascultarea maicii Varvara. În care scop, trimiseră pe Xenia, ca pe cea mai tânără, s-o aducă de faţă, fără zăbavă.

Şchiopătând şi slăbită ca după un ceas trăit în iad, biată maica Varvara se înfăţişă soborului cu spaima celui pentru întâia oară cercetat de-o adunare, dar şi cu sufletul chinuit de credinţa că vina este a ei. Şi nu din ispitire diavolească, ci dintr-o soartă care îi urmăreşte neamul din spiţă în spiţă.

— Şi cum zici că s-a-ntâmplat, soro? sări cu gură dulce maica Epraxia, dar cu gând viclean şi cu ochi ce parcă n-ar fi citit nicicând slovă de evanghelie, întocmai ca un judecător de instrucţie care zâmbeşte împricinatului şi-i întinde pachetul cu ţigări.

— Cum să se-ntâmple, maicilor? grăi Varvara către tot soborul, mai însufleţită puţin dar cu oarecare obidă că n-a întrebat-o

duhovnicul sau maica stareţă.

Şi iarăşi repetă presimţirile cuvioşiei sale, dinainte de crimă, şi apoi visul şi ceea ce a urmat după deşteptarea din somn. Iar la urmă, spre curmarea frământărilor din sobor şi pentru liniştirea cugetului sfinţiei sale, îşi luă din nou răspunderea năprasnicei pieiri a lui Tănase Păcătosul, cu inimă smerită şi cu glas pocăit:

— Cinstite părinte şi maică stareţă, e un blestem care apasă asupra neamului meu. O fi păcătuit vreunul din moşi sau din strămoşi, şi păcatul a rămas să-l ispăşească urmaşii, până când va voi Domnul. O verişoară a mea, Dumnezeu s-o ierte, a avut aceeaşi moarte, căci bolnavă fiind de pelagră şi-a pus laţul de gât şi a scăpat de boală. Iar o scroafă de purcea s-a înţepenit în gard şi a murit taman când mai avea vreo două săptămâni până să fete. Iar mie, de când am păşit pe poarta mănăstirii şi până astăzi, tot aşa mi-au pierit, patru raţe – că le-am ţinut socoteala, unsprezece pui de găină, cinci de gâscă, doi cocoşi, trei bibilici şi un pui de curcă. Adică înţepeniţi în gard sau între nuielele coteţului. Iar de gâlci, adică tot de gât, mi-au murit, şaisprezece găini şi şapte raţe. Iar un bunic mai din vechime, cică şi-a tăiat beregata în vreme ce se rădea cu briciul. Asta e, preacinstite părinte, şi cuvioase maici, toată taina şi toată tărăşenia. Nu mai faceţi nicio cercetare şi nu vă mai bateţi atâta capul, căci vinovată sunt eu, fiindcă apasă acest blestem asupra mea şi asupra seminţiei mele. Şi nu mă îndoiesc nici cât negru sub unghie, că într-o bună zi mă va lovi vreo anghina d-alea relele, ori mă va găsi sora Anica înţepenită în vreun gard. Să mor adică tot de gât, aşa cum a murit biată soră-mea, cum a murit scroafa părinţilor şi cum mi-au murit atâtea lighioane. Amin.

Cuviosul sobor făcu puţintel haz, fiindcă *amin* înseamnă *aşa să fie*. Şi, negreşit, maica Varvara grăise cuvântul din obişnuinţă, fără să-i cunoască înţelesul. Fiindcă nu-i de crezut că singură şi-ar dori un sfârşit atât de grozav.

Dar şi în timpul cât vorbise Varvara mai făcuse soborul haz. Căci dacă s-a întâmplat să ţi se spânzure o vară ce-şi pierduse din minţi, asta nu înseamnă că e la mijloc un păcat pe care să-l ispăşească tot neamul. Iar scroafele şi raţele sau pisicile, pe care le ţii la uşa casei, nu se cheamă că fac parte din familie şi ca atare le apasă şi pe ele blestemul care îl urmăreşte pe stăpân.

— Acuma poţi să mergi în pace, grăi părintele Calist către Varvara, după ce încercase cu puţine cuvinte s-o încredinţeze precum că nu e nicio legătură între moartea lui Tănase şi a străbunicului sau a verişoarei sfinţiei sale, şi deci să-şi scoată din cap ideea că e la mijloc vreun păcat de ispăşit şi că însăşi va pieri sugrumată.

Împăcată oarecum, maica Varvara a ridicat din umeri şi, după ce a pus mătanie duhovnicului şi stareţei, a plecat cu gânduri mai albe şi

cu temeri mai puţine. Iar preacinstitul sobor, după hazul pe care-l stârnise spovedania din inimă a Varvarei, nu mai putea nici el să vorbească atât de serios, amestecând laolaltă moartea cotoiului cu potopul lui Noe şi cu păcatele sau cu iertările regilor din Biblie. Încât, hazul stăruind, fără putinţă de întoarcere la dezbateri cu citate din scriptură şi cu temeri de urgie dumnezeiască. Părintele Calist, el însuşi vesel şi curat că fusese ispitit să ţină un discurs ca la sinoadele ecumenice, tocmai se pregătea să propună maicilor a lăsa lucrurile să se lămurească de la sine, dacă se vor lămuri, şi să-şi vadă fiecare de ale sale treburi, – când iată că altă veste vine să aducă tulburare. Şi încă mai mare decât până acum.

Galbenă ca şofranul şi tremurând vargă, intră maica Patrichia, portăreasa, şi anunţă soborul că a sosit şeful secţiei de jandarmi, împreună cu patru soldaţi, cu poruncă de la procuror să facă legiuitele cercetări…

Într-o clipă, maica stareţă dimpreună cu duhovnicul şi cu tot soborul – luară culoarea portăresei şi rămaseră fără grai. Apoi, ca la o poruncă venită pe căi nevăzute, ochii tuturora se îndreptară către cuvioasa Epraxia: ea era vinovata cea mare. Fie că ucisese jivina, fie numai pentru gălăgia pe care o făcuse şi care ajunsese, pe semne nelămurită, la urechile celor de la oraş. Căci, cu toată mintea lor nevlăguită de necazuri mari şi de grele judecăţi, toate maicile pricepură că nu e lucru curat la mijloc. Mitropolia poate să se supere, întrucât cunoaşte vrerea Vornicului şi se teme pentru cinstea mănăstirii, dar un procuror nu trimite jandarmi ca să afle de moartea unei pisici…

Iar maica Epraxia, întrucât era ocupată numai din ochi, şi-i lasă pe ai cuvioşiei sale în jos, ca o recunoaştere a faptului că-şi bătuse limba prea tare, şi aşteaptă şi sfinţia ei să vadă ce drăcie o să mai iasă.

VIII

Pe călugăr, ca şi pe poet, nu poţi să-l admiri şi să-l respecţi, decât numai atunci când ţi-l făureşti în închipuire. Apropiindu-te de el, n-ai să mai vezi un „înger în trup”, care se hrăneşte mai mult cu cuvântul lui Dumnezeu, ci un biet om asudând „pe calea sfinţeniei”, printre legi mănăstireşti şi fireşti, unele mai neîndurătoare decât altele. După cum, apropiindu-te de poetul favorit, n-ai să vezi un individ purtând o liră în braţe şi hrănindu-se cu stele şi cu vise, ci un muritor ca oricare, ducând grija chiriei, a stomacului şi a orei pe care i-a fixat-o dentistul.

Viaţa maicilor din Ţânţăreni, cu toată firea omenească a acestora, se apropie, şi uneori chiar atinge înălţimea visată de cei ce, cu şaisprezece sute de ani în urmă, au organizat obştiile de călugări. Cu toate acestea, ţăranii din satele vecine găsesc în orice clipă pricină de bârfire şi de luare în râs. Fiindcă bietele maici, silite să-şi agonisească hrana şi ce mai trebuie pentru sărăcăcioasa lor existenţă au a face cu femeile din satele apropiate, pentru dărăciri şi toarceri de lână, iar cu bărbaţii – pentru chirii la târg, unde se duc să-şi vândă rocodeliile, şi la pădure – atunci când vine iarna şi sunt silite să-şi aducă lemne pentru foc. Iar în timpul verii, îşi nălbesc pânzele în pârâul din apropiere şi deci îşi golesc mâinile măcar până la coate, şi picioarele măcar până la genunchi. Fiindcă nicio lege nu le poate sili să umble în apă cu mânecile nesumese şi cu picioarele încălţate.

Cu cât însă depărtarea dintre mănăstire şi sate se măreşte, cu atâta maicile sunt grăite mai de bine şi binecredincioşii creştini au la ele mai multă şi mai curată evlavie. Din satul Ţânţăreni, care e numai la trei kilometri, abia dacă mai agoniseşte părintele Calist câţiva poli de la spovedit; dar din satele mai de departe vin creştini pentru rugăciuni, iar la zile mari şi la hramuri, aduc bucate şi ştergare pentru pomenire.

Se înţelege, că sunt şi oameni cu osebită zidire sufletească, nu mulţi, care nu şi-ar împuţina credinţa văzând pe Dumnezeu umblând cu sfântul Petre, ca în poveşti, şi nici evlavia pentru cele sfinte şi pentru viaţa trudnică a călugăriţelor, dacă le-ar zări picioarele în malul apei sau râzând de-o glumă copilărească.

Domnul Vasile Lupuş, plutonier-major şi şef al secţiei de jandarmi din Ivăneşti, face parte din această categorie de creştini. Bea, înjură, bate pe drept şi pe nedrept, îşi mai feşteleşte uneori şi cinstea de om şi de jandarm, fiindcă e om şi jandarm iar nu înger sau predicator, dar pentru nimic în lume n-ar trece pe dinaintea unei biserici să nu-şi facă sfânta cruce; şi nici n-ar întâlni faţă bisericească să nu salute cu tot respectul. Căci domnia sa a fost crescut de părinţi în frica lui Dumnezeu, a avut un unchi care şi-a vândut averea ca să vadă

Ierusalimul şi mormântul Mântuitorului, iar alt unchi, pe care nu l-a văzut niciodată, s-a dus de tânăr la sfântul munte al Athosului, şi acolo a rămas pentru totdeauna.

E drept, că în ţinuturile Maramureşului, unde s-a născut, a crescut şi a învăţat atâta carte cât să-i lase mintea în bună stare, n-a văzut zid de mănăstire şi nici picior de călugăr. Ci chiar dacă ar fi văzut tot nu s-ar fi împuţinat în credinţă şi în evlavie pentru slujitorii Domnului.

Şi iarăşi e drept, că localitatea unde oficiază în slujba ordinei, se află la nouăsprezece kilometri de mănăstirea maicilor; dar chiar vecini fără mijlocire de-ar fi, şi evlavia lui pentru bunele călugăriţe nu s-ar poticni de judecăţi uşoare şi prosteşti. Prilejuri a avut, şi încă nu puţine, să vadă şi el o maică nălbindu-şi pânzele sau râzând de gluma unui bărbat mai îndrăzneţ la vorbă, căci îl aduce meseria deseori prin vecinătate, şi când ajunge pe aproape nu stă la tocmeală să se abată şi prin sfânta mănăstire. Numai aşa ca să-şi simtă sufletul împăcat că, după felurite cercetări privind oameni răi şi fapte fără lege a răsuflat o clipă şi într-un loc unde nicicând nu s-au încheiat procese-verbale de către jandarmi, şi unde legile făcute de stăpânirea civilă n-au avut niciodată aplicare.

Se înţelege dar mirarea şi spaima ce-l cuprinse când luă cunoştinţă de telegrama procurorului.

Tocmai isprăvise de cercetat un furt de găini, după ce mai înainte descoperise pe un hoţ de lemne, iar înaintea acestuia făcuse o ispaşă la câmp, potrivit plângerii unui sătean ale cărui holde fuseseră încălcate de vite străine – şi se apucase, ca orice muritor, să-şi mai vadă şi de ale sale trebuinţe. Se afla într-o cârciumă dintr-un sat aşezat la calea jumătate dintre reşedinţa secţiei şi mănăstire, luptându-se cu o găină friptă, Dumnezeu ştie cum şi ce fel i-o rostiseră jandarmii locului, şi cu o carafă de „Văduviţă” din pivniţa şi din filotimia cârciumarului.

Necrezându-şi ochilor, căci lucruri de neînchipuit vestea telegrama, o dădu spre citire şefului de post din acel sat, apoi cârciumarului, cârciumăresei, o mai citi şi el de câteva ori, până ce în sfârşit se încredinţă pe deplin că nu e vis, nici nălucire. Şi lăsând găina jumătate, iar stomacul ca pe un arestat ce n-are dreptul să crâcnească măcar, goli carafa şi plecă îndată însoţit de patru jandarmi, să cerceteze faptele pe care mintea unui creştin evlavios nu le poate cuprinde.

Dar pe cale, lăsă la o parte evlavia cu care gândea despre lucruri sfinte, şi citi în lege articolele care vorbesc despre ucidere de om, şi nu află nicio osebire pentru feţele bisericeşti. Şi pe bună dreptate, când ridici viaţă de om, te numeşti ucigaş, fie că porţi zăbun, fie că eşti îmbrăcat cu sutană preoţească sau călugărească. Iar pedeapsa este la fel, măcar aici pe pământ, căci în ceruri numai unul Dumnezeu ştie măsura cu care e osândit un cleric şi cu care un simplu civil.

Apoi, ca om cu răspunderi şi cu drepturi, luă în şir pe toţi deochiaţii din cuprinsul secţiei domniei sale, să vadă care din ei ar fi fost în stare de aşa nelegiuire, şi sorţii căzură pe Stan Gavrilă din Cucueţi, un amărât de om care a furat cu zece ani în urmă o amărâtă de vacă, şi de atunci, ori de câte ori se întâmplă un furt sau un omor prin partea locului, şi chiar mai departe, întâi el este bănuit, arestat şi – mai mult sau mai puţin – „cercetat".

Tocmai fusese liberat, ca unul ce nu era amestecat în furturile pe care domnul plotonier le cercetase înaintea prânzului. Şi vai de el cum scăpase. Adică, de ce să facem din ţânţar armăsar, căci omul era obişnuit cu relele şi, în loc să simtă ceva pe undeva, sau să se plângă cumva pe la cineva, dădea mulţămită lui Dumnezeu că a scăpat aşa cum a scăpat. Adică numai cu… cercetările. Şi, fireşte, domnul plotonier-major, deşi nu credea în vreun amestec a lui Stan Gavrilă, luă totuşi măsuri pentru grabnica lui aducere la postul cel mai apropiat. „Fiindcă aşa cere meseria".

Jandarmii ajunseră la mănăstire ocolind autorităţile din comuna Ţânţăreni. Faptul că nu primise de aci nicio veste, îndreptăţi pe plotonier să creadă că s-a pus la cale o cocoloşire – şi socoti mai nimerit să ia lucrurile prin surprindere. În inima lui de bun creştin, ar fi dorit într-adevăr să nu găsească nici urmă de mort, dar se obişnuise de bine de rău, să-şi facă şi datoria. Ce e vinovat el în faţa cugetului său şi în faţa lui Dumnezeu, dacă satana a fost mai tare decât călugăriţele şi chiar decât trecerea pe care vornicul-ctitor va fi având-o de bună seamă, înaintea ziditorului a toate?

— Ce e p-aici, maică Patrichia? întrebă el cu teamă pe bătrâna portăreasă.

— De… ce să fie? îi răspunse cuvioasa tremurând de spaimă şi de ruşinea ce se abătea asupra mănăstirii. De… ce să zic, de la Dumnezeu sunt toate bune…

— Şi de la diavolul?…

— De… ce să zic… de la el toate sunt rele. Parcă se osteneşte el să umble vreodată cu de cele bune?

Poliţist încercat fel şi chip, domnul Vasile Lupuş pricepu îndată că portăriţa ar vrea să-i ascundă nelegiuirea sau nenorocirea, şi-şi schimbă poza de creştin cu cea de jandarm.

— Unde e mortul?

Biată maica Patrichia făcu ochii cât cepele şi se puse să tremure de-a binelea.

— Vai de păcatele noastre! se tângui ea neştiind ce mai înseamnă şi aceasta.

Mort exista într-adevăr, dar ce are a face scripca cu iepurele? Ce rost au jandarmii să-şi bată capul cu moartea unui motan? S-a întors lumea pe dos? Sau vreo lege nouă a pus pisicile pe aceeaşi dreptate cu

oamenii?

— La maica Varvara! se răsti ea fără altă lămurire.

Şi în timp ce jandarmii se îndreptară tăcuţi şi gravi către locul arătat, sfinţia ei se repezi pe cât o ajutară picioarele, să înştiinţeze pe maica stareţă.

Când văzu de departe pe Tănase Păcătosul spânzurat de stâlpul chiliei maicii Varvara, domnul major crezu că e un iepure, şi uimirea-i fu mai mare decât în clipa când citise depeşa de la parchet. Şi pe drept cuvânt. La urma urmei, o crimă se poate face fără voia omului, fie din nebăgare de seamă, fie din oarbă şi necumpănită pornire, dar un iepure nu se taie şi nu se atârnă în faţa casei decât cu voie şi cu slobodă judecată.

Cunoscând bine obiceiurile şi legile mănăstirii, bietul jandarm căscă gura şi-şi făcu cruce călugărească. Căci un păcat, dacă vrei să-l făptuieşti, nemaiputându-te împotrivi ispitei, te ascunzi în pădure sau între patru pereţi, zăvoreşti uşile şi te rogi lui Dumnezeu de iertare. Dar ca să atârni iepurele în văzul lumii, când ştii bine că sminteala va fi fără seamăn, dai dovadă de scrânteală la cap.

Când se apropie însă şi-şi dădu seama că nu iepure stă spânzurat ci un… cotoi, evlaviosul plutonier se căi pentru nemernicele-i bănuieli, dar totodată avu o presimţire. Şi anume: că maicile au ascuns mortul de care e vorba în telegrama procurorului şi au spânzurat un cotoi pentru întâmplătoare cercetări ale autorităţilor…

Numai ce gândi asupra unui lucru ca acesta, că toată dragostea creştinească pe care o avea pentru călugăriţele de aici, se nărui într-o clipă, luându-i locul o teribilă hotărâre de a descoperi adevărul. Căci dacă o crimă sau o sinucidere, întâmplate într-o sfântă mănăstire, e un lucru nemaipomenit şi deci o grozăvie faţă de care mintea omenească stă în loc, o tăinuire însă e ceva cu totul de necrezut. Un călugăr sau o călugăriţă, după cât ştie omul statului, învaţă şi citeşte zi şi noapte, că păcatul e de la diavolul, dar mărturisirea lui aduce iertare. De la oameni poate nedeplină, însă de la Dumnezeu desăvârşită. Deci, la ce bun atâta citanie şi atâta învăţătură, dacă şi în mănăstire se caută a se tăinui un păcat, şi încă unul grozav de mare, aşa cum ar căuta să tăinuiască un ucigaş care în viaţa lui n-a dat pe la biserică şi nici n-a auzit măcar de sfânta Evanghelie?

— Dreepţi!

Pornit de năprasnă împotriva călugăriţelor de aci şi a celor de pretutindeni, ortodoxe ca şi de alte credinţe, domnul Vasile Lupuş luă măsuri straşnice. Trimise jandarmi să stea de pază pe la colţuri şi pe la porţi, cu poruncă de fier să nu lase pe nimeni să iasă sau să intre. Cel ce va îndrăzni să se opună, mirean sau călugăriţă, să fie arestat pe loc. Iar dacă fuge, să fie împuşcat în picioare, Domnia sa rămânând, împreună cu un şef de post, să întreprindă cercetările cuvenite, ca

apoi să raporteze procurorului.

Bineînţeles, sosirea atâtor jandarmi, toţi înarmaţi şi cu priviri posomorâte, stârni o vâlvă de neînchipuit în mănăstire. Maici şi surori, câini şi pisici, îşi părăsiră lucrul sau căscatul şi porniră în pâlcuri către chilia maicii Varvara. Pe care o găsiră, adică pe maica Varvara, tremurând vargă în faţa plutonierului scos din sărite.

— Domnule jandarm, te rog să mă crezi, că sunt călugăriţă aproape bătrână, că alt mort nu e. Ăsta e, pe care îl vezi. Dar nu l-am omorât eu. Să n-am parte de mântuire, adică de lucrul pentru care mă nevoiesc de treizeci şi trei de ani, dacă nu-ţi spun adevărul. L-am găsit spânzurat, aşa cum se vede. C-am fost azi-noapte la slujba utreniei cum e rânduiala călugărească, şi am venit pe la ceasurile două şi jumătate, c-a fost sfânt cu polieleu, şi s-au citit trei canoane, şi slavoslovie a fost, şi m-am culcat să mai aţipesc puţin, şi dacă m-am culcat – că mai bine mă lipseam, ori mai bine mă lua Dumnezeu, am visat un vis înfricoşat.

— Nu vreau să ştiu de utrenii şi de vise! ţipă omul stăpânirii scos din sărite. S-a primit veste la parchet precum că s-a comis aici omor sau sinucidere, şi eu vreau să ştiu ce s-a făcut cadavrul. Scurt şi cuprinzător. Mă uit că eşti călugăriţă, că altfel te înhăţam pe loc. Dar dacă nu-mi spui adevărul…

Domnul plutonier major n-apucă să-şi dea gândurile pe faţă, căci fu luat în primire de călugăriţe. Toate susţineau, cum era şi drept, că alt mort nu există. Şi că nu e treaba procurorilor şi jandarmilor să se ocupe de pisicile oamenilor. Parcă spânzuratul maicii Varvara e unicul cotoi din ţara românească, ucis de mână de om?

— Ce lege e aia, domnule? se răsti maica Augustina prescurăreasa. Du-te şi caută pe hoţii de cai şi p-ăia care sparg casele oamenilor, nu-ţi pierde vremea cu pisicile şi cu cotoii din ţară, Ş-apoi ce? Nu crezi ce spune o călugăriţă? Ăsta e, domnule, răposatul. Altul nu e. Şi noi avem legile noastre, după care trăim şi după care judecăm, nu e treaba jandarmilor să vie cu puştile încărcate şi cu sprângile la curea.

Sosind şi cinstitele consilii, în frunte cu stareţa şi cu duhovnicul, domnul Vasile Lupuş îşi aduse aminte că e bun creştin şi că a fost totdeauna primit cu cinste şi ospătat în această mănăstire, – şi salută respectos. Apoi, ca să-şi îndreptăţească această vizită oficială, scoase telegrama procurorului şi o citi cu glas aspru, aşa cum stă bine unui jandarm, dar şi cu oarecare sfială de prieten şi de om cum se cade.

„Către şeful secţiei Ivăneşti.

La mănăstirea Ţânţăreni s-a comis o crimă sau o sinucidere. Transportaţi-vă imediat şi luaţi măsuri în consecinţă. Cadavrul va rămâne pe loc până la sosirea noastră, a medicului legist şi a reprezentantului sfintei mitropolii.

Cercetaţi cu discreţie şi păstraţi corpurile delicte.
Comunicaţi-ne prin telefon rezultatul primelor investigaţii.
Procuror, Costache”

La auzul telegramei, unele călugăriţe, care nu pricepuseră toate cuvintele, o băgară pe mânecă; iar altele, care pricepură, râseră ca de-o comedie.

— Domnule plutonier, luă cuvântul părintele Calist, trebuie să fie la mijloc o încurcătură. Crimă – într-adevăr că s-a făcut, dar nu de om, ca să cerceteze procurorul, ci de jivină pentru care legile mireneşti nu scriu vine şi nici pedepse. Iar de sinucidere nu poate fi bănuială, pentru că n-ar fi la îndemâna unei pisici să-şi pună singură laţul de gât. Această ucidere, care într-adevăr a pus obştea în picioare şi a stârnit nedumeriri şi cuvinte aprinse, are însemnătate numai pentru mănăstire. Căci, după cum bine ştii şi dumneata, e lege pusă de vornicul Radu, să nu se omoare aci nimic din făptura lui Dumnezeu. Însă nu procurorii şi jandarmii sunt chemaţi să dezlege şi să pedepsească astfel de abateri, ci numai stăpânirea bisericească.

Jandarmul, intrat acum în mare bănuială că într-adevăr procurorul o fi fost greşit informat, simţi năduşeală pe frunte şi pe la ceafă. Cunoştea şi el legile de aici, şi nici măcar nu îndrăznea să pună la îndoială spusele bătrânului duhovnic. Se căi în sufletul lui de creştin că se purtase brutal şi crezuse că maicile ar fi în stare să ucidă şi mai ales să ascundă o crimă.

Mai citi o dată telegrama – şi iar îl trecură năduşelile. Se prea poate, gândi el, ca procurorul să ştie că nu moarte de om s-a făcut, ci totuşi una pe care legea de aşezare a mănăstirii Ţânţăreni o socoteşte tot aşa de gravă. Şi faptul că e vorba să ia parte la cercetări şi reprezentantul Sfintei Mitropolii, e un motiv destul de puternic să creadă că nu poate fi înşelătorie la mijloc. Ci o înţelegere între autoritatea laică şi cea bisericească, să descopere pe ucigaş şi să-l pedepsească mai înainte de a se împlini blestemul ctitorului.

Se încruntă din nou, dar cu ascunsă bucurie că nu e moarte de om şi că, oricum, „chestia” n-o să ajungă pe sălile tribunalului şi la curtea cu juri.

Deci, ordinul e dat în bună cunoştinţă şi se cade să fie executat..

— Maică stareţă şi preacuvioase părinte duhovnic, grăi el cu neîngâmfată demnitate, vă cred pe cuvânt, dar ordinul e ordin şi eu sunt dator să-l execut întocmai. Vă rog să nu-mi luaţi în nume de rău faptul că-mi fac datoria după lege. Prin urmare…

Aci iar se încurcă, îşi aminti că în telegramă, se pomeneşte şi de sinucidere şi deci n-ar fi exclus ca dreptatea să fie de partea celor care cred într-o grozavă încurcătură. Căci nu-i de închipuit că un baritai procuror e atât de fără cap încât să admită măcar o clipă că un motan

se poate sinucide aşa ca un om sătul de sărăcie sau de nevastă.

Şi iar simţi sudoare pe frunte şi pe ceafă.

Şi iar se gândi la o crimă de omucidere. Dar feţele blânde şi nedumerite ale călugăriţelor îi înlăturară repede această repetată bănuială.

Dar ordinul e ordin.

— S-a sinucis, domnule! s-auzi o voce care nu era a maicii Trifilia.

Dar nu râse nimeni. Fie că inimile tuturora erau prea întristate de acest necaz care s-a lăţit în toată lumea, fie şi din pricină că nu maica Trifilia spusese gluma.

Singur plutonierul-major zâmbi. Ce era să mai facă bietul om! Îşi dădea seama că e caraghios şi că însuşi inspectorul general al jandarmeriei ar râde.

Dar ordinul e ordin. Şi în el stă scris negru pe alb că trebuie „să procedeze în consecinţă".

Aceste cuvinte le-a citii şi le-a auzit el de sute şi de mii de ori, dar întotdeauna au avut un rost. Procedezi în consecinţă, adică îţi împlineşti datoria după cum îţi stă scris în regulamente şi după cum te mai taie şi pe tine capul, atunci când cercetezi un furt, o bătaie, un bărbat: prins în patul vecinei, o moarte de om, dar ce să faci când în faţa ta de om al legii stă un cotoi cu limba scoasă?

Oftă binişor şi privi întrebător în ochii şefului de post. Acesta, care făcuse nemaipomenite sforţări să-şi ţină râsul, oftă şi el şi ridică din umeri. Cazul era unic în cariera lui – şi poate în toată istoria jandarmeriei din ţară şi din lumea întreagă. Dar ordinul e ordin. Nu se discută, ci se execută. Chiar de-ar fi să te faci de râs – tu plotonier-major, care treci în ceata alor tăi drept om deştept şi jandarm cu chibzuială în judecată, înghiţi în sec şi… procedezi în consecinţă.

Constată mai întâi că mortul e de gen masculin, că a făcut parte din cuprinsul maicii Varvara şi că a fost descoperit în această poziţie cam pe la ceasurile 6 dimineaţa.

Odată în stăpânirea acestor informaţii de căpetenie, examină laţul şi găsi că e din sfoară de cânepă. Iar nodul făcut de mână omenească. În această privinţă n-ar fi îngăduit nicio contestaţie.

Corpuri delicte însă nu descoperi niciunul. Criminalul sau criminala, avusese grijă să nu-şi lase cartea de vizită. Aceasta dovedea că nu era un începător. Sau o începătoare.

Şi iar se opri locului.

Dacă răposatul ar fi om, ar urma acuma să ia unele interogatorii. Să capete sau să smulgă informaţii prin întrebări meşteşugite. Dar răposatul e un simplu cotoi. Deci fără vecini învrăjbiţi, fără tovarăşi de afaceri, fără încurcături de inimă, fără moştenitori grăbiţi. Şi nici vreo sumă însemnată de bani n-a avut cu sine ca să fie ucis pentru a fi jefuit.

Omul stăpânirii vru să râdă şi să-şi ceară iertare. Apoi să-şi ia garda şi să-şi vadă de alte treburi mai serioase. Dar când observă jalea de pe feţele călugăriţelor şi citi în ochii lor aşteptare înfrigurată, îşi închipui iarăşi că nu e nici glumă, nici vreo încurcătură la mijloc. Procurorul a dat telegrama în înţelegere cu mitropolitul, care, ca şef răspunzător al sufletelor din eparhie şi a strictei respectări a voinţei ciudatului vornic, ţine să se descopere vinovatul, sau vinovata, pentru a i se da pedeapsa cuvenită. Şi, gândi plotonierul, mulţumit de mintea-i ageră, vrea mai ales, adică mitropolitul, să afle dacă ucigaşul e laic sau din tagma călugărească. Acelaşi lucru, fără îndoială, îl aşteaptă şi maicile, pentru a răsufla uşurate, dacă e mirean; şi pentru a face rugăciuni de iertare, dacă e din rândul cuvioşiilor lor.

În căutarea unui mijloc de a ieşi cu faţă curată din această nemaipomenită încurcătură, domnul Vasile Lupuş îşi puse mâinile la spate şi făcu câţiva paşi către cuprinsul maicii Leonida. Şi nu mică îi fu bucuria când descoperi pe prunul din poarta acesteia păr la fel cu cel din blana spânzuratului.

Luată din scurt, maica Leonida se încurcă în răspunsuri şi tăgădui orice amestec în toată această daraveră. Dar plutonierul e mare expert şi deci cu anevoie i-ar fi cuiva să-l păcălească. O privi aspru, dar nu grăi cuvânt de acuzare. Trebuia să descopere şi provenienţa frânghiei. Lucru cu care nu-şi bătu capul deoarece maica Filofteia mărturisi de bună voie că e tăiată dintr-o funie de întins rufele, a cuvioşiei sale.

Aşadar, păr în prunul Leonidei, sfoară de la Filofteia şi spânzurat de stâlpul Varvarei. Care din trei e ucigaşa?

Unele din călugăriţe se împământiră la faţă; altele începură să murmure. Căci, după cât se înţelegea, ucigaşa e călugăriţă. Deci, se puteau aştepta pe bună dreptate, la dezlănţuirea vreunei urgii dumnezeieşti. Trăsnete, grindină, cutremur, foc; sau la pedepsirea vinovatei, fie cu lepra Marianei, fie cu pătimirea lui Arie.

Dar cum se face că de azi-dimineaţă şi până acuma, nu s-a întâmplat nimic? Nu s-a dat niciun semn? se întrebară câteva dintre maici. Sau poate că Dumnezeu a aşteptat rezultatul cercetărilor lui Vasile Lupuş?

Văzând nehotărârea jandarmului şi gândind că vrea să aresteze pe Filofteia pe Leonida şi pe Varvara, maica stareţă îi întinse telegrama Magdalenei ca să ia cunoştinţă şi de părerea celor de la mitropolie.

„Mitropolie vâlvă mare. Sosesc accelerat. Maica Epraxia vinovată.”

Plutonierul citi aceste opt cuvinte încet, cu mare lăcomie; apoi, cu glas de om mulţumit că-şi face datoria, le aduse şi la cunoştinţa maicilor şi surorilor care nu ştiau de telegrama Magdalenei.

Un murmur ca un început de vifor străbătu soborul şi, ca la

poruncă, toate privirile se îndreptară către cuvioasa Epraxia. Care, galbenă ca o moartă, abia izbuti să scoată câteva cuvinte de împotrivire.

— De unde ştie mitropolia că am ucis pe Tănase Păcătosul? S-a dus o pasăre, în zbor, ca să mă denunţe? Şi cum se poate arunca o astfel de vină asupra unei călugăriţe, fără ca mai întâi să se facă cercetări la faţa locului?

Dar maicile nu se lăsară convinse. Ele ştiu că un arhiereu, mai ales când e şi mitropolit, are de la Dumnezeu daruri mari şi necuprinse de mintea muritorilor fără rasă şi fără ingolpion. Sfântul ierarh Niculae a scăpat de la moarte pe un căpitan de corabie, căci a cunoscut în vis pe adevăratul vinovat. Şi apoi, lucru pe care nu şi-l mărturiseau, dacă e vorba să cadă vina pe-o călugăriţă, cadă pe Epraxia. Ca să-i mai tacă limba şi să-şi mai pună cenuşă pe cap.

Şi nici omul legii nu părea să dea înapoi. Se bucura că nu se înşelase atunci când şi-a închipuit că procurorul a telegrafiat în înţelegere cu capul eparhiei. Iar telegrama secretarei vorbeşte lămurit de vâlva pe care spânzurarea cotoiului a stârnit-o printre clericii de la centru. Ceea ce înseamnă că se dă acolo deosebită importanţă acestui caz neprevăzut de legile civile, şi deci prezenţa lui este îndreptăţită. Şi apoi – are şi el puţină cunoştinţă de reputaţia Epraxiei.

Îşi fixă prada cu lacome priviri şi tocmai vrea să deschidă gura pentru un legiuit interogatoriu, înainte de arestare, când îl opri glasul uns cu miere al sorii Lămâiţa.

— Domnule plotonier, cotoiul maicii Varvara a pătimit în locul diavolului, dintr-o greşeală omenească, şi – poate – pentru ispăşirea unor păcate, dacă bineînţeles şi dobitoacele fără grai şi fără judecată pot să păcătuiască şi sunt datoare să ispăşească. Dar ca să nu lungesc vorba şi aşteptarea celor fără răbdare, iată, bănuiala mea cade asupra părintelui duhovnic. Îl rog să mă ierte şi apoi să spună însuşi dacă am minţit sau am grăit adevărul…

Acuzaţia fără şovăială a Lămâiţei căzu ca un trăsnet. Dar nimeni nu protestă, fiindcă nimeni nu şi-ar fi închipuit că uceniţa stareţei vorbeşte aiurea. Maicile şi surorile rămaseră cu gurile căscate şi îşi îndreptară priviri mirate şi întrebătoare către bătrânul părinte sufletesc al obştii. Acesta însuşi făcu ochii mari şi aşteptă în tăcere dovezile Lămâiţei.

— Părintele duhovnic, urmă aceasta, s-a întors aseară târziu din sat. Şi poate puţin cam… obosit căci dealul se coboară cu greutate, mai ales după ce ai gustat un păhărel de la Flencheş… Şi când a ajuns în dreptul maicii Sevastia, ieşitu-i-a în cale Tănase Păcătosul, care tocmai venise în vizită la Anica maicii Filofteia. Şi bănuind sfinţia sa că satana este, a tăiat un căpătâi din sfoara maicii Filofteia, cu scop să-l spânzure. Aşa ca pe un vrăjmaş neîmblânzit al oamenilor şi al lui

Dumnezeu. N-a izbutit însă să-l prindă decât în dreptul maicii Leonida. De al cărei prun l-a şi spânzurat, cu sete şi fără zăbavă. Apoi s-a dus să se culce, cu sufletul împăcat că a săvârşit o faptă vitejească. Iar maica Leonida, când s-a deşteptat şi a văzut pe Tănase atârnat în poarta sfinţiei sale, s-a temut de năpastă şi degrabă l-a mutat în locul în care se vede şi în care l-a descoperit măicuţa Varvara… Nu-i aşa, măicuţă Leonida?

— Aşa e, mărturisi aceasta făcându-şi o cruce mare. Dar cine păcatele ţi-a spus, măiculiţă, toate astea? o întrebă ea din cale-afară de mirată. În vis ai aflat? Ori ai spioni care veghează şi-ţi spun toate câte se întâmplă în mănăstire?

Sora Lămâiţa îşi îmbujoră obrajii de plăcere şi lăsă un zâmbet să înflorească pe buzele-i subţiri şi neprihănite. Apoi, îşi ridică ochii asupra vinovatului. Care, după puţină forţare a memoriei, îşi aminti că într-adevăr a spânzurat o vietate, după ce s-a înapoiat de la Flencheş, dar n-ar putea să jure dacă a fost pisică sau găină… Dacă Lămâiţa însă e încredinţată că aşa s-au petrecut lucrurile, el n-are altceva de făcut decât să-şi ceară iertare lui Dumnezeu şi soborului. Totuşi, e fericit că nu o maică sau o soră a săvârşit uciderea, şi deci blestemul ctitorului va rămâne şi mai departe în slova învechită a pergamentului.

Dezlegarea neaşteptată a tainei ce înconjura năprasnica moarte a lui Tănase Păcătosul, stârni o veselie nespusă în rândurile maicilor şi surorilor. Toată lumea râdea cu lacrimi, râs de care până la urmă se molipsi şi ucigaşul fără voie. Şi chiar jandarmii râseră. Dar numai până în clipa când plutonierul îşi aduse aminte că are un ordin de executat şi că domnia sa este om al datoriei. Urma deci să aresteze pe arhimandritul Calist, întrucât el însuşi îşi recunoştea vinovăţia.

Dar cum să arestezi pe un om, şi încă pe o faţă bisericească de talia duhovnicului, pentru faptul c-a spânzurat un cotoi, fiind beat şi crezând că e dracul? N-a spus însăşi sora Lămâiţa că mitropolitul şi procurorul cunosc comedia pe altă faţă?

Şi iar oftă Domnul Vasile Lupuş. Şi iar se află în mare nedumerire. Apoi, se hotărî, lucru foarte cuminte, să aştepte pe maica Magdalena. I se trimisese de mult trăsura la gară, şi trebuia să sosească din clipă în clipă.

Dar cuvioasa secretară, când veni şi văzu toată obştea adunată în faţa unui cotoi spânzurat şi în prezenţa înarmată şi neînduplecată a plutonierului de jandarmi, îşi pierdu firea, şi primul cuvânt îi fu de acuzare împotriva Epraxiei.

— Sfinţia ei e vinovată! A telegrafiat minciuni la mitropolie şi a pus toată ţara în picioare.

Aşadar, Epraxia înştiinţase pe cei mai mari, şi nu spusese măcar adevărul.

Frunţile celor de faţă se posomorâră din nou şi glasuri se ridicară

împotriva vinovatei. Care, uimită de această năpastă cu totul gratuită, şi încolţită din toate părţile, îşi pierdu şi ea cumpătul, lucru de altfel foarte uşor, şi începu să ţipe şi să strige că e nevinovată.

La cererea duhovnicului, căruia îi şoptise Lămâiţa la ureche, maica Magdalena aduse la cunoştinţa jandarmilor şi a soborului, cuprinsul telegramei buclucaşe. Şi apoi felul cum fusese înţeleasă la mitropolie, precum şi discuţiile care avuseseră loc în prezenţa Înaltpreasfinţiei Sale.

Şi iarăşi se descreţiră frunţile maicilor, dar nu ale tuturora. Căci multe din ele cugetară la chipul cum vor fi fost judecate şi osândite, în palatul mitropoliei şi în cabinetul procurorului.

— Trifilia ne-a făcut buclucul! strigă cu însufleţire maica Epraxia, după ce prinse numele vinovatei de pe buzele Lămâiţei.

De data aceasta râse toată obştea, căci nimeni nu se mai îndoia că Trifilia a bătut telegrama. Râseră maicile şi surorile, în frunte cu stareţa şi cu duhovnicul, – şi de comedioasa încurcătură, dar şi de mintea drăcească a Trifiliei. Şi se închinară uimite de aşa nemaipomenită îndrăzneală, Multe din ele tremurară apoi de teamă să nu fie prea aspru pedepsită, căci o socoteau ca pe un copil teribil şi o iubeau ca pe o soră năzdrăvană.

— Să vie imediat în faţa mea! porunci maica Epiharia cu prefăcută asprime în glas. Căci abia izbutise a-şi opri o nesfârşită poftă de râs.

Dar – vorba ceea: ia-o de unde nu e. Fiindcă maica Trifilia pierise îndată ce luase cunoştinţă de scopul venirii jandarmilor.

Socotind, pe bună dreptate, că restul priveşte pe cei răspunzători de disciplina călugărească, domnul Vasile Lupuş dădu slavă lui Dumnezeu că lucrurile s-au isprăvit în felul acesta, şi însăilă îndată un raport către procurorul Costache. Un jandarm fu apoi însărcinat să se repeadă călare la postul telefonic cel mai apropiat şi să-l expedieze pe sârmă, ca nu cumva reprezentanţii parchetului şi ai sfintei mitropolii să-şi piardă răbdarea şi să purceadă la un drum zadarnic.

Astfel suna raportul domnului şef al secţiei Ivăneşti:

„Găsit cadavrul spânzurat de frânghie. Se numeşte Tănase şi e cotoi de sex bărbătesc, în vârstă de patru ani, al monahiei Varvara Călin. Crima s-a comis în stare de ebrietate, de către duhovnicul Calist Popescu, crezând că e dracu. Drept care vă aducem la cunoştinţă că în mănăstire e linişte, şi vă rugăm să binevoiţi a dispoza cele legale.”

În ziua următoare, cititorii ziarului *„Ecoul Provinciei”*, care în zadar aşteptaseră un supliment de lămuriri într-o nouă ediţie specială, aşa cum suna făgăduiala, avură mulţumirea sufletească de buni creştini, să citească următoarele rânduri, tipărite la loc de cinste:

„Telefonul ne-a jucat ieri o farsă pentru care nu avem cuvinte să cerem scuze numeroşilor noştri cititori. Şi niciodată sentimentele noastre de creştini şi de patrioţi, nu vor găsi putinţa unei uitări a ofensei pe care – încă odată – fără voia noastră, am adus-o celei mai adevărate mănăstiri şi celor mai bune călugăriţe din iubita şi pravoslavnica noastră Românie.

Toată nenorocirea se datoreşte greşitei interceptări a comunicării pe care corespondentul nostru ne-a făcut-o pe o vreme foarte puţin favorabilă convorbirilor telefonice. După lămuririle primite ulterior, această comunicare începea astfel:

«Tânărul Athanasie Pascalos, mare angrosist din Brăila sau din Galaţi, a fost găsit spânzurat la moşia sa din Chilia-Vărvavei…»

Sperăm că uimirea şi durerea pe care am cauzat-o în ajun, tuturor acelor care cred în rostul pe care îl are monahismul în sânul unei Biserici, şi care se obişnuiseră a considera pe maicile din Ţânţăreni ca fiind expresia cea mai înaltă a monahismului naţional, să fie compensată prin entuziasmul cu care va fi primită această rectificare.”

Maica Trifilia, s-a înapoiat după treizeci şi şase de ceasuri, obosită, flămândă, cu pantofii scâlciaţi, şi cu îmbrăcămintea murdară şi sfâşiată de mărăcini…

Rătăcise tot timpul prin pădure, căindu-se de fapta sa şi rugând pe Dumnezeu s-o ierte şi s-o ferească de aci înainte să mai facă glume care să pună o lume în picioare şi să păgubească mănăstirii.

Călugăriţele şi surorile au întâmpinat-o cu bucurie mare, căci în timpul cât lipsise îi duseseră grija şi făcuseră rugăciuni pentru soarta ei.

A iertat-o şi maica stareţă, a iertat-o şi părintele duhovnic. Căinţa ce i se citea pe faţă era ea însăşi o pedeapsă şi o ispăşire. Iar sfânta mitropolie îi lăsase soarta la judecata celor din fruntea mănăstirii.

Maica Epraxia însă, a fost osândită pentru îndemnare la răzmeriţă, să se închine de şase sute de ori în mijlocul bisericii şi tot de atâtea ori să zică „rugăciunea minţii”. Adică: „Iisuse, fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătoasa şi mă mântuieşte”.

– SFÂRŞIT –

---

[1] Cliros – cler.

[2] Paretisis – demisie (dintr-o înaltă funcţie bisericească).

[3] Tirizie – balanţă; mai rar folosit cu sensul de taler balanţă.